

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060403

DOM
2025-02-18
Stockholm

Mål nr
M 8767-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-06-15 i mål nr M 9539-20, se bilaga A

PARTER

Klaganden

1. I.W.
2. C.S.
3. A.D.
4. H.J.
5. M.J.
5. W.K.
6. A.R.
7. R.S.
9. M-B.T.
10. S.B.
11. Naturskyddsföreningen i Uppsala län

Dok.Id 2146192

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

12. Naturskyddsföreningen Knivsta

Ombud för 1-12: J.C.

13. Sveriges Ornitologiska Förening BirdLife Sverige, 802006-1126

14. Upplands Ornitologiska Förening, 817602-4746
Box 59, 751 03 Uppsala

Motparter

1. Knivsta kommun
741 75 Knivsta

2. Länsstyrelsen i Uppsala län
751 86 Uppsala

3. Östuna T & ÅV AB, 559105-8390
Spakbacken 17, 741 94 Knivsta

Ombud för 3: J.F. och A.H.

SAKEN

Tillstånd till deponi- och återvinningsverksamhet samt vattenverksamhet på fastigheterna A, B och C i Knivsta kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandet om att inhämta förhandsbesked från EU-domstolen.
 2. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och avslår Östuna T & ÅV AB:s ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet samt om omprövning av Hjälmssta dikningsföretag år 1953. Vad mark- och miljödomstolen beslutat i fråga om prövningsavgift och rättegångskostnader ändras inte.
-

BAKGRUND

Mark- och miljödomstolen har i den överklagande domen gett Östuna T & ÅV AB (bolaget) tillstånd till deponi- och återvinningsverksamhet inom fastigheterna A och C i Knivsta kommun. Tillståndet ger bolaget bland annat rätt att deponera högst 7 miljoner ton icke-farligt avfall under en verksamhetstid om 30 år. Bolaget har samtidigt fått tillstånd till vattenverksamhet i form av avvattning och höjning av myrmark samt omdragning av vattendrag inom fastigheterna A och B. Därtill har mark- och miljödomstolen omprövat Hjälmsta diknings-företag år 1953 på så sätt att ett delområde rivs ut och läggs ner.

I sin prövning av om sökt verksamhet är tillåten har mark- och miljödomstolen bland annat funnit att bolagets miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven i miljöbalken, att bolaget har erforderlig rådighet över vattnet inom de områden där vattenverksamheten ska bedrivas, att deponiverksamhetens lokalisering är lämplig och att förekomsten av den skyddade arten tjäder inom det planerade verksamhetsområdet inte medför att verksamheten är förbjuden.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

I.W., C.S., A.D., H.J., M.J., W.K., A.R., R.S.,

M-B.T., S.B., Naturskyddsföreningen i Uppsala län och Naturskyddsföreningen Knivsta (W. m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och i första hand avslå ansökan, i andra hand avvisa ansökan och i tredje hand återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för förnyad handläggning. I sista hand har de yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska justera tillståndsvillkoren på visst sätt. Därutöver har de begärt att Mark- och miljööverdomstolen ska inhämta ett förhandsbesked från EU-domstolen beträffande tolkningen av relevanta artiklar i det s.k. fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009).

Sveriges Ornitologiska Förening BirdLife Sverige och Upplands Ornitologiska Förening (ornitologiföreningarna) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå tillståndsansökan.

Knivsta kommun har medgett överklagandena.

Länsstyrelsen i Uppsala län har medgett klagandenas förstahandsyrkande och avstått från att ta ställning till klagandenas övriga yrkanden.

Bolaget har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rådighet

Mark- och miljödomstolen har bedömt att bolaget genom avtal med berörda fastighetsägare har den rådighet som behövs för den ansökta vattenverksamheten.

W. m.fl. har anfört huvudsakligen följande om rådigheten. Rådigheten över vattnet inom fastigheten B baseras på ett nyttjanderättsavtal som bolaget tecknat med ägarna till fastigheten. Avtalet upphör automatiskt att gälla om tillstånd till vattenverksamhet inte meddelats inom fyra år från avtalets tecknade. Avtalet undertecknades av fastighetsägarna den 12 augusti 2019 och av bolaget den 13 augusti 2019. Fyra år har därmed passerat utan att bolaget har fått ett lagakraftvunnet tillstånd. Eftersom nyttjanderättsavtalet har upphört att gälla saknar bolaget nödvändig rådighet över vattnet. Det innebär att en nödvändig förutsättning för tillstånd till vattenverksamhet inte längre föreligger och ansökan ska avslås.

Bolaget har anfört att avtalet som ger bolaget nyttjanderätt till fastigheten B inte har uppfört att gälla eftersom mark- och miljödomstolen har meddelat ett tillstånd inom fyraårsfristen. Om parterna avsett att avtala om ett lagakraftvunnet tillstånd hade det angetts i avtalet. Vad som vid tidpunkten för avtalets ingående framstod som en

relativt generös tidsfrist, skulle ha varit en sträng tidsfrist om även tiden för överklaganden och prövning av tillståndet i överinstans skulle räknats in.

Samtidigt med nyttjanderättsavtalet ingick parterna ett särskilt avtal om ersättning för nyttjandet. I det avtalet anges att bolaget ska betala ersättning från att tillståndet vinner laga kraft. Det är härigenom tydligt att parterna varit medvetna om skillnaden mellan tillstånd som vunnit och inte vunnit laga kraft. Det måste beaktas att ett avtals upphörande är bland de strängaste påföljderna som kan föreskrivas i ett avtal. Nyttjanderättsavtalets ordalydelse och ersättningsavtalets innehåll visar att nyttjanderättsavtalet inte har upphört att gälla.

Alldeles oavsett har bolaget nödvändig rådighet enligt lag. Bolaget har av mark- och miljödomstolen fått tillstånd till avvattning av myrmarker inom verksamhetsområdet. Vattenverksamheten består i sin helhet av att avvattna befintlig myrmark i syfte att möjliggöra torvtäkt och anläggande av en geologisk barriär under den framtida deponikroppen. För att avvattna myrmarken behöver tröskelsänkning m.m. utföras inom fastigheten A. För att förhindra att myrmarken inom verksamhetsområdet tillförs nytt vatten ska en tät vall anläggas på A. Avsikten med vallen är att skära av tillflödet av vatten till A vilket leder till att marken inom verksamhetsområdet blir torrare och att vattennivån på B höjs. Att vattennivån höjs på B är alltså en konsekvens av de åtgärder som utförs för markavvattningen. Höjningen av vattennivån inom B utgör samtidigt en betydelsefull kompensationsåtgärd för förlusten av myrmark inom verksamhetsområdet. Om vallen inte anläggs avvattnas även myrmarken på B.

Vattenverksamheten utgör i sin helhet markavvattning enligt 11 kap. 2 § miljöbalken. Eftersom ingen anläggning ska utföras inom B avser rådigheten endast vattenförhållandena. Av 2 kap. 4 § 3 lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet följer att den som vill bedriva vattenverksamhet som innebär markavvattning har rådighet för detta. Att bolaget även har ingått avtal om rådigheten med fastighetsägarna till B förändrar inte detta.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen gett in det åberopade ersättningsavtalet.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

För att få bedriva vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas, se 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, LSV. Rådigheten utgör en processförutsättning (se NJA 2012 s. 362 och MÖD 2022:21). Av 2 kap. 2 § LSV följer att var och en har rådighet över det vatten som finns inom den egna fastigheten. Rådighet över en fastighets vatten kan någon också ha till följd av upplåtelse av fastighetsägaren eller tvångsvis förvärv.

Mark- och miljödomstolen har bedömt att bolaget genom nyttjanderättsavtal med I.W. och C.S. (ägarna till fastigheten B) visat att det har den rådighet som behövs för den vattenverksamhet som bolaget ansökt om att få bedriva inom fastigheten B. W. m.fl. har invänt att avtalet nu upphört att gälla och hänvisat till ett villkor i avtalet enligt vilket det upphör att gälla automatiskt om tillstånd till vattenverksamhet inte meddelats inom fyra år från avtalets undertecknande. Parterna är överens om att fyra år har förflutit sedan avtalet undertecknades men har olika uppfattningar om hur villkoret ska tolkas.

Det är sökanden som ska visa att denne har rådighet. I detta fall är parterna oeniga om hur nyttjanderättsavtalet ska tolkas. Enligt Mark- och miljööverdomstolen utesluter inte ordalydelsen i avtalet att det kan förstås på det sätt som I.W. och C.S. gör gällande, dvs. att det är ett lagakraftvunnet tillstånd som ska ha meddelats inom fyra år. Bolaget har till stöd för sin tolkning gett in ett avtal om ersättning som ingåtts mellan parterna. Mark- och miljööverdomstolen anser dock att innehållet i ersättningsavtalet ensamt inte kan läggas till grund för tolkningen av nyttjanderättsavtalet. Med hänsyn till att parterna är oense om hur nyttjanderättsavtalet ska förstås och då klagandens tolkning har visst fog för sig, finner Mark- och miljööverdomstolen att bolagets inte har visat att det har rådighet över vattnet inom fastigheten B.

Bolaget har även gjort gällande rådighet enligt 2 kap. 4 § 3 LSV med hänvisning till att den sökta vattenverksamheten innebär markavvattning. Den vattenverksamhet som bolaget ansökt om att bedriva inom fastigheten B består i höjning av myrmark och justerad avrinning öster ut via en högre tröskelpunkt. Denna verksamhet är enligt Mark- och miljööverdomstolen inte att betrakta som markavvattning, vilket innebär att vattenverksamheten på B inte kan omfattas av den rådighet som markavvattning ger.

Det innebär sammantaget att bolaget inte har visat att det har erforderlig rådighet över vattnet inom fastigheten B där en del av den sökta vattenverksamheten ska bedrivas. Det saknas därmed förutsättningar att ge tillstånd till sökt vattenverksamhet i denna del.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen har bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen, med de kompletteringar som gjorts i målet, uppfyller kraven i miljöbalken och därmed innehåller ett tillräckligt underlag för att ansökan ska kunna prövas i sak.

W. m.fl. har gjort gällande att miljökonsekvensbeskrivningen är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för prövning och härvid anför i huvudsak detsamma som vid mark- och miljödomstolen.

Bolaget har invänt att miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts på ett korrekt sätt och utgör ett tillräckligt underlag för att ansökan ska kunna prövas i sak.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Mark- och miljööverdomstolen finner inte skäl att göra en annan bedömning än den som mark- och miljödomstolen gjort. Det finns alltså inte skäl att avvisa ansökan på grund av bristfälligt underlag.

Lokalisering av verksamheten

Mark- och miljödomstolen har bedömt att bolagets redovisning av alternativa platser är tillräcklig vid en bedömning enligt gällande praxis och att vald lokalisering av verksamheten är lämplig med utgångspunkt från bl.a. de naturgeografiska förhållandena på platsen och möjligheten till vägtransporter. Mark- och miljödomstolen har vidare ansett att det finns förutsättningar att genom villkor om begränsningar, skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått begränsa verksamhetens påverkan på omgivningen samt att verksamheten varken kommer i konflikt med bestämmelserna om artskydd eller med miljökvalitetsnormer för vatten.

W. m.fl. har anfört bland annat följande om lokaliseringen. Den valda platsen är inte lämplig med hänsyn till ändamålet och strider mot kommunens översiktsplan. Det finns risk för påverkan på grundvattnet. Buller, vibrationer och damning kommer att störa både boende i närområdet och den artskyddade tjädern. Verksamheten riskerar att påverka tjäderns spelplatser. Även om domstolen skulle finna att påverkan på tjädern inte är så stor att verksamheten kommer i konflikt med artskyddsförordningen (2007:845), ska verksamheten ändå prövas inom ramen för de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. En sådan prövning kan resultera i att lokaliseringen underkänns med hänsyn till förekomsten av en skyddad djur- eller växtart. Bolaget har inte redovisat några alternativa platser för verksamheten, annat än i det omedelbara närområdet. Att anlägga verksamheter på platser där deponier eller avfallsanläggningar redan bedrivs av en annan verksamhetsutövare är inte rimligt och följer inte lagstiftarens intentioner.

Knivsta kommun har till stöd för sin inställning i denna del anfört i huvudsak följande. Bolaget har inte tydligt redogjort för exploateringen av myrmarken i förhållande till arealen och kvaliteten på myrmarker på en lokal, regional och nationell nivå eller gjort en indelning av naturvärdesobjekten i mindre objekt. För att bevara våtmarkernas stora naturvärden krävs det att våtmarkerna är tillräckligt stora och inte för fragmenterade, annars kan försämrade konnektivitet i våtmarkslandskapet påverka biologisk mångfald negativt. Påverkan på tjäder och landskap är starkt negativ och kan inte medges på grund av bestämmelserna i 4 och 14 §§ artskyddsförordningen.

Av de alternativ som bolaget redovisar i miljökonsekvensbeskrivningen är alla utom ett belägna på platser där befintliga deponier eller avfallsanläggningar bedrivs av andra verksamhetsutövare. Eftersom bolaget inte har möjlighet att etablera motsvarande verksamhet på dessa platser borde de ha uteslutits som alternativ redan i ett första skede. Bolaget borde ha undersökt och redovisat alternativ där det faktiskt är möjligt att etablera verksamheten. Det sista alternativet har avgränsats till samma område som huvudalternativet. Bolaget har valt att inte göra platsspecifika utvärderingar över ett större område, vilket inte är konsekvent med den geografiska avgränsningen för de övriga alternativen. Den geografiska avgränsningen för möjliga alternativ är för liten med hänsyn till verksamhetens upptagningsområde.

Bolaget har anfört att verksamhetens lokalisering är lämplig och har valts då den erbjuder unika möjligheter för etablering av en deponianläggning av det slag som planeras. Dessa egenskaper innefattar en kombination av topografiska och geologiska förutsättningar för vattenhantering, stabilitet, avstånd till vattenförekomster och tillgång till transportnät. Befintlig och framtida störning från flygtrafiken medför att verksamheten inte konkurrerar med bostadsbyggelse. Den planerade verksamheten tillför utökad regional kapacitet. Stora avfallsmängder kan hanteras inom en lokalisering som möjliggör säker hantering och minimal påverkan på den omgivande miljön. Etablering av den planerade verksamheten på den aktuella platsen är i linje med samhällets behov, utan att syftena i vare sig miljöbalken eller artskyddsförordningen motverkas.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, se 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken. Bestämmelsen får störst betydelse när en plats ska väljas för en

ännu inte påbörjad verksamhet (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 19). Det är verksamhetsutövaren som ska visa att de förpliktelser som följer av hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas, se 2 kap. 1 § miljöbalken.

De alternativa lokaliseringar som bolaget har undersökt består till övervägande del av platser där det redan bedrivs deponi- och återvinningsverksamhet. Det är därmed fråga om platser där en nyetablering inte är möjlig. Underlaget kan vara relevant för att visa på behovet av en ny deponi- och återvinningsverksamhet, men borde inte ha ingått som alternativ i lokaliseringsutredningen. Det framgår av miljökonsekvensbeskrivningen att bolaget i sin undersökning av alternativa lokaliseringar på oexploaterad mark begränsat sin undersökning till ett område mellan Knivsta och Rånäs, norr om väg 77 men söder om Almunge. Stora delar av detta område har bolaget sedan valt bort då närhet till en större landsväg bedömts vara en förutsättning för etableringen av verksamheten. Kvar har blivit två alternativ, öster och väster om väg 273. Föreslaget verksamhetsområde är alternativet väster om väg 273.

Mark- och miljööverdomstolen ifrågasätter inte att det finns ett behov av den verksamhet för vilken bolaget söker tillstånd. Däremot är det oklart varför bolaget begränsat sin undersökning av alternativa lokaliseringar till ett område mellan Knivsta och Rånäs, norr om väg 77 men söder om Almunge. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen finns det ett betydande behov av deponi- och återvinningsanläggningar inom avsättningsområdet för Almunge, Uppsala och Stockholms norra förorter. Även om en deponi- och återvinningsverksamhet ställer vissa krav på goda vägförbindelser samt på platsens geologiska och hydrologiska förutsättningar borde bolagets lokaliseringsutredning ha omfattat ett större geografiskt område. Detta särskilt mot bakgrund av att det finns motstående intressen, bland annat i form av en tjäderspelplats vars centrum är placerad inom det tilltänkta verksamhetsområdet. Lokaliseringsutredningen, som genomfördes innan artskyddsutredningen, har inte tagit hänsyn till verksamhetens påverkan på tjädern.

Bolaget har sammantaget inte visat att den sökta platsen är den där ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet med hänsyn till människors hälsa och miljön

enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Verksamheten kan därför inte tillåtas på den aktuella platsen. Ansökan ska avslås även på denna grund.

Artskydd

Mark- och miljödomstolen har bedömt att den störning på tjädern som uppkommer till följd av att spelplatsen i det planerade deponiområdet försvinner saknar betydelse för att bibehålla tjäderpopulationen på en tillfredsställande nivå och att den ansökta verksamheten därför inte är förbjuden enligt artskyddsförordningen.

W. m.fl. har anfört bland annat följande i frågan om påverkan på tjädern. Den planerade verksamheten ska lokaliseras över centrum av en stor tjäderspelplats. Verksamheten kommer att ödelägga spelplatsen och livsmiljön, splittra den lokala populationen och därmed försämra den kontinuerliga ekologiska funktionen för tjädern i området.

Olika tjäderlekplatser samverkar med varandra. Forskning visar att det är viktigt att bevara ett nätverk av sammanhängande lekplatser för att bibehålla den genetiska kvaliteten hos arten. Eftersom större lekar med flera tuppar attraherar fler honor än små lekar dras slutsatsen att lekens storlek är en viktig parameter för att bibehålla den genetiska variationen. Fragmentering och bruten sammanhållande krontäckning innebär att lekplatsers ekologiska funktion inte kan bibehållas.

Bolaget har framfört att det finns gott om lämpliga tjäderhabitat i verksamhetsområdet och i det kringliggande landskapet men blandar samman en generell habitatmodell för tjäderbiotop, som visar lämpliga habitat för arten, med förutsättningen för arten att faktiskt bilda en ny lekplats. Det är långt ifrån säkert att habitaterna är lämpliga och tillräckliga för att återupprätta en ny lekplats. Bolaget har inte heller närmare angivit var dessa andra lämpliga tjäderhabitat finns utan använder svepande beskrivningar, och anger löst på en karta var det finns sumpskogar. Så vitt är känt verkar det ske en upp-splittring av lekplatserna och det tar lång tid innan dessa kan återetableras, om så ens kan ske.

De kompensatoriska åtgärderna bolaget avser att utföra är förlagda inom det område som kan förväntas bli påverkat av buller, vilket innebär att området inte kan förväntas bli ett lämpligt tjäderhabitat.

Återetableringen av skogen sker betydligt långsammare än vad mark- och miljödomstolen utgått från i sin bedömning. Det betyder att befintliga lekplatser mycket väl kan vara lekplatser under många år framåt och på samma sätt nybildas inte lekplatser så fort att de omedelbart kommer att kompensera för de lekplatser som förstörs av verksamheten. Närliggande väg 273 utgör en barriär för tjädern och i takt med ökade tunga transporter kommer barriäreffekterna att bli större.

Den typ av skogsmark som finns och har funnits på den plats där verksamheten avses att etableras är på grund av tidigare och planerade avverkningar inte längre så vanlig. Det finns många hyggen inom en radie på fem kilometer från det planerade verksamhetsområdet. I detta närområde har mycket av den skog som krävs för att tjädern ska kunna finnas kvar och reproducera sig försvunnit. Bland annat på grund av årens alla avverkningar är det redan ett mycket fragmenterat landskap. Det finns inte många platser dit tjädern kan flytta. Därtill kan ytterligare avverkning ske i de områden där det bedrivs aktivt skogsbruk. Det finns alltså inga garantier för att tjädern kommer att kunna finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde, oavsett om detta område endast utgör platsen för deponin eller ett större omkringliggande område.

W. m.fl. har i Mark- och miljööverdomstolen gett in Skogsstyrelsens ”Vägledning för hänsyn till fåglar. Tjäder”, 2019.

Ornitologiföreningarna har till stöd för sin talan anfört bland annat följande. Om tillståndet får laga kraft riskerar artskyddet i Sverige att urholkas, med konsekvens att varje enskild exploatering kan anses tillåtlig så länge arten finns kvar med livskraftig population i ett större perspektiv. Detta är oförenligt med både internationell och svensk praxis, som anger att populationspåverkan ska bedömas på lokal nivå.

Den ansökta verksamheten kommer att ödelägga habitat och förstöra den kontinuerliga ekologiska funktionen för tjäder i området genom utplåning av en särskilt betydelsefull

spelplats samt viktiga livsmiljöer för arten och dess kycklingar. Det finns inte någon platsspecifik utredning eller bedömning som entydigt visar att åtgärden saknar betydelse för att bibehålla populationen på en sådan nivå att den långsiktigt finns kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. Utifrån tillgänglig kunskap kan det definitivt inte säkerställas att de tjädertuppar som idag nyttjar den spelplats som kommer att förstöras av verksamheten i stället kommer att ingå i den lokala populationen genom att uppträda på andra spelplatser i närområdet. Det är inte känt vilken kvalitet övriga, tidigare kända, spelplatser i området har eller om de fortfarande är funktionella för arten.

Tjäderspelplatser med minst fem tuppar blir i dagens fragmenterade skogslandskap alltmer sällsynta, särskilt utanför Norrland. Den aktuella spelplatsen utgör sannolikt en mycket viktig länk för konnektivitet inom den ner mot Stockholm ytterligare svagare tjäderpopulationen. På sikt riskerar arten att försvinna helt från den delen av utbredningsområdet.

Lämpliga biotoper för tjäder och dess spelplatser återbildas avsevärt mycket långsammare än de för närvarande avverkas. Mark- och miljödomstolens bedömning att den aktuella spelplatsen kommer uppstå på annan närliggande plats saknar därmed förankring i verkligheten.

Tjäderpopulationen i Knivsta gränsar i söder till Sigtunapopulationen och är sannolikt helt avgörande för bibehållandet av denna, eftersom Sigtunapopulationen begränsas av bl.a. Mälaren i söder och Stockholm i öster. Förutom Sigtunapopulationen finns i norra delen av Stockholms län tjädern i stort sett enbart i området mellan Österåker och Vallentuna. Sigtunapopulationen är sannolikt skild från den senare genom ett jordbruksstråk. Genetiskt utbyte mellan populationerna sker sannolikt endast sporadiskt. Den planerade verksamheten innebär en fragmentering av skogsområden och påverkar viktiga spridningsvägar för tjäder, vilket på sikt kan äventyra metapopulationen i denna del av Uppland och att tjäderpopulationen totalt sett minskar. Det finns därmed också stora risker att tjäderns utbredningsområde minskar.

Länsstyrelsen har till stöd för sin inställning i fråga om tjädern hänvisat till vad som anförts i mark- och miljödomstolen och lagt till följande. Platsen där verksamheten avses att lokaliseras utgör en värdekärna för tjädern, inklusive en större spelplats av hög kvalitet. Verksamheten bedöms även kunna störa närliggande livsmiljöer. Det är inte möjligt att genom skyddsåtgärder undvika att förbudet i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras.

Bolaget har hänvisat till vad som tidigare förts fram om påverkan på tjädern och till tidigare ingiven utredning samt lagt till att bolaget fullt ut delar mark- och miljödomstolens bedömning av verksamhetens påverkan på tjäderpopulationen och hur artskyddsförordningens förbudsbestämmelser ska tolkas.

En jämförelse mellan avverkningskartan och HSI-analysen (Habitat Suitability Index) styrker att det omgivande landskapet är fragmenterat och följer skogsbrukets dynamik. Trots detta har tjäderpopulationen ökat över tid, vilket visar på dess anpassningsförmåga i regionen och möjlighet att leva i skogar som är betydligt yngre än 60–70 år. Det råder således ingen brist på nya lämpliga miljöer där tjädern kan etablera sig inom de marker som omger den planerade verksamheten.

Tjädern är inte nationellt rödlistad och har en stigande populationsnivå. Det finns inte skäl att i detta fall begränsa det naturliga utbredningsområdet till just den aktuella spelplatsen och dess omedelbara närhet, med beaktande av lokala förekomster och regional status i förhållande till förekomsten på nationell nivå.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Tjädern är upptagen i bilaga 1 i EU:s fågelskyddsdirektiv och är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Det innebär att det enligt 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen är förbjudet att avsiktligt störa tjädern, särskilt under dess häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av tjädern på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller återupprätta populationen till den nivån.

Det är utrett att en etablering av verksamheten skulle innebära att en tjäderspelplats på sikt försvinner. Tjäderns spelplatser betraktas som fortplantningsområde (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 december 2018 i mål nr M 10104-17) och är en del av tjäderns livsmiljö. En negativ påverkan på en livsmiljö kan utgöra en förbjuden störning enligt 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen, se förordningsmotiven till bestämmelsen Fm 2022:5. Förbudet är inte tillämpligt om en störning saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen på en tillfredställande nivå. Med tillfredställande nivå avses att fågelarten långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. Bedömningen av lokala förekomster och regional status behöver beaktas i förhållande till förekomsten nationellt. Bedömningen av om en åtgärd utgör en störning som kan komma att påverka populationsnivån till att inte vara tillfredsställande måste göras från fall till fall. (Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2023 i mål nr M 11988-21.)

Tjädern är enligt rödlistan livskraftig. Enligt uppgift i Artdatabanken förekommer tjädern i större skogsområden över hela landet. Den är ojämnt utspridd och cirka 90 procent av populationen återfinns i landets norra delar, från Värmland, Dalarna och Gästrikland och norrut. I Götaland och Svealand är tjäderstammen betydligt svagare. Även om tjädern är klassificerad som livskraftig i den svenska rödlistan och arten förekommer med stor utbredning i landets norra delar, måste hänsyn tas till storleken på och förutsättningarna för tjäderbeståndet på lokal och regional nivå (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 december 2018 i mål nr M 10104-17).

Av utredningen i målet framgår sammanfattningsvis följande. Lek- och spelplatser för tjäder kan vara känsliga för förändringar och bevarandet av spelplatser framstår som den viktigaste försiktighetsåtgärden. Det är viktigt att behålla ett nätverk med sammanhängande lekplatser för att behålla den genetiska kvaliteten hos tjädern. I södra Sverige är det ovanligt med fler lekplatser som hänger samman. Det behövs tre till fem sammanlänkande spelplatser för långsiktig överlevnad i lokala populationer. De fyra spelplatserna för tjäder som finns kända hos länsstyrelsen ligger inom sex kilometer från spelplatsen på verksamhetsområdet. Samtliga ligger norr om den berörda spelplatsen och den närmaste ska ligga 1,2 kilometer bort.

Som konstaterats skulle en etablering av den ansökta verksamheten resultera i att en tjäderspelplats på sikt försvinner. Spelplatsens storlek bedöms vara fem spelande tuppar. Enligt utredningen i målet håller spelplatsen en hög kvalitet med avseende på livsmiljö. Frågan är om förlusten av spelplatsen och kringliggande livsmiljö kan leda till att den kontinuerliga ekologiska funktionen för tjäderpopulationen i området inte kan upprätthållas och därmed påverka den lokala populationen negativt. Avgörande för denna bedömning är i detta fall tjäderns förmåga och möjlighet att hitta en ny miljö och plats att förlägga spelet till.

Bolaget har anfört att genomförd HSI-analys visar att det finns många lämpliga habitat inom ett större geografiskt område samt att det finns ytterligare spelplatser i området. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar dock att det inte är känt vilken kvalitet övriga, tidigare kända, spelplatser i området har eller om de fortfarande är funktionella för tjädern. Det saknas också utredning om i vad mån spelplatserna är sammanlänkande och uppfyller det behov av sammanhängande lekplatser som behövs för att säkerställa en långsiktig överlevnad i en lokal population. Även om HSI-analysen visar att det finns lämpliga miljöer för tjäder norr och öster om verksamhetsområdet framstår det som osäkert om en ny spelplats kommer att etableras när den nu aktuella spelplatsen försvinner.

Den aktuella tjäderspelplatsen är en välfungerande spelplats med många aktiva tuppar. Spelplatsen bedöms av länsstyrelsen som en värdekärna. Eftersom området innehåller en begränsad tjäderpopulation riskerar en etablering av verksamheten att påverka den lokala populationen negativt, både genom en minskning av antalet fåglar och sämre genetik till följd av minskat utbytet mellan olika spelplatser. Verksamheten kommer därmed i konflikt med förbudet i 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen. Att tillåta verksamheten skulle även komma i konflikt med miljöbalkens försiktighetsprincip, se 2 kap. 3 § miljöbalken.

När en verksamhet strider mot artskyddsförordningen kan i vissa fall villkor om försiktighetsmått föreskrivas för att verksamheten ska kunna tillåtas. Bolaget har inte åtagit sig att utföra några skyddsåtgärder som skulle kunna förhindra att störning upp-

kommer. Bolaget har anfört att höjningen av vattennivån på myrmarken norr om verksamhetsområdet skulle gynna tjädern. Det är dock endast ett kort avstånd mellan det planerade våtmarksområdet och verksamhetsområdet. Värdet av våtmarksområdet för tjädern kan därmed ifrågasättas. Det är under alla omständigheter inte klarlagt att åtgärderna är tillräckliga för att undvika negativ påverkan på områdets kontinuerliga ekologiska funktion och på den lokala tjäderpopulationen. De föreslagna åtgärderna är därför inte tillräckliga för att undvika konflikt med förbuden i 4 § artskydds-förordningen. Det innebär att det krävs en dispens enligt 14 § artskyddsförordningen för att verksamheten ska kunna tillåtas.

Eftersom det redan framkommit andra hinder mot verksamheten har domstolen inte prövat om det finns förutsättningar att ge artskyddsdispens.

Begäran om förhandsavgörande

W. m.fl. har yrkat att det ska inhämtas ett förhandsavgörande från EU-domstolen om hur fågelskyddsdirektivets förbud mot störning ska tolkas.

Mark- och miljööverdomstolen anser att frågan om vad som ska anses utgöra störning av skyddade arter enligt fågeldirektivet och artskyddsförordningen, med ledning av befintlig praxis och mot bakgrund av den kunskap som finns om tjädern och dess lek, kan avgöras utan att något förhandsavgörande inhämtas från EU-domstolen. Begäran om inhämtande av förhandsavgörande ska därför avslås.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen har funnit att det avtal som vid tidpunkten för mark- och miljödomstolens dom gav bolaget rådighet över vattenområdet på fastigheten B inte längre kan läggas till grund för rådighet. Bolaget har inte heller visat att rådighet föreligger på annan grund. Av detta skäl finns hinder mot att ge tillstånd till den sökta vattenverksamheten inom fastigheten B.

Domstolen har funnit att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller ett tillräckligt underlag för att ansökan ska kunna prövas i sak men att bolaget inte har visat att lokaliseringskravet i 2 kap. 6 § miljöbalken är uppfyllt. Verksamheten kan därför inte tillåtas på den aktuella platsen. Slutligen har domstolen funnit att den ansökta verksamhetens störning av den fridlysta arten tjäder innebär en konflikt med förbudet i artskyddsförordningen. Eftersom det redan framkommit andra hinder mot verksamheten än konflikten med artskyddsförordningen, har domstolen inte prövat om det finns förutsättningar att ge artskyddsdispens. I anslutning till frågan om artskydd har domstolen funnit att det inte finns skäl att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Sammanfattningsvis finns inte förutsättningar att tillåta verksamheten. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och bolagets tillståndsansökan och ansökan om omprövning av Hjälmsås dikningsföretag år 1953 avslås. Vad mark- och miljödomstolen beslutat i fråga om prövningsavgift och rättegångskostnader ska inte ändras.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2025-03-18

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Malin Wik, tekniska rådet Ingrid Johansson, hovrättsrådet Frida Göranson och tf. hovrättsassessorn Anna Lundgren, referent.

Föredragande har varit Frida Jakobsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-06-15
meddelad i
Nacka

Mål nr M 9539-20

SÖKANDE

Östuna T & ÅV Aktiebolag, 559105-8390
Spakbacken 17
741 94 Knivsta

Ombud: E.M.

SAKEN

Tillstånd till deponi- och återvinningsverksamhet och vattenverksamhet
på fastigheterna A och C, Knivsta kommun

AnläggningsID = 75140
Avrinningsområde = 129
Koordinater (SWEREF99 TM) = N 6631330 / E 670340

DOMSLUT

Specifik miljöbedömning

Miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar uppfyller kraven i
6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Tillstånd till miljöfarlig verksamhet

Mark- och miljödomstolen lämnar Östuna T & ÅV Aktiebolag tillstånd till
miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken, inom fastigheterna A och C i
Knivsta kommun, enligt följande.

1. Under tillståndets giltighetstid deponera totalt högst 7 miljoner ton icke-farligt
avfall i form av schaktmassor bestående av jord, grus, lera, skiffer, kalkstoft,
kalksten eller annan sten, dock maximalt deponering av 400 000 ton icke-farligt
avfall per år.

Dok.Id 687812

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

2. Bedriva återvinning av maximalt 400 000 ton avfall per år i form av mekanisk bearbetning av jord och sten, betong, tegel, bitumenblandningar samt flisning av maximalt 20 000 ton trä per år, samt hantering av metall i form av armering i betong.
3. Föra in maximalt 600 000 ton massor för återvinning och deponering sammantaget under ett enskilt år.
4. Bedriva täkt av totalt 150 000 m³ torv (under hela tillståndets giltighetstid) med syfte att använda den för jordtillverkning.
5. Vid varje enskilt tillfälle lagra maximalt 10 000 ton farligt avfall inom en för ändamålet anlagd yta.

Tillstånd till vattenverksamhet

Mark- och miljödomstolen lämnar Östuna T & ÅV Aktiebolag tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken, inom fastigheterna A och B i Knivsta kommun, enligt följande.

6. Avvattning av de myrmarker som förekommer inom verksamhetsområdet genom tröskelsänkning samt utpumpning, enligt vad som framgår på karta K-9, bilaga 4 till ansökan.
7. Omdragning av del av det vattendrag som rinner igenom de östra delarna av A enligt vad som framgår på karta K-4, bilaga 4 till ansökan.
8. Höjning av myrmark inom B genom att befintlig flödesväg genom verksamhetsområdet däms upp av en tät vall på sådant sätt att avrinningen från den aktuella myrmarken istället kommer att ske mot öster via en högre tröskelpunkt för att sedan ansluta till det vattendrag som även tidigare tillfördes avrinnande vatten från den aktuella myrmarken, enligt vad som framgår på karta K-4, bilaga 4 till ansökan.

Omprövning av Hjälmssta dikningsföretag år 1953

Mark- och miljödomstolen omprövar Hjälmssta dikningsföretag år 1953 enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet på så sätt att delområde 3 inom dikningsföretaget rivs ut och läggs ned. Dikningsföretaget befrias från underhållsansvar av sträckan F–G. Det omprövade företaget ska benämnas Hjälmssta dikningsföretag år 2023 och framgår av bilaga 1 (aktbilaga 26 i mål M 5783-18).

Mark- och miljödomstolen fastställer ny kostnadsfördelningslängd för Hjälmssta dikningsföretag år 2023 enligt följande.

Fastighet	Andelstal
D	48,6 %
A	48,1 %
E	3,3 % ¹
	100 %

¹ Kostnader för framtida underhåll av företagets anläggningar betalas enligt förbindelse i förrättningsakten av ägaren till fastigheterna D och A.

Tillståndstid

Tillståndet avseende miljöfarliga verksamheten gäller 30 år från det att domen har fått laga kraft.

Villkor för tillståndet

Allmänt villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna och i övrigt uppgett eller åtagit sig i målet.

Arkeologisk utredning med samråd

2. Innan verksamheten tas i drift ska omfattningen av en arkeologisk utredning samrådask med länsstyrelsen och verksamheten anpassas efter eventuella fynd som framkommer genom denna.

Samråd med räddningstjänst

3. Verksamheten får inte tas i drift innan samråd genomförs med Brandkåren Attunda.

Kontroll av ytvatten och grundvatten innan verksamheten tas i drift

4. Innan den miljöfarliga verksamheten tas i drift ska den statusrapport som bifogats ansökningshandlingarna kompletteras med ytterligare information från provtagning dels av ytvatten uppströms och nedströms i vattendraget öster om verksamhetsområdet, dels i grundvattenrör och närmaste brunnar. Denna kompletterade rapport ska sedan användas som referensvärde för framtida kontrollmätningar avseende yt- och grundvattenkvalitet under den tid då verksamheten är i drift. Statusrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten.

Gränser och fixpunkter

5. Gränser och fixpunkter ska märkas ut i terrängen med väl synliga markeringar.

Stängning av verksamhetsområdet

6. Infarter till verksamhetsområdet ska, under tider då anläggningen inte är bemannad, hållas stängda så att obehöriga inte har tillträde till området.

Deponeringshöjd

7. Deponering får inte ske högre än + 55 m.ö.h. inom deponiområdet (höjdsystemet RH 2000). Därutöver får sluttäckning ske så att den totala höjden inte är högre än +57 m.ö.h.

Verksamhetstid

8. Verksamheten får bedrivas helgfri vardag (måndag–fredag) kl. 06.00–17.00.

Efter godkännande från tillsynsmyndigheten och under förutsättning att gällande bullervillkor kan innehållas får bolaget bedriva mindre bullrande arbetsmoment även på andra tider under kortare produktionstoppar om högst fyra veckor i sträck och under en sammanlagd tid om högst tio veckor per år.

Skutknackning och krossning får inte bedrivas under perioden april–september.

Buller

9. Buller från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten utomhus vid bostäder inte överstiger följande begränsningsvärden:

- 50 dBA vardagar kl. 06.30–18.00
- 45 dBA vardagar kl. 18.00–22.00
- 40 dBA nattetid kl. 22.00–06.30
- 45 dBA kl. 06.30–22.00 i de fall verksamhet måste bedrivas under helger

Momentana ljud får kl. 22.00–06.30 som begränsningsvärde inte överstiga 55 dBA vid bostäder.

Mätning och uppföljning av buller ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Den första kontrollen ska ske inom ett år från det att bullrande verksamhet påbörjats. Kontroll ska därefter ske så snart förändringar sker i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst vartannat år, eller på begäran av tillsynsmyndigheten.

Damning

10. Damning från transportvägar, upplagsytor och andra planer ska vid behov begränsas genom bevattning. Transportörstup ska vid behov utrustas med bevattningssystem för dammbekämpning. Krossverk och borrar ska vara försedda med dammsugande utrustning eller motsvarande dammreducerande teknik så att stofthalten i luft inte överstiger 20 mg/m³ normal torr gas.

Elektrifiering av maskinpark

11. Den fasta maskinparken ska elektrifieras så fort som möjligt, men senast fem år efter det att tillståndet tagits i anspråk.

Mottagningskontroll (externa massor)

12. Externa massor (oavsett användningsområde) ska ha genomgått dokumenterad kontroll med avseende på föroreningshalt och ursprung. Dokumentationen ska minst avse
- Ursprung (producent och plats)
 - Typ (avfallskod)
 - Mängd
 - I fråga om massor för återvinning eller för anläggande av bullervall m.m., uppgifter som styrker att föroreningshalten inte överskrider framtagna platsspecifika riktvärden, vilka ska anges i kontrollprogrammet.

Massorna ska även (oavsett användningsområde) besiktigas okulärt. Externa massor ska vara fria från fysiska föroreningar såsom glas, plast, rör, isolering etc.

13. Utöver mottagningskontroll enligt villkor 12, som främst avses ske genom att massorna är provtagna av avfallslämnaren, ska även kontrollprovtagning göras vid inleverans av massor avsedda för deponering enligt följande.
- a. Kontrollprovtagning och analys av inkommande avfall ska ske löpande veckovis. Kontrollen ska ske genom att samlingsprov som representerar

högst en kalendervecka tas ut slumpmässigt eller styrt som ett antal stickprov (representativa för varje intransport) ur inkommande transporter. De uttagna stickproven ska sparas separat minst tre månader för analys vid behov.

- b. Kontrollprovtagning av inkommande avfall ska därtill ske löpande genom stickprovtagning representativa för varje intransport för analys av vart 30:e lastbilslass.

Uppföljningen av föroreningshalt m.m. i externa massor ska ske enligt kontrollprogram i vilket anges bl.a. detaljerad redovisning av metodik för uppföljningen, vilka parametrar som ska provtas samt rutiner för avrapportering till tillsynsmyndigheten.

Provtagning av massor kan även utföras vid misstanke om förorening, alternativt om klagomål inkommit och tillsynsmyndigheten bedömer att ytterligare kontroll är nödvändig.

Deponering

14. Deponering ska ske enligt en deponeringsplan. Deponeringsplan ska ges in till tillsynsmyndigheten för godkännande senast sex månader innan deponiverksamheten påbörjas. Av deponeringsplanen ska framgå en detaljerad beskrivning av bottenkonstruktionens utformning (geologisk barriär och lakvattenuppsamling) och vattenavledande åtgärder.

Senast tre månader innan deponering påbörjas i respektive etapp ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa en detaljerad beskrivning av bottenkonstruktionens utformning för det område där deponering kommer att ske.

Innan nya ytor tas i anspråk för deponering ska tillsynsmyndigheten godkänna utförande av geologisk barriär inom respektive deponiområde.

Rening av dag- och lakvatten avseende miljöfarlig verksamhet

15. Allt dag- och lakvatten från verksamhetsområdet ska samlas upp i ett dagvattensystem med sedimentationsdamm försedd med oljeavskiljande utrustning. Regelbundna kontroller av vattnets kvalitet ska genomföras, i enlighet med vad som fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. För att ytterligare säkerställa vattenkvaliteten på det utgående vattnet ska detta avledas via översilningsyta, vilken även ska fungera som flödesutjämnare vid extrema flödesnivåer.

Dagvatten från ”akutplattan”, där farligt avfall ska kunna lagras, ska avledas till ett separat dagvattensystem. Detta system ska bestå av sedimentationsdamm och oljeavskiljare, i syfte att möjliggöra ytterligare rening och kontroll innan vattnet från ytan släpps ut till verksamhetens dagvattensystem.

Ytterligare reningssteg i form av filterkassett ska installeras, så att detta kan kopplas på om larmvärden för utgående vatten överskrids. Dagvattensystemet ska dessutom konstrueras så att det kan stängas och allt vatten kan magasineras i en månad.

Kontroll av utgående vatten

16. Regelbundna kontroller av kvaliteten på utgående vatten ska genomföras, i enlighet med vad som fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram.

Kontroll av grundvatten

17. Grundvattenkvaliteten i området ska kontrolleras genom provtagning i grundvattenrör, uppströms och nedströms deponin, i enlighet med vad som vid varje tillfälle fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram, dock minst halvårsvis. Grundvattnets kemiska egenskaper får inte försämrats från den rådande situationen, till följd av verksamheten. Referensprover för vattenkvalitet inom deponiområdet ska tas för aktuella våtmarker.

Provtagning i dricksvattenbrunnar

18. Närliggande brunnar ska provtas enligt villkor 4 innan verksamheten sätts igång. Ny provtagning ska göras vid misstanke om påverkan eller på begäran av tillsynsmyndigheten.

Avvattning av myrmarker

19. Följande åtgärder ska vidtas i samband med avvattning av myrmarker.
- Dikena ska ha en släntlutning på 1:2 och ett medelfall om 0,5 %.
 - Sedimentationsdamm och översilningsyta ska anläggas innan avvattning av myrmarken kan påbörjas. Anslutning till dikesanläggningen sker genom ett öppet svackdike.
 - Sänkning av tröskelpunkterna i myrmarken ska ske under perioder med lågvatten.
 - Okulär kontroll av grumling ska ske i vattendraget nedströms översilningsytan.

Senast sex veckor innan arbeten påbörjas ska den utformning av anläggningens dikessystem som framkommit vid detaljprojekteringen ges in till tillsynsmyndigheten.

Höjning av myrmarker inom B

20. Det ska säkerställas att den vall som förhindrar avrinning från myrmarken inom B till verksamhetsområdet har en fullgod funktion.

Omdragning av vattendrag

21. Följande åtgärder ska vidtas i samband med omdragning av det befintliga vattendraget i områdets östra del.
- Den nya dikessträckningen ska grävas som en torrfåra intill befintligt dike och anläggas med samma dimension som befintlig dikesanläggning. Ingen dämning får ske.

- b. Omledning av vatten till den nya dikesfåran ska ske mellan 1 september och 1 mars.
- c. Innan vattnet släpps i den nya dikesanläggningen ska den nya dikesfåran vara vegeterad. Flödet etableras i form av öppet svackdike. En tillfällig sedimentationsdamm ska anläggas i läge som framgår av karta K-4, daterad den 3 februari 2023.
- d. Okulär kontroll av grumling ska ske i vattendraget nedströms den nya dikessträckningen.

Innan arbeten påbörjas ska detaljprojektering av vattendragets nya sträckning ges in till tillsynsmyndigheten.

- a. Den nya sträckningen ska anläggas med minst en djuphåla.
- b. Djuphålan ska vara utformad för att gynna groddjur och följa de rekommendationer som anges i groddjursinventering daterad den 10 juni 2022, AFRY.

Kompensationsåtgärder

22. Kompensationsåtgärdernas funktion ska, i enlighet med bolagets åtaganden, säkerställas genom aktiv övervakning och skötsel. Höjning av myrmarken inom B (kompensationsåtgärd 1) ska verifieras genom löpande mätningar. De skogsmarker som avsätts inom ramen för kompensationsåtgärd 2 och 3 ska regleras i avtal som säkerställer deras bevarande och skötsel under hela verksamhetstiden.

Efterbehandling

23. Bolaget ska i god tid inför att sluttäckningen påbörjas redovisa till tillsynsmyndigheten den närmare utformningen av täckningen inklusive beskrivning av de olika ingående skikten och hur kontroll av skikten ska ske samt upprätta en läggning- och kvalitetsplan över arbetet. Av planen ska framgå bl.a. höjder, släntlutningar, stabilitet och naturvårdsåtgärder som planeras i samband med sluttäckning och efterföljande kontroller.

Lutningen på sluttäckningen för deponin får inte vara brantare än 1:3.

Kontroll och ianspråktagande av tillståndet

24. Tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk.

Ett kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare villkor enligt följande.

1. Tillsynsmyndigheten får i fråga om inkommande externa massor när det finns anledning, om t.ex. någon särskild förorening kan misstänkas, besluta om ytterligare rutiner och krav för mottagning och kontroll av massor.
2. Tillsynsmyndigheten får om det behövs besluta ytterligare villkor avseende sluttäckningen av deponin.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget ska senast innan tillståndet tas i anspråk ställa ekonomisk säkerhet för efterbehandling med ett grundbelopp om 2 miljoner kr.

Bolaget ska i tillägg till grundbeloppet ställa säkerhet om 5 miljoner kr innan den första etappen deponering inleds. Härfter ska ytterligare säkerhet om 4 miljoner kr ställas innan den andra etappen deponering inleds. Varje ställd säkerhet ska godkännas av tillståndsmyndigheten. Om bolaget har två etapper deponering aktiva kommer säkerhet således att uppgå till ett belopp om totalt 11 miljoner kronor.

Efterbehandling av deponerade områden kommer att ske successivt, etapp för etapp. Bolaget har endast rätt att vid varje tidpunkt ha två etapper deponering aktiva åt gången. Det innebär att om bolaget har två etapper aktiva får bolaget endast inleda deponering inom en tredje etapp när en av de två aktiva etapperna efterbehandlats och tillsynsmyndigheten godkänt sådan efterbehandling. Någon ytterligare säkerhet behöver inte ställas under förutsättning att det vid varje enskild tidpunkt endast är två etapper aktiva.

Ekonomisk säkerhet ska uppfylla bestämmelserna i 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Tillståndet för den miljöfarliga verksamheten får tas i anspråk först efter att ekonomisk säkerhet har godkänts av tillståndsmyndigheten. Säkerheten ska förvaras hos länsstyrelsen.

Igångsättningstid

Den i tillståndet angivna miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång senast fem år från det att domen har fått laga kraft.

Arbetstid

De arbeten som medgetts i denna dom avseende vattenverksamhet ska vara utförda senast fem år räknat från det att domen har fått laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspråk på ersättning för oförutsedd skada på grund av vattenverksamheten ska framställas senast fem år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till 17 900 kr.

Rättegångskostnader

Östuna T & ÅV Aktiebolag ska ersätta Länsstyrelsen i Uppsala län för rättegångskostnad med 15 200 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för dom tills betalning sker.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BOLAGETS YRKANDEN	16
BOLAGETS FÖRSLAG TILL VILLKOR OCH DELEGATION	18
MOTPARTERNAS INSTÄLLNING	25
BOLAGETS UTVECKLING AV TALAN	26
Bakgrund.....	26
Betydande miljöpåverkan	29
Samråd	30
Rådighet	31
Områdesskydd.....	32
Kommunala planer och bestämmelser.....	32
Verksamhetsbeskrivning.....	34
Vattenverksamhet.....	46
Omprövning av markavvattningsföretag	49
Val av plats	55
Översiktlig beskrivning av miljöpåverkan.....	57
Åtgärder för att minimera miljöpåverkan	72
Teknisk beskrivning	78
Miljökonsekvensbeskrivning	79
Hänsynsreglerna	79
Kontroll av verksamheten.....	82
Efterbehandlingsplan	82
Ekonomisk säkerhet	83
BOLAGETS KOMPLETTERING OCH BEMÖTANDE AV MOTPARTERNAS SYNPUNKTER	86
Komplettering	86
Bemötande av motparternas synpunkter.....	87
DOMSKÄL.....	87
Prövningens omfattning.....	87
Miljökonsekvensbeskrivning	89
Rådighet	93
Tillåtlighet – miljöfarlig verksamhet (utom torvtäkt)	94
Tillåtlighet – torvtäkt.....	102

Tillåtlighet – markavvattning.....	103
Tillåtlighet – övrig vattenverksamhet.....	104
Tillstånd	104
Omprövning av markavvattningsföretag	105
Villkor för miljöfarlig verksamhet	105
Villkor för avvattning av myrmarker	107
Villkor för övrig vattenverksamhet	108
Villkor om efterbehandling.....	108
Villkor om kontroll m.m.	109
Ekonomisk säkerhet	110
Igångsättningstid, arbetstid och oförutsedd skada	110
Rättegångskostnader.....	110

Bilaga 1 – Hjälmsås dikningsföretag år 2023 efter omprövning

Bilaga 2 – Bolagets bemötande av Knivsta kommuns synpunkter

Bilaga 3 – Bolagets bemötande av länsstyrelsens synpunkter

Bilaga 4 – Bolagets bemötande av synpunkter från närboende och föreningar

Bilaga 5 – Anvisningar för överklagande

BOLAGETS YRKANDEN

Östuna T & ÅV AB (bolaget) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken, inom fastigheterna A och C i Knivsta kommun att

1. under tillståndets giltighetstid deponera totalt högst 7 miljoner ton icke-farligt avfall i form av schaktmassor bestående av jord, grus, lera, skiffer, kalkstoft, kalksten eller annan sten, dock maximalt deponering av 400 000 ton icke-farligt avfall per år
2. bedriva återvinning av maximalt 400 000 ton avfall per år i form av mekanisk bearbetning av jord och sten, betong, tegel, bitumenblandningar samt flisning av maximalt 20 000 ton trä per år, samt hantering av metall i form av armering i betong
3. föra in maximalt 600 000 ton massor för återvinning och deponering sammantaget under ett enskilt år
4. bedriva täkt av totalt 150 000 m³ torv (under hela tillståndets giltighetstid) med syfte att använda den för jordtillverkning
5. vid varje enskilt tillfälle få lagra maximalt 10 000 ton farligt avfall inom en för ändamålet anlagd yta.

Bolaget har även yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken inom fastigheterna A och B i Knivsta kommun, innefattande

6. markavvattning av de myrmarker som förekommer inom verksamhetsområdet genom tröskelsänkning samt utpumpning, enligt vad som framgår på karta K-9, bilaga 4 till ansökan
7. omdragning av del av det vattendrag som rinner igenom de östra delarna av A enligt vad som framgår på karta K-4, bilaga 4 till ansökan
8. höjning av myrmark inom B genom att befintlig flödesväg genom verksamhetsområdet däms upp av en tät vall på sådant sätt att avrinningen från den aktuella myrmarken istället kommer att ske mot öster

via en högre tröskelpunkt för att sedan ansluta till det vattendrag som även tidigare tillfördes avrinnande vatten från den aktuella myrmarken, enligt vad som framgår på karta K-4, bilaga 4 till ansökan.

Samtliga dessa verksamheter ska genomföras i överensstämmelse med ansökan jämte bilagor.

Vidare har bolaget yrkat, förutsatt att den ansökta vattenverksamheten medges, att

- Hjälmsås dikningsföretag år 1953 omprövas enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet på sådant sätt att delområde 3 inom dikningsföretaget rivs ut och läggs ned
- mark- och miljödomstolen inom ramen för omprövning beslutar i övrigt på sätt som föreslås av markavvattningssakkunnig M.J. såvitt avser kostnadsfördelningslängd och andra till saken hörande frågor.

Bolaget har reservationsvis yrkat att mark- och miljödomstolen ska ge dispens enligt 14 § artskyddsförordningen (2007:845) från förbudet i 4 § samma förordning (gällande tjäder).

Bolaget har därutöver yrkat att mark- och miljödomstolen, i överensstämmelse med ansökan jämte bilagor,

1. meddelar tillståndstid om 30 år från det att tillståndet vunnit laga kraft
2. beslutar om igångsättningstid om 5 år avseende den miljöfarliga verksamheten från det att tillståndet vunnit laga kraft
3. beslutar om att arbeten hänförliga till vattenverksamheten ska vara utförda inom 5 år från det att tillståndet vunnit laga kraft
4. beslutar om att den tid för vilken oförutsedda skador till följd av vattenverksamheten sätts till 5 år från det att tillståndet vunnit laga kraft
5. fastställer föreslagna villkor
6. godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen.

BOLAGETS FÖRSLAG TILL VILLKOR OCH DELEGATION

Verksamhetens drift

1. Verksamheten ska bedrivas huvudsakligen i enlighet med vad som angetts i ansökningshandlingarna, eller i övrigt åtagit sig i målet.
2. Innan verksamheten tas i drift ska omfattningen av arkeologisk utredning samrådas med länsstyrelsen samt verksamheten anpassas efter eventuella fynd som uppdagas i och med denna.
3. Innan verksamheten tas i drift ska den statusrapport som bifogas ansökningshandlingarna kompletteras med ytterligare information från provtagning av ytvatten och grundvattenrör. Denna kompletterade statusrapport ska sedan användas som referensvärde för framtida kontrollmätningar avseende yt- och grundvattenkvalitet under den tid då verksamheten är i drift. Statusrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten.
4. Deponering får inte ske högre än + 55 m.ö.h. inom deponiområdet.
5. Gränser och fixpunkter ska märkas ut i terrängen med väl synliga markeringar.
6. Verksamheten får bedrivas helgfri vardag (måndag till fredag) kl. 06.00– 17.00. Efter godkännande från tillsynsmyndigheten och under förutsättning att gällande bullervillkor kan innehållas får bolaget bedriva mindre bullrande arbetsmoment även på andra tider under kortare produktionstoppar om max 4 veckor i sträck och högst under en sammanlagd tid om maximalt 10 veckor per år.
7. Skutknackning och krossning får inte bedrivas under perioden maj–september.
8. Infarter till verksamhetsområdet ska, under tider då anläggningen inte är bemannad, hållas stängda så att obehöriga inte har tillträde till området.

9. Lakvattenvolymen från deponiområdet ska mätas månadsvis och dess kemiska egenskaper ska analyseras kvartalsvis. Kemisk analys av lakvatten ska innefatta samma analysparametrar som för utgående dagvatten, i enlighet med vad som fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram.
10. Kompensationsåtgärdernas funktion, i enlighet med bolagets åtaganden härom, ska säkerställas genom aktiv övervakning och skötsel. Höjning av myrmarken inom B (kompensationsåtgärd 1) ska därför verifieras genom löpande mätningar. De skogsmarker som avsätts inom ramen för kompensationsåtgärd 2 och 3 ska regleras i avtal som säkerställer deras bevarande och skötsel.
11. Verksamheten får inte tas i drift innan samråd genomförts med Brandkåren Attunda.
12. Innan arbeten vidtas inom våtmarker inom verksamhetsområdet ska referensprov för vattenkvalitet inom deponiområdet tas. Sådana vattenprover ska tas i vattendraget öster om verksamhetsområdet, uppströms och nedströms området, samt i grundvattenrör och i närmaste brunnar, i syfte att möjliggöra utvärdering av påverkan på yt- och grundvatten. Föroreningssituationen innan verksamheten påbörjas ska sammanfattas i en statusrapport som ska kommuniceras med tillsynsmyndigheten.

Omgivningspåverkan

13. Allt dag- och lakvatten från verksamhetsområdet ska samlas upp i ett dagvattensystem med sedimentationsdamm försedd med oljeavskiljande utrustning. Regelbundna kontroller av vattnets kvalitet ska genomföras, i enlighet med vad som fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. För att ytterligare säkerställa vattenkvaliteten på det utgående vattnet ska detta avledas via översilningsyta, vilken även ska fungera som flödesutjämnare vid extrema flödesnivåer.

Dagvatten från ”akutplattan”, där farligt avfall ska kunna lagras, ska avledas till ett separat dagvattensystem. Detta system ska bestå av sedimentationsdamm och oljeavskiljare, i syfte att möjliggöra ytterligare rening och kontroll innan vattnet från ytan släpps ut till verksamhetens dagvattensystem.

Ytterligare reningssteg i form av filterkassett ska installeras, så att detta kan kopplas på om larmvärden för utgående vatten överskrids. Dagvattensystemet ska dessutom konstrueras så att det kan stängas och allt vatten kan magasineras i en månad.

14. Grundvattenkvaliteten i området ska kontrolleras genom provtagning i grundvattenrör, uppströms och nedströms deponin, i enlighet med vad som vid varje tillfälle fastställs inom ramen för verksamhetens kontrollprogram, dock minst halvårsvis.

Grundvattnets kemiska egenskaper får inte försämrats från den rådande situationen, till följd av verksamheten. Detta bedöms utifrån utgångspunkten att grundvattnet inte får övergå till en sämre klass enligt de definitioner som presenteras i SGU:s bedömningsgrunder för grundvatten (SGU 2013). Långsiktiga (bestående) förändringar utgör det mest relevanta måttet.

15. Kemisk provtagning i brunnar på närliggande fastigheter ska genomföras av bolaget vid befogad misstanke om påverkan eller på anmodan av tillsynsmyndigheten. Kvalitet eller kvantitet av dricksvatten får inte försämrats till följd av verksamheten.
16. Bullernivåerna från verksamheten ska begränsas så att de inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande begränsningsvärden som motsvarar Naturvårdsverkets (2015) riktvärden för industribuller: 50 dBA vardagar kl. 06.00–18.00, 45 dBA vardagar kl. 18.00–22.00, 40 dBA nattetid kl. 22–06 och 45 dBA kl. 06–22 i de fall verksamhet måste bedrivas under helger.

Momentana ljud under perioden 22.00–06.00 får inte överstiga 55 dBA vid bostäder.

Mätning och uppföljning av buller kontrolleras genom immissionsmätningar och/eller närfaltsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamhet pågår. Kontroll ska ske så snart förändring sker i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst vartannat år, eller på tillsynsmyndighetens begäran.

17. Damning från transportvägar, upplagsytor och andra planer ska vid behov begränsas genom bevattning. Transportörstup ska vid behov utrustas med bevattningssystem för dammbekämpning. Krossverk samt borrar ska vara försedda med dammsugande utrustning eller motsvarande dammreducerande teknik så att stofthalten i luft inte överstiger 20 mg/m³ normal torr gas.

Ekonomisk säkerhet

18. Bolaget ska senast innan tillståndet tas i anspråk ställa ekonomisk säkerhet för efterbehandling med ett grundbelopp om 2 miljoner kr. Säkerheten ska godkännas av tillståndsmyndigheten innan tillståndet får tas i anspråk.

Bolaget ska i tillägg till ovan angivna grundbelopp ställa säkerhet om 5 miljoner kr innan den första etappen deponering inleds. Härefter ska ytterligare säkerhet om 4 miljoner kr ställas innan den andra etappen deponering inleds. Varje ställd säkerhet ska godkännas av tillståndsmyndigheten. Om Bolaget har två etapper deponering aktiva kommer säkerhet således att uppgå till ett belopp om totalt 11 miljoner kronor.

Efterbehandling av deponerade områden kommer att ske successivt, etapp för etapp. Bolaget har endast rätt att vid varje tidpunkt ha två etapper deponering aktiva åt gången. Detta innebär att om Bolaget har två etapper aktiva får Bolaget endast inleda deponering inom en tredje etapp när en av de två aktiva etapperna

efterbehandlats och tillsynsmyndigheten godkänt sådan efterbehandling. Någon ytterligare säkerhet behöver inte ställas under förutsättning att det vid varje enskild tidpunkt endast är två etapper aktiva.

Efterbehandling och kontroll

19. Bolaget ska i god tid inför att sluttäckningen påbörjas redovisa till tillsynsmyndigheten den närmare utformningen av täckningen inklusive beskrivning av de olika ingående skikten och hur kontroll av skikten ska ske samt upprätta en läggning- och kvalitetsplan över arbetet. Tillsynsmyndigheten får meddela de ytterligare villkor som krävs.
20. Ett kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

Delegation

21. Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken vid behov bestämma och/eller besluta om villkor m.m. om
 - a. Åtgärder för efterbehandling, jämför villkor 19 och 20.
 - b. Utformning av kontrollprogram, inkluderande mottagningskontroll av inkommande massor, gränsvärden för utgående dagvatten, provpunkter och provtagningsfrekvenser av yt- och grundvatten, jämför villkor 9, 13 och 14
 - c. Utökade arbetstider, jämför villkor 6.

Tillkommande villkor

22. Den största lutningen på sluttäckningen för deponin får inte vara brantare än 1:3.
23. Den fasta maskinparken ska elektrifieras så fort som möjligt, men senast fem år efter det att tillståndet tagits i anspråk.

24. Försiktighetsåtgärder ska vidtas i samband med avvattning av myrmarkerna.

- a. Dikena ska ha en släntlutning på 1:2 och ett medelfall om 0,5 %.
- b. Sedimentationsdammen och översilningsyta ska anläggas innan avvattning av myrmarken kan påbörjas. Anslutning till dikesanläggningen sker genom ett öppet svackdike.
- c. Sänkning av tröskelpunkterna i myrmarken ska ske under perioder med lågvatten.
- d. Okulär kontroll av grumling sker i vattendraget nedströms översilningsytan.

25. Det måste säkerställas att den vall som förhindrar avrinning från myrmarken inom B har en fullgod funktion.

Vallens täthet ska besiktigas okulärt i samband med att avvattning genomförs, för att säkerställa att myrmarken inom B inte avvattnas.

26. Försiktighetsåtgärder ska vidtas i samband med omdragning av det befintliga vattendraget inom områdets östra del.

- a. Den nya dikessträckningen ska grävas som en torrfåra intill befintligt dike och anläggas med samma dimension som befintlig dikesanläggning. Ingen dämning får ske.
- b. Omledning av vatten till den nya dikesfåran ska ske under 1 september till 1 mars.
- c. Innan vattnet släpps i den nya dikesanläggningen ska den nya dikesfåran vara vegeterad. Flödet etableras i form av öppet svackdike. En tillfällig sedimentationsdamm ska anläggas i läge som framgår av karta K-4, 2023-02-09.
- d. Okulär kontroll av grumling ska ske i vattendraget nedströms den nya dikessträckningen.

27. Detaljprojektering av diken ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbeten påbörjas.

- a. Senast 6 veckor innan arbetena påbörjas ska utformningen som framkommit i detaljprojekteringen av anläggningens dikessystem lämnas in till tillsynsmyndigheten.

28. Detaljprojektering av vattendragets nya sträckning ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbeten påbörjas.

- a. Den nya sträckningen ska anläggas med minst en djuphåla.
- b. Djuphålan ska vara utformad för att gynna groddjur och följa de rekommendationer som anges i groddjursinventeringen i aktbilaga 66 till ansökan.
- c. Innan vattnet släpps i den nya dikesanläggningen ska den nya dikesfåran vara vegeterad. Flödet etableras i form av öppet svackdike. En tillfällig sedimentationsdamm ska anläggas i läge som framgår av karta ”Knivsta Hjälmså Fyllnadsplan daterad 2022-10-26, aktbilaga 71 till ansökan.

29. Materialet i deponibotten ska provtas och dokumenteras och en kvalitetsplan angående den bottenbottning som behöver anläggas i enlighet med Naturvårdsverkets handbok 2004:2, ska lämnas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan arbetet utförs.

Rutiner för hur tätningsslag anbringas och uppföljningsrutiner för att säkra att täthetskrav i geologisk barriär blivit de efterfrågade ska redovisas. Tillsynsmyndigheten får meddela de ytterligare villkor som bedöms nödvändiga.

MOTPARTERNAS INSTÄLLNING

Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun har ställt sig positiv till den ansökta verksamheten i den del som avser återvinning av icke-farligt avfall (C-verksamhet), även dess förenlighet med kommunens Grönstrukturplan från 2016. Nämnden har däremot ifrågasatt deponiverksamheten av i huvudsak följande skäl. Beträffande deponiverksamheten finns det osäkerheter på grund av utsläpp till vatten och mark och risken för påverkan på sumpskogarna, som har ett högt skyddsvärde. Bolaget har inte tydligt redogjort för exploateringen av myrmarken i förhållande till arealen och kvaliteten på myrmarker på en lokal, regional och nationell nivå eller gjort en indelning av naturvärdesobjekten i mindre objekt. Enligt nämnden är det av stor vikt att få en samlad bild av anläggningarnas påverkan på omkringliggande våtmark och grundvatten. Vad gäller alternativ i MKB:n ifrågasätter nämnden om redan existerande, liknande anläggningar kan inkluderas som alternativ.

Länsstyrelsen i Uppsala län har i första hand yrkat att ansökan om tillstånd ska avslås. Länsstyrelsen har i andra hand yrkat att ansökan ska kompletteras med ett bättre underlag och utförliga utredningar och redovisningar utifrån de närmare synpunkter länsstyrelsen lämnat. I tredje hand har yrkats att domstolen, om domstolen finner att verksamheten är tillåtlig, förenar ett tillstånd med de villkor som länsstyrelsen närmare angett i yttranden.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har lämnat synpunkt på att den planerade utvinningen av torv kommer leda till avgång av koldioxid till atmosfären, men SGU har i övrigt avstått från yttrande.

Flera närboende, Naturskyddsföreningen Knivsta och Naturskyddsföreningen Uppsala län, genom ombudet J.C., har motsatt sig att tillstånd lämnas till den ansökta verksamheten. De har ansett att verksamheten inte bör tillåtas på den sökta platsen på grund av dels brister i ansökningshandlingarna, dels att effekterna för omgivningen, och riskerna för effekter, är alltför stora. De

närboende som yttrat sig genom J.C. är **S.B., A.D., H.J. och M.J., W.K., A.R., R.S., C.S. och I.W., M-B.T.**

C.S. och I.W. har i ett eget yttrande anfört att de som rågranne inte är positiva till verksamheten i direkt anslutning till deras mark och yrkat att ansökan ska avslås.

M.L. har invänt mot ansökan på grund av buller från verksamheten, tung trafik på vägar och negativ påverkan på djur och växter i området.

J.Ö. har motsatt sig ansökan om deponiverksamhet.

Uppsala Ornitologiska Förening har ansett att kompensationsåtgärder inte kommer att kunna kompensera för det ingrepp som exploateringen innebär för den lokala tjäderpopulationen.

BOLAGETS UTVECKLING AV TALAN

Mark- och miljödomstolen antecknar att bolagets komplettering av ansökan som getts in till domstolen innan ansökan kungjordes i april 2021 redovisas i denna del av domen. Den komplettering som gjorts senare under handläggningen redovisas i avsnittet under rubriken ”Bolagets komplettering och bemötande av motparternas synpunkter”.

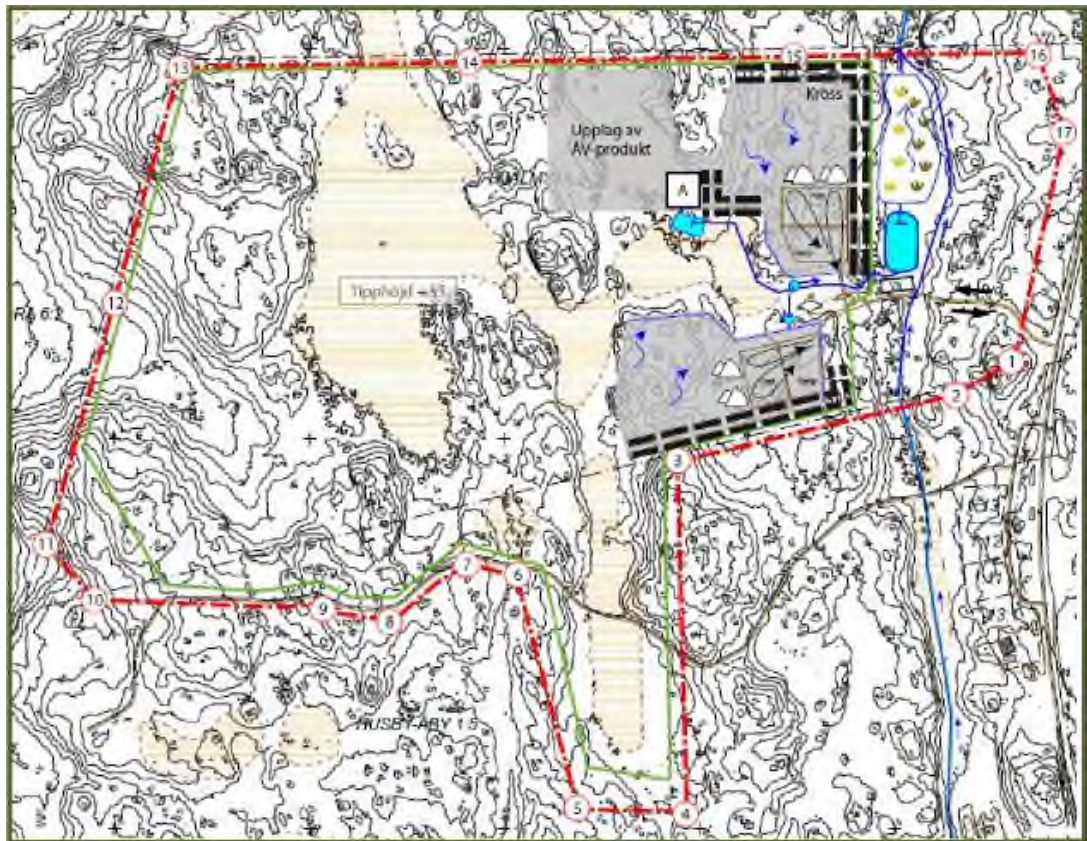
Bakgrund

Då det finns ett stort behov av avfallsanläggningar i regionen avser bolaget etablera en avfallsanläggning som innefattar både deponi och återvinningsverksamhet. Platsens lokalisering gör att den ligger strategiskt lokaliserad, nära planerade

tillväxtområden i Knivsta och Alsike, men även inom avsättningsområdet för Almunge, Uppsala och Stockholms norra förorter. Avfallsanläggningen kommer innefatta både deponering av icke-farligt avfall och inerta massor samt återvinning av en rad materialslag. Detta gör att de som nyttjar anläggningen kan lämna olika typer av avfall och sedan få med sig återvunna produkter tillbaka, i de fall det är logistiskt genomförbart.

Bolaget har startats för att äga och driva den aktuella anläggningen, men verksamhetsutövaren har lång erfarenhet av arbete med deponier och återvinningsanläggningar, bl.a. inom ramen för Östuna Maskin AB, som arbetat med denna typ av verksamheter i mer än 25 år.

Platsen för den planerade verksamheten (karta 1) utgörs av skog och myrmarker, som ligger i nära anslutning till väg 273. Platsen har valts då verksamhetsområdets topografi gör att det är lätt att samla upp och kontrollera avrinnande dagvatten. Då området dessutom har en undergrund med låg genomsläpplighet minskas risken för påverkan på grundvatten. Detta medför att det planerade verksamhetsområdet har mycket goda naturgivna förutsättningar för etablering av den aktuella verksamhetstypen.

Karta 1. Verksamhetsområdets planerade utbredning.

Verksamhetstiden för anläggningen blir beroende på tillgången på schaktmassor och avfall som kan återvinnas. Bolaget ansöker därför om tillstånd för 30 års drift. Den föreslagna verksamheten innebär utdikning av fuktområden, omdragning av en delsträcka av ett vattendrag samt höjning av vattennivån inom ett myrområde. Detta innebär att verksamheten innefattar tillståndspliktig vattenverksamhet, vilken kommer att prövas tillsammans med den miljöfarliga verksamheten.

I och med att en tidigare ansökan avslogs (utan prövning i sak) har den planerade verksamheten försenats. Sökanden har därför lämnat in anmälan om återvinningsverksamhet för en yta om cirka 5 ha i verksamhetsområdets östra del. Syftet med denna anmälan är att kunna bedriva enbart återvinningsverksamhet (dvs. utan deponi) i mellantiden till dess att tillstånd för den nu ansökta verksamheten medges. Det är med andra ord bolagets avsikt att upphöra med den anmälda återvinningsverksamheten i samband med att nu föreliggande ansökan vinner laga kraft. Det är

därmed inte bolagets avsikt att bedriva två parallella verksamheter inom verksamhetsområdet. Verksamhetsutövaren avser därmed att den anmälda verksamheten ska upphöra och att enbart den nu ansökta verksamheten ska bedrivas på platsen om tillstånd medges. Denna anmälan har kompletterats med en bygglovsansökan för uppförande av ramper, planer och bullervallar. Bygglovets medgavs av Knivsta kommun men upphävdes av länsstyrelsen, vars beslut överklagats av sökanden. Anmälan om återvinningsverksamhet behandlas i skrivande stund av Knivsta kommun. Därmed är det i dagsläget oklart huruvida återvinningsverksamheten kommer att komma till stånd.

I det fall bygglovets och den anmälda verksamheten beviljats och återvinningsverksamhet bedrivs på platsen när den i detta mål sökta verksamheten medges kommer den befintliga verksamheten att bli en del av den nya. Den återvinningsverksamhet som beskrivs i bilaga 12 till ansökan har samma fysiska utformning som den som beskrivs i föreliggande ansökan, men bedrivs i en betydligt mindre omfattning. Därmed kommer eventuell befintlig verksamhet att kunna inkorporeras i den nya utan krav på modifieringar. De ramper, planer och vallar som beskrivs i bygglovsansökan kommer då att bli en del av den framtida deponin.

Betydande miljöpåverkan

Enligt 7 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall ska varje deponi hänföras till någon av följande klasser: deponi för farligt avfall, deponi för icke-farligt avfall eller deponi för inert avfall. Inga av de avfallstyperna som planeras tas emot ingår bland dem som definieras som farligt avfall enligt bilaga 2 till avfallsförordningen (2011:927). Därmed förs den tilltänkta deponin till icke-farligt avfall.

Enligt 29 kap. 20 § miljöprövningsförordningen (2013:251) gäller tillståndsplikt A och verksamhetskod 90.290-i för att deponera icke-farligt avfall som inte är inert, om den tillförda mängden avfall är mer än 100 000 ton per kalenderår. En sådan verksamhet ska enligt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

per automatik antas medföra betydande miljöpåverkan. Denna typ av verksamhet omfattas dessutom av bestämmelserna i industriutsläppsförordningen (2013:250). Med anledning av detta ska den planerade verksamheten anses ha en betydande miljöpåverkan, varför en fullskalig miljökonsekvensbeskrivning upprättats och samråd genomförts med utökad krets.

Samråd

En av hörnstenarna i miljöbedömningsprocessen är att samråd hålls mellan berörda parter. Parterna innefattar länsstyrelse, kommun, statliga myndigheter, allmänhet och berörda organisationer. Då den planerade verksamheten automatiskt ska bedömas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) har samråd utförts med utökad krets.

Under samrådsprocessen har en rad olika myndigheter, allmänheten och ett större antal berörda fastigheter (89 stycken, se fastighetsförteckningen) blivit kontaktade och inbjudna att delta i processen. Inbjudna myndigheter innefattar Länsstyrelsen i Uppsala Län, Knivsta kommun, Uppsala kommun, Uppsala Vatten och Avfall AB, Trafikverket, SGU, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och MSB. Dessutom har Brandkåren Attunda, Naturskyddsföreningen, Sveriges Ornitologiska Förening, Upplands Ornitologiska förening, Almunge Knutby Ornitologisk förening och Swedavia inkluderats i samrådet. Även en bredare allmänhet har bjudits in att delta i samrådsprocessen genom annons i lokalpressen (Knivstabygden).

Inledande samråd med myndigheter hölls digitalt 29 april 2020, där Länsstyrelsen i Uppsala län, Knivsta kommun, Uppsala kommun, ansökande företag (Östuna T & V AB) samt dennes representant (Svensk Ekologikonsult AB) deltog. Offentligt samrådsmöte med närboende och allmänhet hölls 16 juni 2020 på Blå Wingens bygdegård.

Samrådsprocessen har fortsatt kontinuerligt under arbetet med miljökonsekvensbedömningen och resultatet av processen med inkomna synpunkter och bemötanden presenteras mer utförligt i kronologisk ordning med kopior på mail, informations PM med mera i samrådsredogörelsen och samrådshandlingar.

Då verksamheten innefattar vattenverksamhet har vattensamråd genomförts med berörda myndigheter och fastighetsägare. Detta vattensamråd inleddes vid det inledande samrådsmötet den 29 april 2020 och då vattenverksamheten är en förutsättning för den aktuella miljöfarliga verksamhetens aktuella utformning har dessa två samråd samkörts. Det har dock genom hela processen varit tydligt vilka fastigheter som identifierats som sakägare gällande vattenverksamheten och dessa har fått ta del av en inbjudan till vattensamråd. Samrådsutskicken har innefattat en beskrivning av vattenverksamheten, dess förväntade omfattning, konsekvenser samt vilka åtgärder som vidtas för att minimera dess miljöpåverkan. Vattenverksamheten har även annonserats i lokalpressen (Knivstabygden) i samband med inbjudan till samråd för den miljöfarliga verksamheten.

Då ärendet tidigare varit uppe för prövning i mark- och miljödomstolen har yttranden inkommit under tidigare samrådsrunda samt i samband med tidigare kungörelse. Även denna information är beaktad vid utvärdering av miljökonsekvenserna.

Rådighet

Bolaget har erforderlig rådighet för den vattenverksamhet som ansökan avser. Ett markavtal som medför rådighet att genomföra den planerade höjningen av myrmarken på fastigheten B har upprättats med fastighetsägaren. Rådighet att utföra vattenverksamhet inom fastigheten A regleras i avtal med fastighetsägaren. Rådighet för vattenverksamhet inom fastigheten C regleras i avtal med fastighetsägaren.

Områdesskydd

I länsstyrelsens naturvårdsprogram tas myrmarken söder om verksamhetsområdet upp som ett naturvårdsmässigt intressant objekt (objekt id. 80.238). Även om länsstyrelsens kartsikt till liten del överlappar den sydligaste delen av verksamhetsområdet så är det uppenbart att det inte är myren inom verksamhetsområdet som avses, då denna inte är fysiskt eller hydrologiskt kopplad till den flikiga myren. Istället bedöms överlappet bero på en förskjutning av GIS-skiktet som visar naturvårdsprogrammets utbredning. Verksamhetsområdet berörs i övrigt inte av några områdesskydd.

Kommunala planer och bestämmelser

Det planerade verksamhetsområdet utgörs i dagsläget av relativt kuperad skogsmark som genomkorsas av myrmarker. Platsen angränsar inte mot några Natura 2000-områden, naturreservat eller kulturresevat.

Inga riksintressen av natur-, kultur-, geologi- eller friluftstyp återfinns inom området. Området ligger inom ett område med krav på hinderfri höjd till följd av flygtrafiken till och från Arlanda flygplats. Det stora avståndet från flygplatsen gör dock att de höjder som måste understigas är betydligt större än de som kommer uppnås inom verksamhetsområdet. Eftersom verksamheten inte innefattar höga objekt, högre än 20 m, så omfattas den heller inte av riksintresse för totalförsvar.

I Knivsta kommuns översiktsplan 2017 anges att störande verksamheter inte ska lokaliseras i närheten av bostadsområden. Vidare anger planen att mark längs väg 273 kan erbjuda intressanta alternativ till lokalisering för företag. Detta gäller särskilt transportintensiva verksamheter. Husby-Långhundra anges specifikt som ett utvecklingsområde för verksamheter, vilket är det enda område tillsammans med området söder om Nor som explicit pekas ut för detta syfte.

Verksamhetens lokalisering ligger därmed i linje med ÖP, då en transportintensiv verksamhet lokaliseras i ett glesbefolkat område med goda vägförbindelser i direkt anslutning till väg 273.

Knivsta kommuns avfallsplan 2020 anger inga förslag på lokalisering av deponier. Däremot anger planen att mängden deponerat avfall ska minimeras och att endast avfall som inte kan återvinnas på lämpligt sätt ska deponeras. Detta ligger väl i linje med den planerade verksamhetens intentioner, då den kommer att innefatta en betydande andel återvinning. Verksamheten kommer sträva efter att använda deponiutrymmet med stor varsamhet, så att endast material vars egenskaper inte är lämpliga för återvinning (kemiskt eller strukturellt) deponeras. Detta är även ekonomiskt fördelaktigt, då det innebär att det tar längre tid att fylla upp deponin.

Knivsta kommuns renhållningsordning 2020 anger att kommunens inriktningsmål ska säkerställa effektiva system för avfallshantering. Detta mål innefattar att systemen ska vara säkra och robusta samt motståndskraftiga vid kriser och extraordinära händelser. Systemen ska dessutom vara anpassade och välplanerade med avseende på logistik och transporter.

Verksamhetens mottagningskapacitet bidrar till att öka kapaciteten för omhändertagande av flera avfallstyper inom kommunen. Områdets höglänta lokalisering gör att översvämningsrisken är liten, varför verksamheten bedöms kunna operera även under extraordinära väderförhållanden. Lokaliseringen medför dessutom att verksamheten anpassats med avseende på logistik och transporter, vilket säkerställer goda möjligheter att angöra området från många målpunkter.

I länsstyrelsens naturvårdsprogram tas myrmarken söder om verksamhetsområdet upp som ett naturvårdsmässigt intressant objekt (objekt id. 80.238). Inom denna anses myrorterna ha en högre anspråksnivå medan området i övrigt anses utgöra lägre anspråksnivå. Området har tilldelats klass 3 och objektet beskrivs som en starkt flikig myr, vilket innebär att det är den större myren söder om

verksamhetsområdet som avses. Även om länsstyrelsens kartsikt delvis överlappar den sydligaste delen av verksamhetsområdet så är det uppenbart att det inte är myren inom verksamhetsområdet, som avses då denna inte är fysiskt eller hydrologiskt kopplad till den flikiga myren. Istället bedöms överlappet bero på en förskjutning av GIS-skiktet som visar naturvårdsprogrammets utbredning.

Sammantaget bedöms den planerade verksamheten inte motverka genomförande eller efterlevande av gällande planer, bestämmelser och riksintressen.

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten

Verksamhetsområdet har en areal om cirka 47 ha, varav cirka 36 ha kommer att utgöras av själva deponin. I dagsläget varierar marknivån inom området mellan cirka +40 och cirka + 47 m.ö.h. (RH2000). Området innefattar kärrsumpskogar med en total yta om cirka 9,5 ha, som omges av produktionsskog.

Verksamheten kommer innefatta deponi och återvinningsverksamhet.

Deponiverksamheten kommer maximalt att innefatta deponering av 400 000 årston icke-farligt avfall och kommer som högst ske till en höjd om + 55 m.ö.h. Totalt planeras maximalt 7 miljoner ton massor deponeras inom området. Deponiverksamheten innefattar huvudsakligen intransport och deponering av främst leriga massor som inte kan förädlas. Detta innebär att deponiverksamheten kommer vara starkt kopplad till återvinningsverksamheten. Allt material som kan förädlas ska kunna återvinnas, medan det som måste deponeras hanteras i direkt anslutning till återvinningsverksamheten. De massor som bedöms kunna säljas vidare i förädlad form, främst entreprenadberg, morän, grus, asfalt, betong och tegel kommer att krossas och sorteras till lämpliga fraktioner som lagras på plats innan borttransport.

Återvinningsverksamheten kommer omfatta en maximal hantering av 400 000 ton återvinningsmassor/år. Denna återvinning innefattar sortering och förädling av jord, sten, asfalt, betong, tegel och entreprenadberg för byggnadsändamål. En betydande del av detta material förväntas användas till jordtillverkning. I övrigt är det framför allt olika krossprodukter och utsorterat material som kommer lämna anläggningen. Verksamheten kommer även att innefatta flisning av t.ex. stubbar, rötter och andra avverkningsrester. Omfattningen av denna flisning kommer framför allt att bli beroende av hur mycket rester som blir kvar efter det att skogen inom verksamhetsområdet avverkats, men även inkommande trämaterial kan komma att flisas inom området.

Omfattningen av deponi- och återvinningsverksamheten blir beroende på tillgången på avfall. Den sammanlagda införseln av deponi- och återvinningsmassor får dock tillsammans inte överstiga 600 000 ton/år, vilket gör att detta är den maximala mängden avfall som kan tas emot vid anläggningen under ett enskilt år. Under de första verksamhetsåren kommer stora mängder återvinningsmassor krävas för att etablera deponin och den infrastruktur som krävs för att bedriva denna.

Under etableringsfasen kommer i praktiken alla återvinningsmassor att användas till att förbereda verksamhetsområdet för den planerade verksamheten. Detta innefattar; 1. etablering av vägar med krossat bergmaterial, betong och asfalt. 2. Etablering av hanteringsytor och bullervallar med schaktmassor. 3. Förstärkning/etablering av geologisk barriär med lämpliga leror.

Då deponering till stor del kommer ske inom, och i anslutning till, områdets myrmarker måste torvlagret i dessa först brytas ut. Detta medför att verksamheten även innefattar täkt av cirka 150 000 m³ torv, som sedan kommer att användas inom jordtillverkningen.

För att kunna bedriva den planerade verksamheten kommer den innefatta; sortering, krossning, flisning samt utschaktning och omlastning. Dessutom kräver verksamheten infrastruktur i form av vägar, hanteringsytor och dagvattensystem.

Verksamheten planeras bedrivas i 30 år.

Verksamhetskoder återfinns i miljöprövningsförfordningen (2013:251), MPF.

Följande verksamheter planeras:

Verksamhetskod	MPF	Definition
90.290-i A	29 kap. 20 §	Deponering av icke-farligt avfall som inte är inert
10.20 B	4 kap. 3 §	Täkt av maximalt 150 000 m ³ torv för att göra plats för deponin
90.110 C	29 kap. 41 §	Anläggning för att genom mekanisk bearbetning yrkesmässigt återvinna annat avfall än farligt avfall
10.50 C	4 kap. 6 §	Sortering och krossning av berg, naturgrus eller jordarter
20.40 C	8 kap. 5 §	Framställning eller bearbetning av träbaserat bränsle
90.141 C	29 kap. 35 §	Användning av avfall för anläggningsändamål, med syfte att uppföra bullervallar, vägar och hanteringsytor
90.30 B	29 kap. 48 §	Lagring av 200 000 ton avfall för bygg eller anläggningsändamål
90.50 B	29 kap. 50 §	Lagring av maximalt 10 000 ton farligt avfall inom en särskild "akutplatta"

Avfallet utgörs huvudsakligen av massor enligt avfallskategori 17 05 04 i avfallsförfordningen (2020:614), jord och sten som inte innehåller farliga ämnen. De massor som avses deponeras kan även innehålla mindre mängd t.ex. krossat tegel och betong då dessa materialslag ofta förekommer i rivningsschakter. Därmed inkluderas även sådana avfallsslag i ansökan. Samtliga massor som avses deponeras ska efterleva de krav som ställs i NFS 2004:10, med avseende på bl.a. klassificering och föroreningsinnehåll.

De avfallskategorier som kan komma att *deponeras* utgörs av:

Avfallskod	Materialslag
17 01 01	Betong
17 01 02	Tegel
17 01 03	Klinker och keramik
17 01 07	Blandningar av betong, tegel och keramik
17 05 04	Jord och sten
17 05 06	Muddermassor som inte utgör farligt avfall

De avfallskategorier som kan komma att *återvinnas* utgörs av:

Avfallskod	Materialslag	Slutdestination
17 01 01	Betong	Anläggning/bygg
17 01 02	Tegel	Anläggning/bygg
17 02 01	Trä	Förbränning
17 03 02	Bitumenblandningar	Anläggning/bygg
17 05 04	Jord och sten	Anläggning/bygg
16 01 17	Järnmetall (ex. armeringsjärn)	Materialåtervinning

Eftersom verksamheten delvis kommer att hantera brännbart avfall måste verksamheten anpassas ur brandskyddssynpunkt. Verksamhetens detaljutformning kommer därför att samrådas med Brandkåren Attunda, vilket bl.a. innebär systematiskt brandskyddsarbete med tillgänglighet till släckvatten mm. Brandkåren Attunda kommer därför att bjudas in till platsbesök i samband med att anläggningen tas i drift, för att säkerställa att verksamheten efterlever gällande brandskydds-föreskrifter.

Lagring av avfall (komplettering av yrkande)

Det behövs yrkande om att vid varje enskilt tillfälle få lagra maximalt 10 000 ton farligt avfall inom en för ändamålet anlagd yta.

Akutplattan kommer att anläggas inom den norra av de ytor som anläggs för hantering av massor för återvinning. Plattan kommer utgöras av en relativt kvadratisk yta som omfattar ca 1500 m². Inom plattan kommer tre separata fack anläggas, så att

massor från tre olika projekt kan förvaras på ytan samtidigt. Det får inte förekomma massor från mer än ett projekt inom respektive fack samtidigt. Facken byggs upp av betonglego och kommer vara 7 m höga, 11,5 m breda och 23 m djupa. Varje fack kan som mest hålla ca 1 800 m³ material, vilket motsvarar ca 3 300 ton. Om alla tre fack är fulla kan totalt ca 10 000 ton material rymmas inom akutplattan.

Då massor med okänt föroreningsinnehåll normalt ankommer till denna typ av anläggning relativt sällan, och provtagning kommer ske löpande, förväntas det vara ovanligt att alla tre facken kommer vara i bruk samtidigt.

Ytterkant för avlastningsytan avgränsas med betongsuggor. Angöring till ytan genomförs från norr, varifrån transporter antingen kan lasta av direkt i fack eller på yta för avlastning. När materialet lastats av transporterar hjullastare in materialet i ett ledigt fack där det får ligga i väntan på provtagning.

Hela ytan kommer förses med tak för att minimera mängd regnvatten som kan komma i kontakt av materialet. Tak kommer anläggas som en fristående konstruktion från facken som konstruerats av betonglego. Detta för att säkerställa att eventuell påkörning på fackens väggar inte kan påverka takets stabilitet. Taket kommer anläggas med en höjd om ca 11 m i den norra delen och luta mot syd där taket har en höjd om ca 10 m. Takets lutning innebär att regnvatten kommer avrinna mot söder där det kan samlas upp i rännor och avledas. Takhöjden innebär att bilar utan problem kan tippa material från flaket under tak oavsett om materialet lastas av på avlastningsytan eller direkt i fack.

Vatten som trots taket uppkommer inom ytan kommer avledas via öppningar i ytans avgränsande väggar till ett utanförliggande dikessystem. Vattnet i diket kommer avledas till en dagvattendamm med oljeavskiljande utrustning. Dammen innebär ett extra steg med partikel- och oljeavskiljning samt provtagningsmöjlighet av utgående vatten. Skulle förhöjda halter av föroreningar uppmätas i

sedimentationsdammen kan denna stängas i väntan på att vattnet kan sugas ur och hanteras på annan anläggning.

Angående rutiner för mottagning, kontroll och kommunikering med myndighet:

Varje ny entreprenad som levererar massor till anläggningen ska kunna redovisa ursprungsplatsen för massorna, varpå platsen kan kontrolleras med avseende på historisk och pågående landanvändning. Detta genomförs t.ex. genom länsstyrelsens EBH-stöd/databas över MIFO-objekt, för att undersöka om miljöfarlig verksamhet förekommer eller tidigare förekommit på ursprungsplatsen. Om miljöfarlig verksamhet tidigare bedrivits på platsen säkerställs att den kontrollprovtagning som genomförs på akutplattan omfattar samtliga relevanta förorenande ämnen som kan förekomma vid den typen av verksamhet.

När massorna anländer till anläggningen noteras registreringsnummer, ursprung och leveransdatum. Transporten vägs in vid vågstation för att säkerställa volym, samt okulär kontroll av avfallet genomförs. Den okulära kontrollen säkerställer att massornas typ överensstämmer med vad som angetts för entreprenaden.

Massor med okänt föroreningsinnehåll anvisas avlastning vid akutplattan. Härfter provtas och kategoriseras massorna under bolagets försorg. Generellt eftersträvas minst 1 samlingsprov per 500 ton massor, men en större provtäthet kan vara befogad vid vissa entreprenader, beroende på massornas homogenitet.

När analysresultat från provtagning erhålls kommer massorna kategoriseras och sedan hanteras efter vad föroreningsnivåerna tillåter, antingen inom den egna verksamheten eller genom borttransport till annan anläggning.

Total volym hanterade massor inom akutplattan samt resultat av provtagning kommer anges i verksamhetens miljörapport.

Skulle kemisk analys påvisa så pass höga halter av förorening att massorna utgör farligt avfall föreligger anteckningsskyldighet i enlighet med avfallsförordning 2020:614. Dessa antecknade uppgifter ska ligga till grund för tillsyn av verksamheten, varför de även måste kommuniceras med tillsynsmyndigheten löpande varefter farligt avfall påträffas. Från den 1 november 2020 rapporteras farligt avfall även till Naturvårdsverkets avfallsregister, där bl.a. avfallsslag, volym, hantering m.m. rapporteras.

Omfattningen av deponi- och återvinningsverksamheten (komplettering av yrkande)

Omfattningen av deponi- och återvinningsverksamheten kommer att bli beroende på tillgången på avfall. Den sammanlagda införseln av deponi- och återvinningsmassor får dock tillsammans inte överstiga 600 000 ton/år, vilket gör att detta är den maximala mängden avfall som kan tas emot vid anläggningen under ett enskilt år. Under de första verksamhetsåren kommer stora mängder återvinningsmassor krävas för att etablera deponin och den infrastruktur som krävs för att bedriva denna.

Trafikberäkningen i MKB anger att det ”worst case scenario” som presenteras ovan inte ska överskridas och den totala hanteringen inte ska överstiga 600 000 ton/år. Denna begränsning innebär ett incitament att samordna transportererna så effektivt som möjligt, vilket leder till minskade utsläpp då färre bilar kommer att gå tomma från anläggningen. MKB är därmed baserad på att den totala införseln av avfall inte överstiger 600 000 ton/år.

Huvudsyftet med den föreslagna begränsningen är att möjliggöra växling mellan återvinning och deponering i takt med att samhällets behov varierar över tid. Eftersom verksamheten dessutom planeras bedrivas under längre tid kan tekniska lösningar för återvinning och marknadens krav komma att ändras under verksamhetstiden.

Begränsningen hade kunnat utformas så att 600 000 ton avfall får tas emot årligen (oavsett om avfallet deponeras eller återvinns), men detta hade kunnat föranleda

ökade transportmängder i och med att återvinningen kan komma att generera separata uttransporter av återvunna produkter.

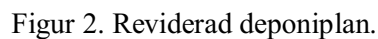
Samtidigt vill sökanden lägga in ett återvinningsåtagande, så att verksamheten tvingas sträva efter så hög återvinningsgrad som möjligt. Därför har ansökan utformats så att hela den maximala mottagningsmängden om 600 000 ton inte får utgöras enbart av deponimassor. Detta medför att om verksamhetsutövaren vill kunna hantera den maximala mottagningsmängden måste en betydande andel återvinnas.

Domstolen har uppmärksammat att det kan finnas ett behov av att förtydliga ovan beskrivna mottagningsbegränsning i form av ett yrkande, vilket sökanden anser är rimligt.

För att förtydliga mottagningsbegränsningen föreslås yrkandet om att föra in maximalt 600 000 ton massor för återvinning och deponering sammantaget under ett enskilt år.

Deponiplan

Nedan återges en reviderad deponiplan. Fyllnadsplanen har anpassats för att bevara den befintliga spelplatsen så länge som möjligt. Därmed sparas spelplatsen under drygt halva deponins drifttid, vilket ytterligare minskar åtgärdens påverkan på tjädern i området.

Sökanden yrkar på 5 års igångsättningstid för den miljöfarliga verksamheten, då det kommer krävas en hel del förberedande arbetsinsatser innan deponiverksamheten kan påbörjas, bl.a. måste skogen avverkas, marken avbanas, tätskikt etableras samt dagvattensystem anläggas. Dessutom krävs infrastruktur i form av vägar, hanteringsytor, våg m.m.

Sökanden yrkar även på 5 års genomförandetid för vattenverksamheten. Vattenverksamheten bedöms vara genomförd när alla delmoment är avslutade. Dessa innefattar avvattning av myrmarker, höjning av mossen inom B samt omdragning av vattendraget inom verksamhetsområdets östra del. Av dessa arbetsmoment bedöms avvattning av områdets myrmarker vara det mest tidskrävande.

Den miljöfarliga verksamheten bedöms vara igångsatt när deponimassor börjat tillföras deponikroppen. Deponering kommer dock inte kunna påbörjas innan marken avvattnats inom den aktuella etappen.

Arbetstider

Generellt kommer normal helgfri dagarbetstid att gälla dvs. cirka 06.00–17.00. Beroende på marknadsläget kan andra tider bli aktuella, förutsatt att de inte medför överskridande av gällande bullerriktvärden vid omkringliggande bebyggelse. Under sådana perioder då de generella arbetstiderna utökas kan utschaktning av massor fortgå fram till kl. 22.00. Andra arbetsmoment, såsom t.ex. sortering och återvinning kommer inte heller under dessa perioder pågå efter kl. 17.00. Krossning kommer endast ske kampanjvis och för att minimera störning för närboende kommer den inte att bedrivas under perioden maj t.o.m. september. Under övriga månader kommer krossning i största möjlig mån genomföras kampanjvis under så få dagar i månaden som möjligt. Även flisning kommer ske i kampanjer, vartefter en tillräcklig mängd trärester ansamlats.

Transporter

Intransporter av massor och uttransporter av bearbetade produkter kommer att ske via väg 273, och därifrån huvudsakligen (uppskattningsvis 90 procent) söderut till väg 77. Föreslagna transportvägar överensstämmer väl med den kommunala översiktsplanen, då den anger att mark längs väg 273 kan erbjuda intressanta alternativ till lokalisering för transportintensiva företag.

Antalet transporter och transportintensiteten per dygn blir beroende av produktions- takt och efterfrågan. Vid den maximala driftsomfattningen med sammanlagd årlig införsel av 600 000 ton deponi- och återvinningsmassor blir antalet transportrörelser cirka 140 stycken/dag, baserat på 250 arbetsdagar och en medellast på 35 ton/bil. Dessa transporter beräknas medföra en ökning om cirka 65 procent av de tunga transportererna och cirka 7 procent av det totala antalet transporter som trafikerar väg 273. På väg 77 utgör transportererna cirka 27,5 procent av de tunga transportererna och

cirka 3,5 procent av det totala antalet transporter. Återvunna massor kommer huvudsakligen transporteras ut från området med returlass, och förväntas därmed inte påverka det totala antalet transporter i någon större utsträckning

Kontroll av avfall

Avfall som ska deponeras ska i huvudsak vara karakteriserat redan på den plats där avfallet produceras, i enlighet med NFS 2004:10. Föreskrifterna anger att avfallsproducenten ska se till att den grundläggande karakteriseringen görs och att uppgifterna i dokumentationen är korrekta. Även avfall som ska återvinnas ska i huvudsak vara provtaget och kategoriserat på uppkomstplats. Provtagning ska innefatta relevanta parametrar för tidigare landanvändning på platsen. Mottagningskriterier för föroreningsinnehåll i massor som ska återvinnas bör fastslås inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. Detta innebär att gränsvärden beslutas i samråd med tillsynsmyndigheten, men att dessa även kan ändras löpande under verksamhetstiden om kunskapslägen eller behov skulle förändras.

Avfall som inte är kategoriserat på förhand ska läggas på den särskilda hanteringsyta som är avsedd för outredda massor. Denna yta kommer även att användas som ”akutplatta” för lass som misstänks kunna innehålla föroreningar. Samtliga massor som tippas på denna yta kommer att kategoriseras under bolagets försorg och sedan hanteras efter vad föroreningsnivåerna tillåter.

För sådant material som inte undantas kraven på provtagning enligt NFS 2004:10 krävs verifikation/analysresultat på att halterna av föroreningar och deras lakbarhet klarar de krav som ställs för den aktuella deponiklassen.

Allt avfall som anländer till verksamheten registreras vid en vågstation och besiktigas okulärt avseende föroreningar som organiskt material och främmande ämnen i schaktmassorna, såsom t.ex. rördelar, markduk mm. Kontroll att asfalt är ren från stenkolstjära sker genom analys av PAH:er eller sprayning med vit asfaltsfärg och belysning med UV-ljus. Massorna tippas sedan på anvisad plats.

Bolaget kommer också att, i egen regi eller utlagt på entreprenad, utföra löpande kontroller på inkommande massor enligt ett uppsatt kontrollprogram. Kontrollerna utförs dels i form av fältprovtagning, dels genom analys på laboratorium.

Kemikalie- och avfallshantering

Kemikalier hanteras inte i verksamheten, med undantag för sådana som associeras med maskinparken (såsom dieselbränsle, smörj- och hydrauloljor, fett, avfettningsmedel, spolarvätska och glykol). Uppställning av fordon och bränslecisterner sker på iordningsställd, hårdgjord, hanteringsyta där avrinnande vatten samlas upp och passerar en kontroldamm med oljeavskiljande utrustning innan vattnet leds vidare till utanförliggande dikessystem. På denna yta sker även mindre reparationer och service på maskinparken.

Behovet av vatten och avloppshantering blir beroende av om manskapsbodar ska ställas upp permanent under verksamhetstiden. Om så blir fallet får en lämplig avloppshantering diskuteras med kommunens bygg- och miljönämnd.

Av de avfallsmassor som körs in och sorteras ska i princip allt kunna återvinnas eller deponeras på plats. Skulle någon ytterligare deponirest ändå uppstå körs det antingen tillbaka till leverantören eller deponeras i egen regi på annan lämplig deponianläggning.

Akutplattan kommer att utgöra en separat yta där avfall med okända egenskaper ska kunna lagras till dess att de klassificerats och hanterats. Då detta avfall i teorin kan innefatta farligt avfall kommer ytan att förses med tak, varpå ingen betydande dagvattenavrinning kommer att ske från ytan. Akutplattan kommer dock att vara försedd med en separat dagvattendamm samt en oljeavskiljare. Därmed kommer det vatten som avrinner från ytan kunna provtas separat samt genomgå ytterligare rening innan det tillförs det dagvattenreningssystem som hanterar vatten från övriga delar av verksamheten.

Vattenverksamhet

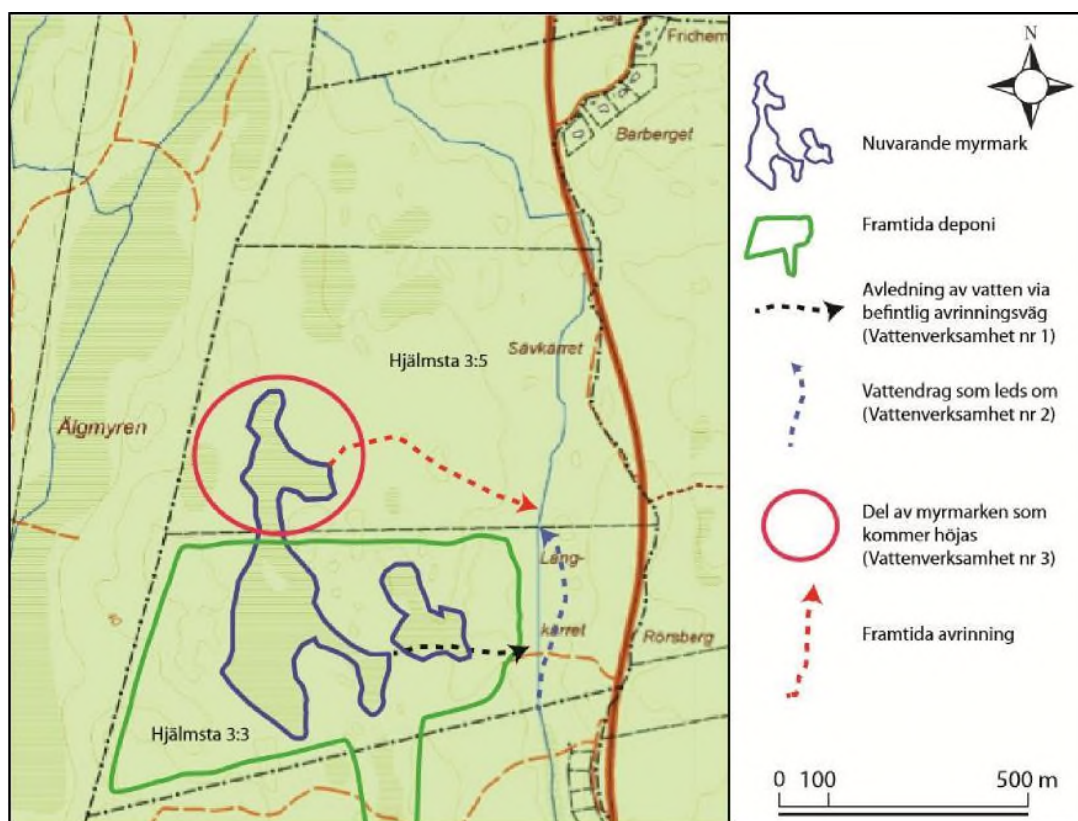
Vattenverksamheter

Verksamheten kommer medföra tre olika ingrepp som innebär vattenverksamhet:

1. Etablering av deponin kommer medföra att vatten från fuktområdena leds/pumpas bort så att de avvattnas.
2. En mindre del av vattendraget i verksamhetens östra delar kommer att ledas om för att ge plats åt verksamhetens dagvattendamm och översilningsyta, samt säkerställa att vatten söderifrån kan passera verksamheten utan att sammanblandas med orenat vatten.
3. Den del av den befintliga myrmarken som är belägen inom B kommer tillåtas höjas. Höjningen genomförs inom ramen för den kompensationsåtgärd som syftar till att öka myrmarkens naturvärde och motverka den igenväxning som i dagsläget pågår inom området.

I 11 kap. 3 § miljöbalken anges att ”en annan åtgärd i ett vattenområde som syftar till att förändra vattnets djup eller läge” utgör vattenverksamhet. Därmed bör den planerade avvattningen och omdragningen betraktas som vattenverksamhet.

Förslag på omdragning av vattendraget presenteras i karta 2 nedan. Ett markavtal som medför rådighet att genomföra den planerade höjningen av myrmarken på fastigheten B har upprättats med fastighetsägaren. Rådighet att utföra vattenverksamhet inom fastigheten A regleras i avtal med fastighetsägaren. Rådighet för vattenverksamhet inom fastigheten C regleras i avtal med fastighetsägaren.

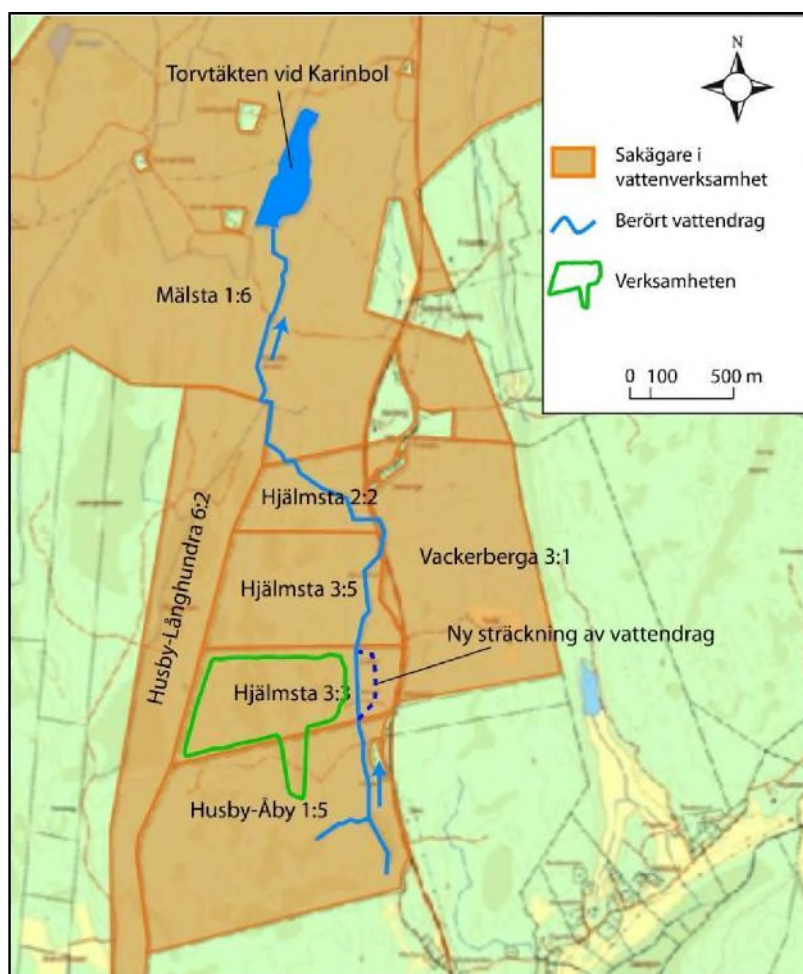

Karta 2. Planerade vattenverksamheter.

Sakägare

De fastigheter som bedöms vara sakägare för vattenverksamheten har identifierats och har inkluderats i vattensamrådet (se lista på fastigheter i slutet av detta avsnitt). Även Uppsala Vatten och Avfall AB har inom ramen för samråd med Länsstyrelsen identifierats som sakägare för vattenverksamheten. Detta då vattnet efter cirka 10 km rinnsträcka mot norr når det statusklassade vattendraget Sävjaån Almunge Långsjön (VISS EU_CD: SE663888-162678).

Följande sakägare har identifierats och bjudits in att delta i samråd angående vattenverksamhet: Knivsta F, Knivsta G, Knivsta H, Knivsta B, Knivsta I, Knivsta C, Uppsala Vatten & Avfall AB.

Karta 3. Planerad omdragning av vattendraget inom A och fastigheter som anses vara sakägare för vattenverksamheten.

Beskrivning av vattenverksamheterna

En utförlig beskrivning av vattenverksamheterna finns i miljökonsekvensbeskrivningen och tekniska beskrivningen.

Försiktighetsåtgärder

Ett antal försiktighetsåtgärder kommer att vidtas för att säkerställa att den planerade vattenverksamheten medför så liten olägenhet som möjligt, både upp- och nedströms.

- Innan avvattning av myrmarkerna påbörjas ska sedimentationsdamm och översilningsyta vara anlagda för att minimera grumling i nedströms liggande vattendrag.
- Vallens täthet ska besiktigas okulärt i samband med att avvattning genomförs, för att säkerställa att myrmarken inom B inte avvattnas.
Tröskelpunkterna sänks under en period med lågvatten, för att minimera
- påverkan på nedströms liggande vattendrag
Den nya sträckningen kommer att grävas som torrfåra så att vattnet kan
- släppas på först när fåran är vegeterad.
För att ytterligare minimera grumling i vattendraget kommer en tillfällig
- sedimentationsdamm att etableras innan den nya flödessträckan ansluter till den gamla.
Den nyanlagda sträckningen kommer att anläggas med samma dimension
- som den ursprungliga, så att vatten från uppströms liggande mark kan flöda fritt utan att dämmas upp.
Det nya flödet etableras i form av öppet svackdike för att undvika att det
- kollapsar eller på annat sätt blockeras.
Omledning av vatten i den nya fåran kommer att genomföras under
- höst/vinter för att minimera negativa effekter till följd av grumling.
Kontroll av vattennivån inom kompensationsområdet (B) kommer att ske.
- Tröskelpunkter åtgärdas och vattendrag rensas vid behov, för att säkerställa att höjningen inte blir större än önskad nivå.
För att säkerställa att ingen grumling sker i vattendraget nedströms vattnets
- nya anslutning kommer vattendraget besiktigas okulärt

Omprövning av markavvattningsföretag

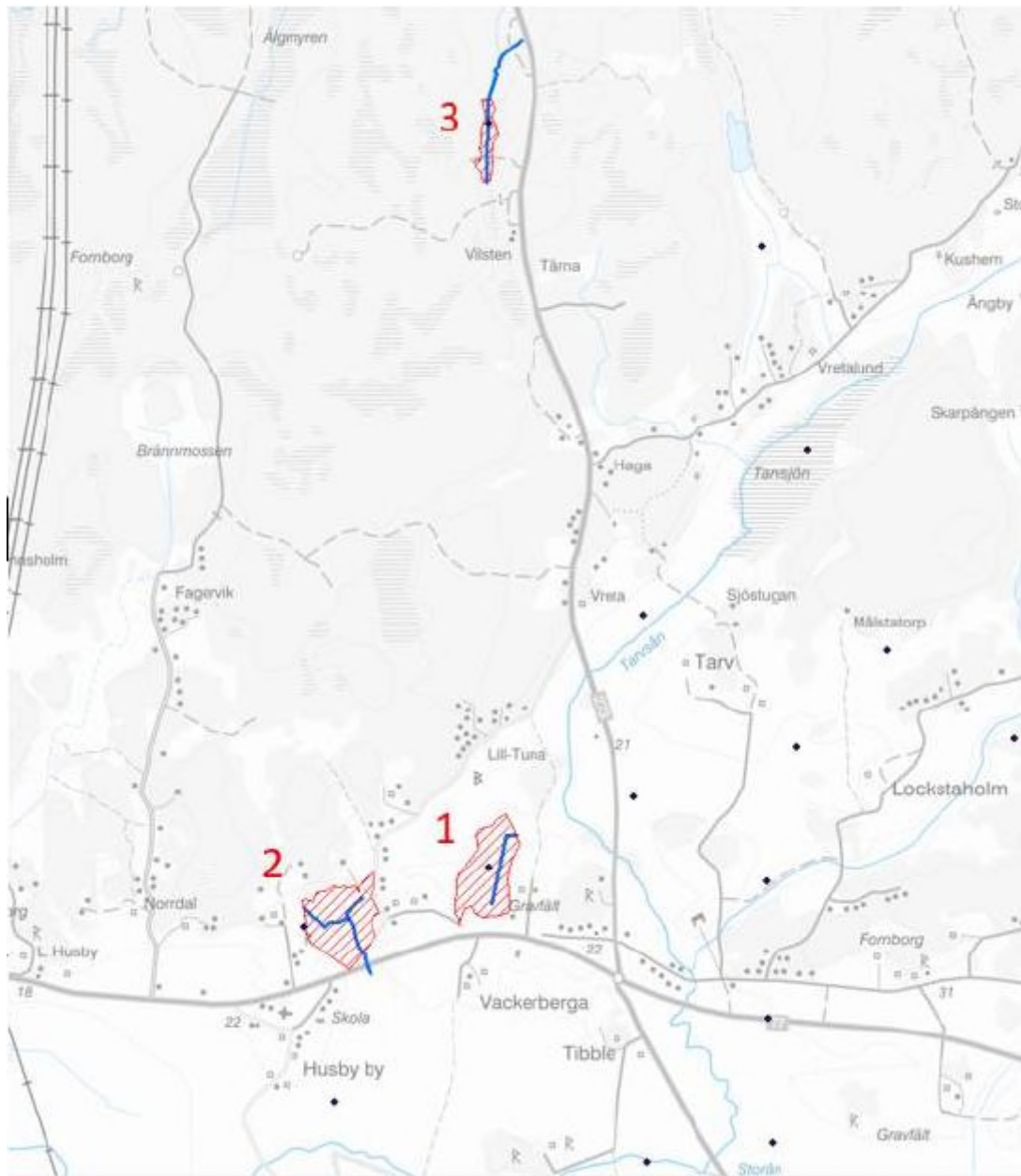
Den ansökta vattenverksamheten berör Hjälmsås dikningsföretag år 1953 på sådant sätt att omprövning av detsamma måste ske. Detta har även konstaterats inom ramen för tidigare prövning av den ansökta verksamheten i utlåtande av den

markavvattningssakkunnige, M.J., som då utsågs av domstolen. Dikningsföretaget påverkas på sådant sätt att hela det område som i markavvattningsföretaget betecknas som delområde 3 föreslås utgå ur dikningsföretaget. Med hänsyn till att föreslagen vattenverksamhet och dess påverkan på befintligt dikningsföretag redan varit föremål för utredning av markavvattningssakkunnig föreslås att domstolen låter samma utredning utgöra grund för omprövning i förevarande mål.

Bolaget är behörigt att ansöka om omprövning av dikningsföretaget. I första hand ska ansökan, med de kompletteringar som görs i förevarande yttrande, förstås som ett yrkande om att bli deltagare i dikningsföretaget på sådant sätt att utrivning och nedläggning av delområde 3 kan ske och så att bolaget även kan åta sig att bl.a. stå för kostnader för omprövningen och i övrigt svara för de kostnader som föranleds av omprövningen. Bolaget har genom arrendeavtal med markägaren jämte tilläggsavtal här till (bilaga 15 i ansökningshandlingarna) getts full nyttjanderätt till fastigheten A Rättigheten som följer av avtalet omfattar även full rådighet över vatten inom fastigheten samt rätt till omdragning av det dike som ingår i dikningsföretaget. Fastighetsägaren ger i avtalet vidare bolaget rätt att ansöka om omprövning av dikningsföretaget och biträder uttryckligen sådan ansökan. Bolaget anser sig mot denna bakgrund behörig att för egen räkning ansöka om omprövning.

Förfarandet stöds av Mark- och miljööverdomstolens praxis (jfr MÖD 2019:12 och Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 5 november 2015 i mål nr M 7616-15). Det antecknas vidare att det av MÖD 2019:12 får anses följa att part som ansöker om deltagande i dikningsföretag i syfte att ompröva detsamma inte med nödvändighet behöver ingå i dikningsföretaget efter det att omprövningen skett.

Bilden nedan, som är hämtad från markavvattningssakkunniges utlåtande, visar bl.a. de tre delområden som ingår i Hjälmssta dikningsföretag år 1953.

Figur 1. Läge på sträckor och båtnadsområden i Hjälmsta dikningsföretag år 1953.

I markavvattningssakkunnig M.J.s utlåtande anføres bl.a. följande.

Som sakägare betraktas ägarna av de fastigheter som ingår i dikningsföretaget samt angränsande fastighet nedströms område 3.

Sakägare	Fastighet
B.H. H., B.M. E., T.G. P., L.M. P.	D
	A
C.I. S. och T.I. W.	E
	B

Tabell 1. Sakägare som berörs av en omprövning av dikningsföretaget.

Sökanden arrenderar ett skifte av fastigheten A och har tecknat ett upplåtelseavtal för rådigheten av vatten på arrendet. Eftersom båtnadsområdet för område 3 i dikningsföretaget ligger på den avtalade marken bedöms arrendatorn ha rådighet att ansöka om omreglering av markavvattningsföretaget.

Hjälmså dikningsföretag år 1953 består av tre sinsemellan hydrologiskt oberoende delområden. Den ansökta verksamheten berör endast delområde 3. Delområdet påverkas på flera sätt. En del hårdgjord mark kommer att skapas inom området vilket ger snabbare och större vattenflöden. Vilka flöden som kan uppstå är svårt att förutse och beror på andelen hårdgjord yta och topografiska förhållanden m.m. Dikningsföretaget påverkas också direkt genom att en dagvattendamm och en översilningsyta föreslås anläggas på båtnadsområdet samt att diket (Littera F-G längdangivelse 40-43+64 i dikningsföretagets handlingar) föreslås flyttas till en sträckning öster om det nuvarande diket. M.J. bedömer att den markanvändning och de föreslagna åtgärder som en anlagd deponi innebär gör att hydrologin och kraven på dräneringsmöjligheter av markerna förändras på ett markant sätt. Område 3 föreslås därför utgå ur dikningsföretaget.

Område 1 och 2 föreslås kvarstå i dikningsföretaget och omfattar enligt handlingarna sträckorna:

- Avloppet A – B
- Avloppet C – D – E
- Avloppet D – Da

Område 3 och följande sträcka enligt handlingarna utgår:

- Avloppet F – G:

En plan- och profilritning med förslag till ett omprövat företag visas i en bilaga till utlåtandet.

Hjälmssta dikningsföretag år 1953 befrias från underhållsansvar av den ursprungliga sträckan F – G (med längdangivelser 40-47) som utgår ur dikningsföretaget.

M.J. föreslår att det omreglerade dikningsföretaget benämns ”Hjälmssta dikningsföretag år 2019”.

Angående framtida underhåll. En princip som bör gälla vid omprövning av dikningsföretag är att förändringar initierade av en delägare inte ska vara övriga delägare eller fastigheter till nackdel. Ett omprövat dikningsföretag där område 3 utgår och områdena 1 och 2 kvarstår skulle innebära att fastigheterna D och E får en högre andel eftersom område 3 endast berör A. Värdet på de kvarvarande ägofigurerna blir när område 3 utgår relativt sett högre för E och D. I det här fallet har fastighetsägaren för D och A förbundit sig att stå för framtida underhåll och frågan har ingen praktisk betydelse. M.J. tycker att det är viktigt att peka på att det finns en nytta för E även om deltagaren är befriad från framtida underhåll. Det är också av vikt att tydliggöra nyttan för D och A med tanke på möjliga framtida förändringar i fastighetsbilden. M.J. har därför tydliggjort andelstalen i en kostnadsfördelningslängd som visas i tabell 2 nedan.

I handlingarna till Hjälmssta dikningsföretag år 1953, s. 8–12, har den mark som har nytta av företaget delats in i ägofigurer och värderats. Värderingen har skett dels utifrån så kallad alstringsbåtnad där markens värde höjts genom att möjligheten till dränering förbättrats vid tillkomsten av dikningsföretaget men också genom så kallad brukningsbåtnad där igenläggning av diken genom rörläggning gjort marken mer lättbrukad och värdefull. Fastighetsbilden på båtnadsmarken har inte förändrats sedan bildandet av företaget. För ägofigurernas läge och värdering hänvisas till handlingarna. När M.J. gått igenom kostnadsfördelningslängden har tre

felaktigheter i form av räknefel upptäckts i handlingarna. Felaktigheterna gäller den beräknade alstringsbåtnaden för en ägofigur i område 1 och för två ägofigurer i område 2. I bilaga 8 till utlåtandet visas den ursprungliga värderingen av ägofigurerna och tabell med värden för områdenas ägofigurer där de felaktigheter som nu upptäckts rättats. I tabell 2 nedan visas utifrån denna ett förslag till kostnadsfördelningslängd för delägare, fastighet och andelstal i företaget.

Delägare	Fastighet	Andelstal
H., E., P., P.	D	48,6 %
H., E., P., P.	A	48,1 %
S. och W.	E	3,3 %
Samtliga		100,00 %

Tabell 2. Beräknad nytta av markavvattning efter omprövning av Hjälmsås dikningsföretag där område 3 har utgått. I en fotnot till raden ”S. och W.” anges att kostnader för framtida underhåll av företagets anläggningar betalas enligt förbindelse i förrättningsakten av ägaren till fastigheterna D och A.

Sträckningen av utloppet från område 3 berör B. I ett medgivande (bilaga D i förrättningsakten) ges dikningsföretaget rätt till underhåll av sträckan utan kostnader för intrång. M.J.vill uppmärksamma ägaren av A och arrendatorn på att föreslagen vattenverksamhet och markavvattning är beroende av att utloppet fungerar. M.J. föreslår att ett avtal mellan ägaren av B och A arrendatorn upprättas för att reglera det framtida underhållet på sträckan då område 3 utgår ur dikningsföretaget. Ett sådant avtal bör vara till nytta av båda parter. Sträckan F–G med längdangivelserna 40–45 består av en halvtäckt ledning med ett grunt dike ovanpå. Om den halvtäckta ledningen i framtiden önskas ersättas av ett öppet dike, t.ex. vid flytt av diket på A bedöms bottenprofilen på det nya diket kunna utföras med samma nivåer som bottenlinjen för rörledningen utan att vattnets läge och djup förändras. Om diket ingår i den tillståndsansökan om ny markavvattning som länsstyrelsen krävt kan diket naturligtvis utföras på annat sätt men då ska anläggningens bottenlinje och dimensioner beskrivas i ansökan.

Val av plats

En grundförutsättning vid inventeringen av alternativa områden är att dessa ligger inom samma avsättningsområde för deponimassor samt återvunna massor. Tillgång till ett större vägnät är av största vikt då transportvägarna måste klara det ökade antalet transporter utan oacceptabla störningar på närmiljön. Vidare krävs lämpliga områden med motsvarande areal som har de geologiska egenskaper som krävs för att kunna etablera denna typ av verksamhet på ett säkert sätt.

För att identifiera lämpliga alternativ har först och främst alla befintliga deponier för icke-farligt eller farligt avfall inom Uppsala och Stockholms län identifierats. Dessutom har huvudalternativet jämförts med etablering av en likvärdig verksamhet inom annan oexploaterad skogsmark i närområdet (dvs. Knivsta kommun). Alternativet till den föreslagna verksamheten (huvudalternativet) anses därmed vara att utöka en befintlig anläggning av samma typ eller att etablera den inom ett annat oexploaterat skogsområde.

Den utvärdering som görs i miljökonsekvensbeskrivningen konstaterar att huvudalternativet medför mycket goda möjligheter till uppsamling av lakvatten från deponin då det underlagras av ett lerlager med relativt stor mäktighet, samt omges av tät berggrund. Detta medför att platsens naturgivna förutsättningar innefattar en naturlig barriär som förhindrar infiltration till grundvattnet. Områdets topografiska utformning medför dessutom att allt vatten avrinner mot naturliga lågpunkter i områdets mitt, där det på ett säkert sätt kan ledas vidare mot verksamhetens dagvattenreningssystem. Då lågområdenas centrala delar dessutom underlagras av de tjockaste lerlagren är risken för infiltration av förorenat lakvatten mycket liten. Det är även fördelaktigt att samla upp och avleda allt lakvatten från deponin i mitten av deponikroppen. När deponin på sikt avslutats och efterbehandlats innebär avsaknaden av öppna diken att risken minskar för att de ska växa igen eller att funktionen ska försämrats av andra skäl.

Verksamhetens lokalisering innebär att den ligger högst upp i ett relativt stort avrinningsområde, vilket medför att flödessträckan till närmsta vattenförekomst blir cirka 10 km. Så pass långa avstånd medför betydande fastläggning innan vattnet slutligen når recipienten Sävjaån-Långsjön. Även om utgående vatten föreslås ha föroreningshalter som understiger kraven för tjänligt dricksvatten är det fördelaktigt att ha marginaler till skyddsvärda vattenförekomster om något oförutsett skulle inträffa.

Kompensationsåtgärd 1

I och med att myrmarkerna inom verksamhetsområdet kommer gå förlorade planeras en kompensationsåtgärd på den i norr angränsande B. Denna fastighet innefattar en cirka 6,6 ha myrmark, som i dagsläget sitter ihop med de lägre liggande myrmarkerna inom A. När myrmarkerna inom A fylls ut kommer det vatten som annars runnit av söder ut att dämmas upp inom B och istället söka sig öster ut över en tröskel som ligger cirka 10–15 cm högre än dagens vattennivå. Detta medför att myrmarken inom B kommer att få ett vattenstånd som ligger strax över dagens torvlager, vilket ökar områdets våtmarkskaraktär och motverkar den igenväxning/förskogning som i dagsläget pågår inom området. av ett stort mosseområde samt avsättning av mark som har potential att gynna arter som skyddas av artskyddsdirektivet, såsom t.ex. skogshöns och salamander. Sammantaget innefattar kompensationsåtgärderna cirka 20 ha naturmark som förväntas medföra ett betydelsefullt tillskott till den biologiska mångfalden.

Kompensationsåtgärd 2

Inom ett annat skifte av A (söder ut mot väg 77) samt del av D kommer ett område som frekvent används för rekreation att rustas upp och avsättas för att kunna bevaras långsiktigt. Detta område innefattar cirka 9 ha skogsmark som dominerandes av gles tallskog med inslag av lövträd som björk, asp, hassel och unga ekar. Markvegetationen består primärt av blåbärsris, ormbunkar, mossor med inslag av stora block.

Det förekommer en rödlistad art (skrovellav) inom området, listad som NT (nära hotad). Arten är främst hotad av skogsbruk och slutavverkning, vilket inte kommer att bli aktuellt i det planerade området och därmed främjas arten lokalt.

Inom kompensationsområdet planeras restaurering av en igenvuxen damm med en yta om cirka 500 m² genomföras. Detta kommer ske genom urgrävning av den i dagsläget igenvuxna dammen, vilket innebär att det kommer att finnas en öppen vattenspegel i dammen under stora delar av året. Restaureringen anpassas för att säkerställa att dammen håller tillräckligt med vatten för att salamandrar och andra groddjur ska kunna utvecklas färdigt och lämna dammen.

Kompensationsåtgärd 3

Detta område innefattar cirka 4 ha skogsmark, beläget inom D. Skogen domineras av hällmarksskog bestående av gles tallskog, mossor och lavar med inslag av ljung, ris, asp samt björk. Utöver det förekommer även ett fuktområde med vitmossa, odon, starr, ängsull samt skvattram, vilket skapar en variation av miljötyper inom området.

Tallarna inom området är i dagsläget inte så pass gamla att de anses vara särskilt skyddsvärda. Ett flertal av dem närmar sig dock 150–200 år, vilket medför att de kan förväntas bli särskilt skyddsvärda träd om de får stå kvar.

Översiktlig beskrivning av miljöpåverkan

Översiktlig beskrivning

Etablering av en deponi och återvinningsverksamhet vid Hjälmssta kan förväntas medföra inverkan på en rad olika miljöaspekter. Under samrådsarbetet, och under arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen, har följande aspekter framkommit som särskilt beaktningsvärda: påverkan på yt- och grundvatten, biologisk mångfald, buller, landskapsbild, rekreation, kulturmiljö, trafik, utsläpp till luft samt

klimatpåverkan. Av dessa utgör påverkan på vatten och den biologiska mångfalden de aspekter som tillskrivs störst betydelse, till följd av verksamhetens art.

Det planerade verksamhetsområdet har en areal om cirka 47 ha, varav huvuddelen utgörs av höglänt skogsmark. Området innefattar även kärrsumpskogar med en total yta om cirka 9,5 ha. I dagsläget varierar marknivån inom området mellan cirka +40 och cirka +47 m.ö.h. (RH2000).

Utöver de förekommande våtmarkerna inhyser området och omkringliggande mark inga särskilda intressen för friluftslivet eller dokumenterade naturvärden i form av skyddsvärd natur eller hotade arter.

Inom det föreslagna verksamhetsområdet förekommer inga rapporterade fornlämningar.

Närområdet kring platsen är glesbebyggt och närmaste bebyggelse återfinns längs väg 273, cirka 350 meter söder om det föreslagna deponiområdet på fastigheten K, och 800 meter norr om området på andra sidan om vägen vid fastigheten J.

I direkt anslutning till områdets östra del löper väg 273 i nord-sydlig riktning. Denna utgör en relativt tungt trafikerad landsväg med en genomsnittlig daglig trafikbelastning om cirka 2 000 fordon, varav cirka 200 utgörs av tung trafik.

Området berör inga riksintressen för natur-, kultur, geologi- eller friluftsliv.

Det förekommer inga klassificerade yt- eller grundvattenförekomster i närheten av verksamheten. Närmsta statusklassade vattenförekomst utgörs av en bäck cirka 3,5 km väster om verksamheten som mynnar i Långsjön vid Almunge. Detta vattendrag är dock beläget i ett annat avrinningsområde. Vattendraget har måttlig

ekologisk status och uppnår ej god kemisk status (VISS). Enligt gällande miljö kvalitetsnorm ska vattenförekomsten uppnå god ekologisk status till 2027.

Närmsta nedströms liggande klassificerade vattenförekomst utgörs av Sävjaån-Långsjön som i dagsläget har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Enligt gällande miljö kvalitetsnorm ska vattenförekomsten uppnå god ekologisk status till 2027 (VISS). Sävjaån ligger dock mer än 7 km norr om verksamhetsområdet, vilket medför att flödessträckan blir cirka 10 km. Vattnet passerar en rad mindre vattendrag och våtmarker innan det slutligen når recipienten Sävjaån-Långsjön, vilket medför betydande spädning (cirka 200 gånger) och reduktion av närsalter och föroreningar. Att recipienten i dagsläget inte uppnår god ekologisk eller kemisk status beror på betydande påverkan från framförallt jordbruk samt urban markanvändning.

Närmsta klassificerade grundvattenförekomst utgörs av Stockholmsåsen-Åslunda som ligger cirka 8 km sydväst om verksamhetsområdet. Denna grundvattenförekomst bedöms ha god kemisk och kvantitativ status. Eftersom denna grundvattenförekomst ligger så pass långt bort, i ett annat avrinningsområde, bedöms den inte vara kopplad till verksamhetsområdet.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av vilka miljökonsekvenser den planerade verksamheten kan förväntas medföra på miljön.

Vatten

Miljö kvalitetsnormer

Säkerställande av acceptabel kemisk påverkan på yt- och grundvatten är generellt den viktigaste aspekten vid etablering av en deponiverksamhet. Då miljöbalken ställer höga krav på att en verksamhet inte får motverka efterlevande av miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster är detta en av de svåraste frågorna vid lokalisering av denna typ av verksamhet.

För att säkerställa att verksamheten inte bidrar till oacceptabel försämring av nedströms liggande vattenförekomster samt möjliggöra bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormer redan i ansökningsskedet föreslår sökanden att utgående vatten ska klara de krav som i dagsläget ställs på tjänligt dricksvatten.

Generell påverkan på ytvatten

Då allt avrinnande dagvatten från både deponi och återvinning kommer att samlas upp i verksamhetens dagvattensystem kommer ingen diffus avrinning att ske. Detta möjliggör rening och kontroll av utgående vatten, vilket säkerställer god kunskap om vattnets kemiska kvalitet. Då det i deponin handlar om icke-farligt avfall bedöms koncentrationerna av förorenande ämnen i lakvatten därifrån generellt vara låga, och de kommer ytterligare att reduceras i dagvattenreningssystemet (se teknisk beskrivning i bilaga 3 för beskrivning av dagvattensystemet och dess reningskapacitet). Utifrån verksamhetens art och reningssystemets kapacitet har sökanden bedömt att utgående vatten kommer kunna efterleva kraven för tjänligt dricksvatten. Gräns- och larmvärden för utgående vatten föreslås dock beslutas inom ramen för kontrollprogrammet.

Eftersom sedimentationssteg kommer att etableras innan avvattning och omledning genomförs bedöms grumling i samband med genomförande av vattenverksamhet inte medföra oacceptabel störning.

Specifik påverkan på Långsjön

Även om Långsjön kommer upphöra att utgöra vattentäkt 2023 ska den planerade verksamheten inte medföra att sjöns vattenkvalitet försämras. Långsjön har ett avrinningsområde om cirka 120 km², vilket innebär att den aktuella verksamheten utgör mer än 0,5 procent av dess totala yta. Då det totala vattenflödet från verksamhetsområdet inte ska ändras jämt mot dagsläget kan vattentillskottet till Långsjön förväntas bli max 0,5 procent av sjöns totala tillförsel. Verksamheten är dessutom belägen cirka 10 km uppströms Långsjön, vilket medför att fastläggningen av eventuella föroreningar och partiklar från verksamheten kan förväntas bli

betydande. Då vatten från stora arealer tillförs Långsjön från övriga delar av dess avrinningsområde kommer dessutom vattnet från verksamheten att spädas mer än 200 gånger innan det tillförs sjön.

Observera att i Uppsala kommuns yttrande i samband med tidigare ansökningsprocess har kommunen misstagit aktuell Långsjö för Långsjön - Björklinge (VISS EU_CD: SE666158-159878). Denna sjö är belägen cirka 3,5 mil nordväst om den aktuella verksamheten, på andra sidan om Uppsala stad. Observera att det i denna ansökan med andra ord inte rör sig om Långsjön som står i direkt anslutning till Uppsalaåsen-Björklinge.

Påverkan på grundvatten

Påverkan på grundvatten bedöms bli liten då deponiverksamheten kommer att bedrivas ovanpå en geologisk skyddsbarriär med låg genomsläpplighet. Återvinningen kommer att bedrivas på hårdgjorda ytor, vilket medför att infiltrationen från dessa kommer bli liten. Nästan allt vatten kommer därför att lämna verksamheten i form av ytvatten, varför det är för detta vatten som de huvudsakliga reningsinsatserna planeras.

Sammantagen bedömning

Sammantaget bedöms påverkan på ytvatten bli liten då det vatten som släpps ut föreslås klara kraven för tjänligt dricksvatten när det lämnar anläggningen. Detta vatten kommer sedan att genomgå ytterligare rening längs med den långa flödessträckan till närmsta recipient. Inte heller flödet förväntas påverkas då verksamheten innefattar stora utjämningsmagasin, som kan hantera även extremregn.

Både yt- och grundvatten kommer att övervakas löpande, så att ytterligare åtgärder kan implementeras om negativ påverkan skulle påvisas.

I samband med tidigare hantering av ärendet förordnade Nacka tingsrätt M.J. till markavvattningssakkunnig. I ett yttrande från 2019 redogjorde den

sakkunnige för hur den aktuella delen av markavvattningsföretaget kan avvecklas på ett korrekt sätt samt hur detta skulle påverka kostnadsfördelningen mellan delägarna.

Den berörda delen av markavvattningsföretaget ”Hjälmsås dikningsföretag år 1953, Knivsta kommun, Uppsala län” bedöms, utifrån sakkunnigs yttrande, kunna omprövas utan oskälig skada för ägare till de fastigheter som berörs av båtnadsområdet.

Påverkan på miljökvalitetsnormer

Verksamhetens dagvattensystem medför hög reningskapacitet, vilket gör att halterna i utgående vatten kan förväntas motsvara dricksvattenkraven. Detta i kombination med långt avstånd till närmsta vattenförekomst medför att verksamheten inte bedöms äventyra efterlevande av miljökvalitetsnormer.

Buller

Buller kommer att alstras från de tunga transporterna, krossning av berg och betong, flisning av trärester, jordsortering, bandschaktmaskin, hjullastare, grävmaskiner och schaktbil. Detta kommer resultera i en viss bullerspridning som kommer påverka närliggande bebyggelse. Förutsatt att de föreslagna bullerreducerande åtgärderna genomförs i enlighet med förslaget bedöms verksamheten inte medföra att några miljökvalitetsnormer för buller överskrids.

Då väg 273 redan trafikeras av en betydande mängd tung trafik (cirka 200 tunga fordon per dygn) konstaterar bullerutredningen att trafiktillskottet från verksamheten endast kommer att medföra en försumbar ökning av den ekvivalenta ljudnivån. Dimensioneringsförutsättningar med avseende på trafikbuller vid bostäder förändras inte med tillkommande transporter av massor till verksamheten. Bullerförordningens riktvärden för trafikbuller bedöms innehållas vid bostaden närmast söder om verksamheten, K.

Egenkontrollen kommer att innefatta regelbundna bullermätningar, så att ytterligare bullerreducerande åtgärder kan vidtas om behov skulle uppkomma.

Biologisk mångfald

Då den planerade verksamheten innefattar etablering av en relativt stor deponi kommer de ytor som tas i anspråk av deponikroppen att förändras permanent genom uppfyllnad. Detta innebär att de naturmiljöer som i dagsläget förekommer kommer gå förlorade och ersättas med ett höjdområde. När verksamheten avslutats kommer detta område att efterbehandlas vilket innebär att deponin övergår till naturmark. De delar som inte utgörs av själva deponikroppen kan återställas genom att vägar och hanteringsytor bryts upp och återvegeteras.

Den våtmark som etableras i samband med uppförande av dagvattensystemet kommer att lämnas kvar. Eftersom den även fortsatt kommer att tillföras det vatten som avrinner från deponin/höjdområdet kan den förväntas bibehålla sin karaktär under lång tid. Den del som utgörs av dammen kommer få karaktär av en mindre sjö medan efterföljande översilningsområde kan förväntas övergå i en mindre fuktskog på längre sikt. Dagvattenreningssystemet kan därmed även i framtiden förväntas fortsätta rena vatten och jämna ut de flöden som uppkommer under perioder med stora nederbördsmängder.

Den kompensationsåtgärd som planeras på grannfastigheten B förväntas bidra till ökade naturvärden, då de 6,6 ha myrmark där vattennivån kommer höjas får en mer uttalad våtmarkskaraktär. Då höjningen medför att vattnet kommer att stå över dagens torvnivå kommer det periodvis att finnas en öppen vattenspegel inom området, vilket kan förväntas gynna fågellivet. Den ökade vattennivån kan dessutom förväntas medföra att många träd som står ute i myren dör, vilket bidrar till att skapa död ved i direkt anslutning till vatten, vilket kan förväntas gynna mer ovanliga insekter, svampar kryptogamer. Sammantaget bedöms de naturvärden som går förlorade när myrmarkerna inom A tas i anspråk delvis kompenseras av ökade naturvärden inom B.

Inte heller Natura 2000-området Sävjaån-Funbosjön bedöms påverkas negativt av den planerade verksamheten. De vatten som innefattas av Natura 2000-området är känsliga för övergödning samt kemisk påverkan genom ökade halter av metaller. Verksamheten bedöms inte bidra till spridning av övergödande ämnen och renings-systemet är utformat för att kemisk påverkan inte ska medföra risk för försämrad status i Sävjaån-Långsjön, som ligger cirka 10 km nedströms verksamheten. Då Natura 2000-området är beläget ytterligare cirka 10 km nedströms (cirka 2 mil nedströms verksamheten) bedöms risken för negativa effekter där vara ännu mindre. Då verksamheten dessutom utformats för att inte medföra flödesförändringar bedöms inte heller denna aspekt kunna medföra påverkan så pass långt ned i systemet.

Verksamhetens dagvattenreningssystem är utformat för att kunna säkerställa höga krav på utgående vatten, vilket innebär att vattnets kemi klarar kraven för dricksvatten och partikelhalten ska vara mycket låg. Därmed skyddas även de akvatiska organismer som eventuellt förekommer i vattendraget nedströms verksamhetens utsläppspunkt. Detta medför att även känsliga organismgrupper såsom groddjur skyddas från negativ kemisk påverkan från verksamheten.

Den enda rödlistade art som noterades under naturvärdesinventeringen var Jungfru Marie nycklar (*Dactylorhiza maculata*). Eftersom det handlar om en enskild individ av en art som har en gynnsam bevarandestatus lokalt, regionalt och nationellt bedöms den planerade verksamheten inte riskera att artens bevarandestatus påverkas. Då det dessutom handlar om en art som gynnas av störning är det inte otroligt att den på sikt även kan förekomma inom verksamhetsområdet efter att det efterbehandlats.

Landskapsbild, rekreation och friluftsliv

Under verksamhetens drift kommer i stort sett hela verksamhetsområdet att vara otillgängligt för allmänheten, till följd av de aktiviteter den medför. Verksamheten

kommer även att bidra med bullerstörning, vilket gör det mindre attraktivt att vistas i dess direkta närhet.

Samtidigt som området otillgängliggörs för rekreation under driftsfasen kommer rekreationsvärden inom kompensationsområden att förädlas och skyddas. Då ett av dessa kompensationsområden utgörs av ett välbesökt friluftsområde, kan bevarandet av detta anses uppväga förlusten av de rekreationsvärden som sker inom verksamhetsområdet.

På längre sikt kommer den planerade deponiverksamheten att påverka områdets topografi genom att befintlig marknivå höjs upp med som mest 15 m (från dagens lägsta punkt inom området + 40 m.ö.h. till 55 m.ö.h.). Denna utfyllnad innebär framförallt att topografiska lågområden försvinner och området istället övergår i ett sammanhängande höjdområde, med en platå mellan +54 och +55 m.ö.h. Med sluttäckningen höjs marknivån ytterligare ca två meter.

För att underlätta för myndigheter och allmänhet att ta ställning till den planerade deponins påverkan på landskapsbilden har en 3D-modell skapats. Denna modell presenteras på <http://samradsportalen.se/hjälmså>.

Kulturmiljö

Det förekommer inga kända kulturmiljölämningar inom verksamhetsområdet. Närmsta fornlämning återfinns cirka 300 m sydöst om verksamhetsområdet, vid Vilsten. Denna fornlämning utgörs av ett naturföremål i form av ett block som drottning Kristina ska ha vilat sig mot när hon var på genomresa. Den befintliga fornlämningens art medför att det inte direkt kan förväntas några andra fornlämningar i dess närhet. Enligt SGU:s kartor över historiska havsnivåer har platsen legat relativt långt från vattenvägar under lång tid. Exempelvis har platsen legat mer än 3 km landvägen från Långhundraleden i cirka 4 000 år.

För att utreda behovet av en arkeologisk utredning inom området har sökanden skickat in en förfrågan till Länsstyrelsen i Uppsala län, som bedömt att det bör genomföras en arkeologisk utredning inom området.

Sökanden och dennes representant har därför sedan början på maj 2017 försökt få till stånd en sådan utredning. Då det ännu inte genomförts någon arkeologisk utredning till följd av myndighetens långa handläggningstid och problem att föreslå en relevant avgränsning/metod föreslår sökanden att frågan om den arkeologiska utredningens omfattning istället skrivs in som ett villkor i framtida tillstånd.

Trafik

Beräknat på en sammanlagd årlig införsel av 600 000 ton deponi- och återvinningsmassor blir antalet transportrörelser cirka 140 per dag (dvs. 70 tur och retur transporter), baserat på 250 arbetsdagar och en medellast på 35 ton/bil. Dessa transporter beräknas medföra en ökning om cirka 65 procent av de tunga transporterna och cirka 7 procent av det totala antalet transporter som trafikerar väg 273. På väg 77 utgör de tillkommande transporterna cirka 27,5 procent av de tunga transporterna och cirka 3,5 procent av det totala antalet transporter.

Samtliga beräkningar är baserade på ett ”worst case scenario” där både deponi och återvinningsverksamheten bedrivs i maximal takt. Detta kan endast förväntas ske under begränsade perioder. Då verksamheten avses bedrivas under lång tid (sökt verksamhetstid är 30 år) kan mottagningen av schaktmassor istället förväntas fördelas mer jämnt under verksamhetstiden. Om mottagning av deponimassor istället skulle spridas ut över verksamhetstiden skulle mottagningstakten för deponimassor istället bli cirka 200 000 ton/år, dvs. halva den mottagningstakt som ligger till grund för beräkningen ovan.

Uttransport av återvunna produkter beräknas huvudsakligen ske med returlass. I den mån det inte är möjligt ska utgående transporter inte medföra att den totala årliga hanteringen ökar, varför utgående lass med återvinningsmassor i så fall ska räknas

av från den maximala hanteringen (dvs. mottagning av deponi- och återvinningsmassor). Detta innebär att det ”worst case scenario” som presenteras ovan inte ska överskridas och den totala hanteringen inte ska överstiga 600 000 ton/år, såvida uttransport inte kan ske med returlassen. Denna begränsning innebär ett incitament att samordna transporterna så effektivt som möjligt, vilket leder till minskade utsläpp då färre bilar kommer att gå tomma från anläggningen.

Sammantaget kommer verksamhetens planerade omfattning att medföra en betydande ökning av de tunga transporterna på väg 273, medan påverkan på den totala trafikvolymen blir mindre. Då väg 273 är en bred landsväg i gott skick bedöms ökningen av de tunga transporter som verksamheten medför kunna tillföras vägen utan påverkan på trafiksäkerheten. Föreslagna transportvägar överensstämmer väl med den kommunala översiktsplanen, då den anger att mark längs väg 273 kan erbjuda intressanta alternativ till lokalisering för transportintensiva företag.

Trafikverket har i sitt yttrande inte gjort någon annan bedömning. Befintligt tillstånd för utfarten till väg 273 betonar istället vikten av att utfarten anläggs på ett säkert sätt, vilket ska säkerställas med de åtgärder som föreslagits. Då det handlar om en statlig väg som sammanknyter målpunkter inom regionen är den anpassad för att kunna nyttjas av transportintensiva verksamheter.

Utsläpp till luft och klimatpåverkan

Etablering av deponin och återvinningsverksamheten kommer att ge upphov till ökade avgasutsläpp till luft, samt diffus damning till omgivande områden. Då verksamheten innefattar hantering av finkorniga massor bedöms spridning av PM10 utgöra den största risken. Miljökvalitetsnormen fastslår att halterna av PM10 (partiklar med en storlek av cirka 10 µm) inte får överstiga 50 µg/m³ under mer än 35 dagar per år, och medelhalten ska understiga 40 µg/m³ under ett år, luftkvalitetsförordningen (2010:477). Det kan inte förväntas att dessa normer kommer att överskridas då årsmedelvärden i betydligt mer trafikerade och tätbebyggda områden

normalt inte överskrids till följd av trafiken. Exempelvis låg årsmedelvärdena för Stockholms 7 mätstationer mellan 9 och 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ under 2017 (SLB 2018).

Förutsatt att kross- och sorterverk är försedda med fullgoda dammsugare bör dammspridningen kunna reduceras så pass mycket att den inte medför negativa konsekvenser i omgivande mark. Dammbelastningen bör dock ändå kontrolleras okulärt genom observationer i omgivningen så att den inte blir av en omfattning som medför störningar vid närliggande bebyggelse eller antas medföra att rådande miljökvalitetsnormer för partiklar överskrids.

Inte heller gällande riktvärden för utsläpp av kväveoxider kan förväntas överskridas i samband med den ansökta verksamheten. Miljökvalitetsnormen fastslår att årsmedelvärden inte får överstiga 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Återigen kan detta jämföras med betydligt mer trafikerade områden där årsmedelvärdena vid Stockholms sju mätstationer låg mellan 28 och 35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ under 2017 (SLB 2018). Vid dessa mätstationer är trafiken betydligt högre och luftomsättningen mycket sämre.

Bolagets egna lastbilar och arbetsmaskiner kommer hålla hög standard med avseende på miljöklass, vilket innebär att de nyare lastbilarna klassas som Euro 6 och de nyare arbetsmaskinerna klarar kraven för Steg IV. Bolaget kommer löpande att förnya fordonsflottan, vilket medför att äldre maskiner succesivt byts ut mot maskiner med en högre miljöklass. Avgasernas innehåll av skadliga ämnen minskar också successivt i takt med allt renare dieselkvaliteter och motorer tas fram. Då verksamheten bedrivs i ett öppet landskap och avgränsas av skog föreligger mycket liten risk att utsläppen skulle kunna bidra till att gällande riktvärden överskrids. Frigörande av CO_2 till följd av brytning av torv kan förväntas ske i snabbare takt än om torven inte brutits. Torven ska dock inte användas för energiutvinning, utan endast till jordtillverkning. Detta medför att det kol som är bundet i torven kommer frigöras långsamt i och med att organiskt material i jorden bryts ned. Detta kan dock förväntas ske över lång tid även vid den nya användningsformen.

Då jorden samtidigt används för odling av växter kommer dessa istället att binda CO₂ i och med att de ombildar atmosfärisk CO₂ till organiskt material, för att sedan tillföra det till jorden via sina rotsystem. Den CO₂ som frigörs genom torvbrytningen kan därmed till viss del förväntas motverkas av den tillväxt av organiskt material som den i slutändan möjliggör.

Den fasta maskinparken ska elektrifieras, varför denna inte kommer att bidra till direkta utsläpp av växthusgaser eller förbränningsrester till luft. Istället kan verksamheten bidra till minskade utsläpp vid krossning och sortering i regionen, genom att arbetsmoment som vid andra anläggningar ofta drivs med diesel kan bedrivas med el inom den planerade verksamheten. De fordon som i dagsläget inte kan elektrifieras kommer att drivas med HVO eller likvärdig miljödiesel, varför klimatpåverkan från dessa reduceras väsentligt.

Som tidigare beskrivits är det ett stort problem i regionen att de anläggningar som kan ta emot större mängder icke-farligt avfall ligger långt ifrån många viktiga målpunkter. Genom att etablera en ny anläggning inom aktuell lokalisering möjliggörs kortare transporter från många målpunkter, vilket bidrar till minskad vägtrafik och minskade klimatutsläpp på en regional skala.

Geologiska förutsättningar

Då huvuddelen av det planerade deponiområdet har relativt tunna jordlager ovan berg är risken för sättningar liten. Därmed förväntas ingen påverkan på hydrologi eller liknande som är kopplade till den ökade belastning som massorna från en deponi bidrar med. Leran inom våtmarkerna är naturligt avlagrad och omges av bergväggar, vilket gör att risken för kalvning är liten. Detta innebär att deponin kan förväntas komma att utgöra ett geotekniskt stabilt höjdområde i landskapet.

Då delar av verksamhetsområdet kommer att hårdgöras och förses med tätskikt kan infiltrationen inom området förväntas minska. Detta är en del av de säkerhetsåtgärder som ska säkerställa att verksamheten inte påverkar grundvattnet, varför

infiltrationsminskningen är planerad. Flödet i omkringliggande brunnar är dock så pass stort att minskad infiltration inom detta avgränsade område inte kommer medföra några betydande försämringar. Vidare är risken liten för påverkan på närmaste brunn (350 m söder om anläggningen på K) då denna brunn är belägen uppströms verksamheten.

Eftersom området domineras av tätt berg och lågområden med tät lera har platsen goda förutsättningar för uppsamling av lakvatten. Då områdets naturliga avrinning går mot det planerade dagvattenreningssystemet kommer i stort sett allt vatten att kunna avgå som ytvatten och därmed samlas upp på ett effektivt sätt.

Sammantaget har området goda geologiska förutsättningar för etablering av en deponi för icke-farligt avfall, både med avseende på geoteknisk stabilitet samt möjlighet till uppsamling av vatten.

Sammantagen bedömning

Sammanfattningsvis bedöms de negativa konsekvenserna av verksamheten vara begränsade och inte medföra att gällande miljökvalitetsnormer överskrids.

För att verksamheten ska kunna bedrivas utan oacceptabla störningar på miljö och människors hälsa krävs dock att de åtgärder som föreslås i miljökonsekvensbeskrivningen efterlevs i största möjliga utsträckning, varför de inkorporerats i villkorsförslag och verksamhetens tekniska utformning. Dessutom ska påverkan övervakas kontinuerligt genom löpande kontroller för att säkerställa att inga oväntade negativa konsekvenser uppkommer. Samhällsnyttan av den planerade verksamheten bedöms vara så pass betydande att de risker och förändringar som verksamheten medför kan anses vara godtagbara.

Det planerade verksamhetsområdet har dessutom mycket gynnsamma naturgivna förutsättningar, vilket underlättar drift av en deponi- och återvinningsanläggning på ett miljömässigt säkert sätt. Verksamhetens lokalisering (10 km uppströms

recipient) medför betydande flödessträcka innan vattnet slutligen når recipienten Sävjaån-Långsjön.

Eftersom det finns möjlighet till elnätsanslutning kan verksamhetens fasta maskinpark elektrifieras omgående, vilket medför mindre utsläpp och minskad klimatpåverkan. Tillsammans med övriga åtaganden resulterar detta i att verksamheten kommer ligga i framkant med avseende på klimatpåverkan i relation till jämförbara anläggningar.

Hela det aktuella verksamhetsområdet utgörs av avverkningsskog för vilken avverkningsanmälan redan är godkänd. Detta innebär att området kommer att kalavverkas i närtid, oavsett om verksamheten medges eller inte. Därmed konkurrerar inte verksamheten med några miljö- eller friluftsintressen kopplade till skogsmark.

Sammantaget är förutsättningarna mycket goda ur ett regionalt perspektiv, varför det är svårt att hitta likartade eller bättre förhållanden för den aktuella verksamhetstypen. Det stora behovet innebär att denna typ av verksamhet kommer etableras någonstans, varför är det fördelaktigt att den etableras på en plats med förutsättningar som minimerar negativa konsekvenser på klimat, vatten och närmiljö. Därmed bedöms etablering av den sökta verksamheten på den föreslagna platsen utgöra bästa möjliga alternativ. Om verksamheten inte bedöms kunna genomföras på den aktuella platsen kan det bli svårt att etablera motsvarande verksamhet över huvud taget, då de naturgivna förutsättningarna är så pass fördelaktiga och inte allmänt förekommande. Avsaknad av denna typ av verksamhet skulle få betydande konsekvenser för regionens framtida kapacitet att hantera avfallsmassor.

Åtgärder för att minimera miljöpåverkan

Vatten

Omledningen av vattendrag i områdets östra del syftar till att ge plats för den föreslagna reningsanläggningen, men även till att separera rent vatten uppströms från dag- och lakvatten från anläggningen. Eftersom inget opåverkat vatten kommer rinna genom anläggningen finns inget behov av ytterligare separering av opåverkat vatten från uppströms liggande områden.

Allt dagvatten från verksamheten kommer att samlas upp i reningssystem med sedimentationsdammar och oljeavskiljande utrustning. Dessa dammar kommer även att följas av ytterligare rening i form av en översilningsyta där partiklar filtreras genom vegetationen och näringsämnen kan tas upp av växtligheten.

Spridning av föroreningar till grundvatten undviks genom att verksamheten kommer bedrivas på en geologisk barriär som uppfyller de krav som ställs i förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Då det handlar om en deponi för icke-farligt avfall kommer det krävas att den geologiska barriären har en permeabilitet motsvarande 10^{-9} meter/sekund och en mäktighet om minst 1 m. Barriärens tjocklek får aldrig underskrida en mäktighet om 0,5 m.

Ovan den geologiska barriären ska det etableras ett dränerande materialskikt som är minst 0,5 meter tjockt och ett uppsamlingssystem för lakvatten. Detta ska överlagras av ett tätskikt. Tätningen, materialskiktet och uppsamlingssystemet ska konstrueras så att lakvatten inte läcker med mer än 50 liter per m² och år.

Koncentrationen av förorenande ämnen i det avrinnande dagvattnet kommer att reduceras i reningssystemet. För att säkerställa att verksamheten inte medför negativ påverkan på yt- eller grundvatten kommer löpande provtagningar att ske i enlighet med NFS 2004:10 och deponiförordningens krav på lakvattenprovtagning. Provtagning kommer således inkludera provtagning i både grundvattenrör kring

verksamhetsområdet, i ytvatten-recipient uppströms, samt i utgående vatten, innan det tillförs vattendraget.

För att säkerställa att verksamheten inte bidrar till oacceptabel försämring av nedströms liggande vattenförekomster samt möjliggöra bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormer redan i ansökningsskedet föreslår sökanden att utgående vatten ska klara de krav som i dagsläget ställs på tjänligt dricksvatten.

För att kunna säkerställa dessa krav på utgående vatten ska dagvattenssystemet utformas så att det kan stängas och allt avrinnande vatten lagras i cirka en månad. Detta ger möjlighet till fördröjning i samband med incident inom verksamheten eller detektion av förhöjda värden i utgående vatten. För att kunna öka reningsgraden vid sådana situationer kommer ett extra reningssteg att förberedas i form av en filterkassett med aktivt kol. Detta reningssteg kommer utgöras av en förinstallerad containerlösning, till vilken allt utgående vatten kan ledas om behov av ökat reningsbehov skulle uppstå.

Allt inkommande avfall kommer att karakteriseras och kontrolleras i enlighet med NFS 2004:10, för att säkerställa att endast avfall som anläggningen är anpassad för tas emot.

Återvinningshanteringen och lagringen av de återvunna produkterna kommer att ske på tätgjorda ytor. Ytorna anläggs så att ytvattenavledningen sker till sedimentationsdamm med oljeavskiljande utrustning och efterföljande våtmark/översilningsyta. Detta möjliggör löpande kontroll av utgående vatten, samt effektiv reduktion av partiklar. Systemet kommer även kunna skilja av petroleumrester och bidra till att reducera utgående koncentrationer av tungmetaller.

Akutplattan kommer att utgöra en separat yta där avfall med okända egenskaper ska kunna lagras till dess att de klassificerats och hanterats. Då detta avfall i teorin kan innefatta farligt avfall kommer ytan att förses med tak, varpå ingen betydande

dagvattenavrinning kommer att ske från ytan. Akutplattan kommer dock att vara försedd med en separat dagvattendamm samt en oljeavskiljare. Därmed kommer det vatten som avrinner från ytan kunna provtas separat samt genomgå ytterligare rening innan det tillförs det dagvattenreningssystem som hanterar vatten från övriga delar av verksamheten. Separat provtagning av dagvatten från akutplattan kommer genomföras under perioder då denna är i bruk.

Dagvattensystemet kommer att etableras i ett inledande skede så att allt vatten som uppkommer i samband med genomförande av avvattning av myrmarkerna kan passera sedimentationsdammen samt översilningsytan. I samband med omdragning av vattendraget kommer allt arbete att genomföras i torrfåra, så att vattnet kan släppas på när den nya sträckan är färdigställd. För att minimera grumling i vattendraget kommer en tillfällig sedimentationsdamm att etableras innan den nya flödessträckan ansluter till den gamla.

Det nya loppet inom B utgörs av befintliga lågpunkter i terrängen samt vägdike. Därmed är den nya vattenvägen redan vegeterad och flödet förväntas inte medföra störande grumling i vattendraget nedströms. För att säkerställa att ingen grumling sker kommer vattendraget besiktigas okulärt.

Buller

För att minimera bullerpåverkan på den närmaste bebyggda fastigheten, K, kommer krossning och skutknackning bedrivas i verksamhetens nordöstra hörn. Detta medför att avståndet till det aktuella bostadshuset blir cirka 600 m, vilket tillsammans med omfattande bulleravskärmning bedöms medföra acceptabel bullerpåverkan vid närmsta bostadshus.

För att ytterligare minimera buller samtidigt som återvinningsverksamheten optimeras har bullervallarna även planerats för att minimera påverkan från andra moment inom verksamheten. Bullervallarna ska löpa runt hela återvinningsverksamheten för att minska bullerspridningen mot närboende, men även minimera

visuell påverkan från verksamheten, samt medföra reducerad damning då verksamheten kan bedrivas i vindskyddande positioner. Bullervallarna planeras bli 10 m höga, för att även kunna avskärma buller som uppstår i samband med tippning när lastbilarna står på rampens topp.

Eftersom krossning och skutknackning är de arbetsmoment som genererar de högsta bullernivåerna har de lokaliserats i verksamhetens nordöstra hörn. Detta medför att nämnda åtgärder hamnar långt bort från närmsta bostadshus och att de effektivt kommer att avskärmade av bullervallar, ramper samt materialupplag.

Även övriga bulleralstrande arbetsmoment ska genomföras i skyddade lägen.

Krossning och bearbetning av berg kommer att utgöra det absolut mest bulleralstrande arbetsmomentet varför detta inte ska bedrivas under sommaren. Krossning kommer endast ske kampanjvis och för att minimera störning för närboende kommer den inte att bedrivas under perioden maj t.o.m. september.

Planerade bullerreducerande åtgärder kommer även förbättra bullerpåverkan på den obebyggda fastigheten L. För att säkerställa att rådande bullerrikt-värden kan innehållas kommer bullermätningar genomföras löpande inom ramen för framtida kontrollprogram.

Biologisk mångfald

I samband med etablering av verksamhetens dagvattenreningssystem kommer en stor damm samt en efterföljande översilningsyta/våtmark att etableras. Dessa planeras överdimensioneras mot vad som normalt krävs för denna typ av verksamhet, för att ge en bättre vattenrening samt skapa en våtmarksmiljö som kan lämnas kvar även efter det att verksamheten avslutats. Den totala ytan av detta system beräknas till knappt 1 ha, vilket kommer fördelas på en damm med permanent stående vatten och en översilningsyta/våtmark som svämmas över och fylls upp vid höga vattenflöden. Detta bedöms tillföra nya typer av naturvärden till området.

I den mån det är möjligt att spara enskilda naturvärdesobjekt i områdets kantzoner ska detta göras.

De ingrepp i naturen som den aktuella verksamheten innebär avses kompenseras genom ett antal olika kompensationsåtgärder. Dessa innefattar huvudsakligen restaurering av ett stort mosseområde samt avsättning av mark som har potential att gynna arter som skyddas av artskyddsdirektivet.

Utöver dessa åtgärder planeras även anpassning av efterbehandlingsplanen samt inkorporering av naturvärdeselement i den nya fåra som ska anläggas för vattendraget i öst.

Trafik samt utsläpp till luft och klimatpåverkan

Intransporter av deponimassor och inkommande återvinningsmassor kommer i största möjliga mån integreras med uttransport av återvunnet material vilket medför stora logistiska vinningar samt medför att miljöpåverkan från trafik minimeras. Genom att endast nyttja större transportvägar kommer transporter genom bebyggda områden att i största möjliga mån kunna undvikas. Då transportvägarna redan är trafikerade av en relativt stor mängd tunga transporter blir påverkan av tillskottet från den planerade verksamheten mindre påtagligt.

Då deponi- och återvinningsverksamhet kan medföra leriga förhållanden måste spridning av lera via lastbilarnas hjul förebyggas. För att minska spridningen kommer anslutningsvägen att asfalteras. Dessutom kommer färist och en hjultvätt etableras. Om verksamheten trots allt skulle medföra att lera sprids på väg 273 kommer den berörda sträckan att sopas.

För att säkerställa att det inte bildas någon kö med bilar som ska in till anläggningen längs väg 273 ska anslutningsvägen till verksamheten anläggas med en tillräcklig längd för att kunna inrymma alla väntande ekipage.

Samråd kring utfart till väg 273 har hållits med Trafikverket. I och med detta har sökanden åtagit sig att förbättra sikten vid utfarten genom att avverka skog och spränga ett skymmande bergsparti så att sikten ska vara minst 200 m, minst 5 m in på anslutningsvägen.

För att minimera spridning av damm till omkringliggande områden kommer verksamhetsområdet i möjligaste mån omges av skog. Vidare kan vägar, upplagsytor och transportörstup bevattnas vid behov. Vatten för dammbekämpning föreslås huvudsakligen tas ur sedimentationsdammen. Dammen bör förberedas för att pumpning av vatten enkelt kan genomförs, vilket även kan nyttjas av räddningstjänsten som släckvatten vid en eventuell insats.

Krossverk bör vara försedda med dammsugare. För att motverka att damm rörs upp och sprids av vinden bör om möjligt upplag med finkornigt material placeras i vindskyddande positioner.

För att minimera utsläpp till luft i form av avgaser ska tomgångskörning undvikas. Maskinparken bör vara modern med effektiv avgasrening samt ha snåla motorer. Dessutom bör returlass utnyttjas i största möjliga utsträckning för att minska det totala antalet transporter.

I och med att verksamhetens fasta maskinpark (krossverk, sortverk, flisverk mm) avses elektrifieras så fort det är möjligt kommer dessa inte att generera utsläpp via avgaser. Detta innebär att verksamheten har möjlighet att generera mindre avgaser än många likartade verksamheter, vilket bidrar till minskad klimatpåverkan och förbättrad lokal luftkvalitet.

De maskiner som i dagsläget inte är möjliga att elektrifiera avses drivas med HVO-diesel eller liknande miljödrivmedel.

Den torv som bryts inom verksamheten kommer inte att förbrännas utan endast användas för jordtillverkning. Detta innebär att kolet i torven huvudsakligen kommer att tillföras jordarna och inte frigöras till atmosfären i större omfattning.

Landskapsbild, rekreation och friluftsliv

Deponins utformning innebär att marknivån kommer att höjas maximalt ca 8 m över befintliga topografiska höjdpunkter. Detta innebär att deponikroppen kommer att ligga under trädtoppshöjd, varför den inte kommer att vara synlig från omgivande mark eller vägar.

Efterbehandlingsplanen planeras utformas så att området i största möjliga mån bidrar till såväl friluftsliv och rekreation som den biologiska mångfalden. Slutlig utformning av planen kommer att tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten, vilket medför att de kan vara med och påverka hur allmänhetens intressen bäst tillvaratas.

Verksamheten kommer att vara kopplad till ett antal kompensationsåtgärder, vilka kan förväntas gynna rekreation och friluftsliv. Inom ett annat skifte av A kommer ett område som frekvent används för rekreation att rustas upp och avsättas för att kunna bevaras långsiktigt. Detta område hyrs och nyttjas i dagsläget av friluftsfrämjandet, och hyser bl.a. skidspår, utegym, rastplats mm. I och med att verksamheten tas i drift kommer detta område att förvaltas enligt en skötselplan som gynnar den biologiska mångfalden samt upprätthåller en stimulerande rekreativ miljö för både närboende och besökare.

Teknisk beskrivning

Teknisk beskrivning redovisas i separat dokument, där konstruktionsbeskrivning samt information om dagvattenhantering och massornas beskaffenhet redovisas.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar den inverkan på miljön som kan förväntas i samband med den tilltänkta verksamheten. Dessa redovisas i ett separat dokument.

Hänsynsreglerna

1 § Bevisbörderegeln

I enlighet med vad som beskrivs i ansökan, miljökonsekvensbeskrivningen och tekniska beskrivningen kommer anläggande och nyttjande av deponi och återvinningsverksamhet att följa hänsynsreglerna för att säkerställa minimal påverkan på miljö och människors hälsa.

2 § Kunskapskravet

Bolaget har lång erfarenhet av arbete med deponier och återvinningsanläggningar, bl.a. inom ramen för Östuna Maskin AB, som arbetat med denna typ av verksamheter i mer än 25 år. Företaget uppfyller Arbetsmiljöverkets krav gällande arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1 med tillhörande ändringsföreskrifter) och samtlig personal i företaget kommer ha nödvändig utbildning, erfarenhet och kunskap för att utföra arbetet på ett sådant sätt att människors hälsa och miljön skyddas.

Ansökningshandlingar och miljökonsekvensbeskrivning har upprättats av Svensk Ekologikonsult AB, som är ett externt konsultföretag med expertkompetens inom framtagande av underlag till denna typ av miljöprövningar. De har därför den kompetens som krävs för att genomföra relevanta bedömningar och föreslå de åtgärder som krävs för att verksamheten ska vara förenlig med gällande lagar och föreskrifter.

3 § Försiktighetsprincipen, bästa möjliga teknik

Sökanden ska ständigt arbeta med att förbättra sina rutiner, samt att tillse att dessa efterlevs, i syfte att förebygga skador och olägenheter för människors hälsa och

miljön. Vidare eftersträvar företaget användandet av bästa möjliga teknik som är miljömässigt, tekniskt och ekonomiskt hållbar i sin verksamhet. Detta för att minimera konsekvenser på hälsa och miljö.

Den planerade verksamheten innefattar deponering av icke farligt avfall enligt 29 kap. 20 § miljöprövningsförordningen och innefattar därmed verksamhetskod 90.290-i A. Att koden avslutas med ett ”i” innebär att den faller under industriutsläppsbestämmelserna, vilket i sin tur innebär att den regleras enligt industriutsläppsdirektivet (IED). Detta direktiv ställer i sin tur krav på tillämpande av BAT (Best Available Technique).

Då det i dagsläget saknas BAT-slutsatser för deponi- och återvinningsanläggningar har istället BAT-slutsatser för närmst besläktade verksamhetstyp använts som jämförelsegrund. I det aktuella fallet bedömdes rening och hantering av avloppsvatten utgöra den mest relevanta verksamhetstypen varför kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/902 har använts för att utvärdera verksamhetens dagvattenreningssystem. I takt med att nya BAT-föreskrifter kommer ut ska verksamheten sedan förhålla sig till de som är mest relevanta för dess huvudsakliga påverkansmekanismer och den teknik som står till buds för att mitigera dessa.

4 § Produktvalsprincipen

Sökanden strävar efter att välja bästa möjliga produkter utifrån miljö- och hälsopåverkan. I den aktuella anläggningen används dock inga kemiska produkter med undantag för bränsle och smörjmedel till maskinparken. Som tidigare beskrivet kommer sökanden att använda sig av miljödiesel (motsvarande HVO) för att minimera verksamhetens klimatpåverkan.

5 § Hushållnings- och kretsloppsprinciperna

Sökanden strävar efter att i största möjliga mån främja hushållning med resurser och kretsloppstänkande. Detta görs bl.a. genom avfallsåtervinningen som kommer bedrivas som en viktig del av verksamheten och där återvunnet material får nya

användningsområden istället för att nya jungfruliga resurser tas i anspråk. Att samlokalisera deponi och återvinning medför även möjlighet till tillvaratagande av de delar av deponimassorna som sorteras ut och kan återvinnas.

6 § Lokaliseringsprincipen

Den aktuella lokaliseringen har inom ramen för föreliggande ansökan funnits vara miljömässigt och logistiskt fördelaktig då den bidrar till relativt korta transportsträckor från och till många målpunkter. Lokaliseringen innebär dessutom att verksamheten kommer bedrivas inom ett område med goda geologiska förutsättningar samt långt ifrån skyddsvärda vattenförekomster. Direkt närhet till en större väg (273) innebär dessutom att transporterna inte kommer belasta småvägar eller medföra oacceptabel störning på bebyggelse.

7 § Rimlighetsavvägning

Den ansökta verksamheten bedöms inte förhindra att gällande miljökvalitetsnormer efterlevs, eller motverka att andra uppsatta rikt-, begränsnings- eller gränsvärden innehålls. Vidare fyller verksamheten en viktig samhällsfunktion, då denna typ av verksamhet är avgörande för byggande av bostäder och utveckling av regionens infrastruktur. Då behovet av verksamhetstypen är stort kommer likartad verksamhet annars etableras på annan plats, vilket medför risk för större påverkan på människors hälsa och miljö.

8 § Ansvar för skadad miljö

Företaget efterlever principen om att "Förorenaren betalar", vilken innebär skyldighet att återställa eller kompensera för skador på miljön som uppstår i samband med verksamheten. För att kunna efterleva detta kommer referensprovtagning på yt- och grundvatten genomföras inom ramen för en statusrapport. Kompletterande referensprov kommer att, efter lagakraft vunnit tillstånd, även tas i närliggande brunnar. Ett säkerhetsbelopp (som godtas av prövande myndighet) kommer också att avsättas för att garantera att en godtagbar efterbehandling av området blir utförd.

9 och 10 § Slutavvägning

Den ansökta verksamheten bedöms inte, efter vidtagna skydds- och försiktighetsåtgärder, föranleda oacceptabel skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Då verksamheten kan anses medföra en betydande samhällsnytta bedöms de olägenheter den medför vara motiverade ur ett helhetsperspektiv.

Kontroll av verksamheten

Förslag till kontrollprogram har tagits fram enligt 26 kap. 19 § miljöbalken. Dokumentation över organisatoriskt ansvar och rutiner enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövars egenkontroll krävs då verksamheten klassas som miljöfarlig verksamhet. Den exakta utformningen kan endast redovisas efter erhållet tillstånd, när de slutliga villkoren fastställts, varför ett framtida kontrollprogram kommer utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.

I ansökan beskrivs närmare vilken kontroll som planeras.

Efterbehandlingsplan

Efterbehandling kommer att ske successivt, vilket innebär att deletapper sluttäcks och efterbehandlas vartefter de är utfyllda. Vid den sökta verksamhetstidens utgång förutsätts att deponin är full, vilket därmed utgör en förutsättning för den föreliggande efterbehandlingsplanen. Om deponin inte är full kommer efterbehandlingsplanen att revideras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Den föreslagna efterbehandlingsmodellen syftar till att skapa ett höglänt vegeterat område genom att befintlig marknivå fylls upp med mellan 8 och 15 m deponimassor (från +40–47 m.ö.h. till 54–55 m.ö.h.). Denna utfyllnad innebär framför allt att topografiska lågområden försvinner och området istället övergår i ett sammanhängande höjdområde.

Verksamhetsområdet förutsätts sedan att återgå till naturmark, men med annorlunda karaktär än idag. De delar som inte utgörs av själva deponikroppen kan återställas genom att vägar bryts upp och återvegeteras.

Den damm/våtmark som etableras i samband med uppförande av dagvattensystemet kommer att lämnas kvar. Då den även fortsatt kommer att tillföras det vatten som kommer från deponin/höjdområdet kan den förväntas bibehålla en våtmarkskaraktär under lång tid. Den del som utgörs av dammen kommer få karaktär av en mindre sjö/göl medan efterföljande översilningsområde kan förväntas övergå i en mindre fuktskog på längre sikt. Dagvattenreningssystemet kan därmed även i framtiden förväntas fortsätta rena vatten och jämna ut de flöden som uppkommer under perioder med stora nederbördsmängder.

Samhällets behov av området kan komma att förändras under den 30 år långa verksamhetstiden, varför den slutliga utformningen skulle kunna övergå från naturmark till t.ex. industritomt eller liknande. En sådan förändring kommer dock endast att genomföras om tillsynsmyndigheten finner det lämpligt utifrån då gällande planer.

De kompensationsåtgärder som genomförs i samband med etablering av verksamheten kommer att finnas kvar även efter det att verksamheten avslutats. Höjningen av vattennivån i myrmarken inom B regleras av själva deponikroppen, varför vattnet även i framtiden kommer behöva flöda ut via den högre tröskelpunkten i myrens östra del.

Ekonomisk säkerhet

Enligt 15 kap. 36 § och 16 kap. 3 § miljöbalken ska ekonomisk säkerhet ställas för kostnaderna för avhjälpande av en eventuell miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Omfattningen av kontroll under efterbehandlingsfasen finns reglerad i NFS 2004:10.

Eftersom en deponi för icke-farligt avfall medför krav på sluttäckning samt rening av lakvatten utgör detta de största posterna i den ekonomiska säkerheten. Då deponin däremot inte ska ta emot organiskt material behöver säkerheten inte innefatta någon hantering av deponigas.

Sökanden har valt att tillämpa den beräkningsmodell som presenteras i Envipros rapport ”Rapport om ekonomisk säkerhet vid deponering” (Envipro 2004). Den planerade deponin ska efterbehandlas succesivt varför endast en mindre del av deponiområdet kommer att vara aktivt (ej efterbehandlat) vid varje givet tillfälle. Så länge deponin utformas så att det är möjligt att efterbehandla de färdigdeponerade etapperna utan att hela området måste deponeras klart, räcker det att avsätta ekonomisk säkerhet för de etapper som är i drift.

Den planerade deponin planeras delas in i 20 deletapper, varav maximalt 2 kommer att vara aktiva samtidigt, varför den ekonomiska säkerheten endast behöver säkerställa efterbehandling av 1/10 av den totala deponiytan. Då den totala deponiytan är cirka 36 ha utgör 2 aktiva etapper i snitt 3,6 ha.

Vidare planeras återvinningsmassor användas för att genomföra sluttäckningen, vilket ytterligare bidrar till minskade kostnader och en bättre resurshushållning. Utifrån dessa förutsättningar har den ekonomiska säkerheten beräknats enligt följande.

Kostnadspost	Pris Mkr
Sluttäckning två etapper	8
Hantering och rening av lakvatten	12
Kontroll och övervakning	3
Total kostnad	23

Av dessa kostnader kommer systemet för hantering och rening av lakvatten att etableras färdigt innan deponering påbörjas. Då detta system planeras anläggas så att det kommer att kräva minimalt underhåll kommer de löpande kostnaderna vara försumbara. Detta innebär att kostnaden för hantering och rening av lakvatten

kommer att tas innan massor deponeras, varför posten exkluderas ur beräkningen. Återstående kostnadsposter ska dock garanteras med den ekonomiska säkerheten, se tabell nedan.

Kostnadspost	Pris Mkr
Sluttäckning två etapper	8
Kontroll och övervakning	3
Total kostnad	11

Detta innebär att den kvarvarande kostnaden för att avsluta efterbehandling och kontrollera miljöpåverkan från två aktiva deletapper uppgår till cirka 11 miljoner kr.

Innan deponering av icke-farligt avfall kan påbörjas krävs stora investeringar i etablering av tätskikt, dagvattenreningssystem, infrastruktur mm. Dessa moment i sig medför mindre miljörisker men kommer ta tid och betydande kostnader. Med anledning av detta föreslås en uppdelad ekonomisk säkerhet, så att den säkerhet som krävs för deponering av icke-farligt avfall inte behöver avsättas förrän det är dags att deponera dessa massor.

Den initiala säkerheten föreslås därför bli 2 miljoner kr, vilket täcker kostnader för miljöskador samt återställning under etableringsfasen (inklusive den del av verksamheten som innefattar återvinning).

Innan deponering av icke-farligt avfall inom den första etappen påbörjas bör denna säkerhet ha utökats med ytterligare 5 miljoner kr. Inför påbörjad deponering är då den totala säkerheten 7 miljoner kr, vilket täcker alla kostnader för kontroll och övervakning samt sluttäckning av en etapp.

Innan en andra etapp sedan tas i anspråk för deponering ska säkerheten ha utökats med ytterligare 4 miljoner kr till totalt 11 miljoner kr. Den ekonomiska säkerheten är då stor nog att säkerställa alla kostnader som är förknippade med två deponietapper.

I och med att hela den ekonomiska säkerheten avsatts (11 miljoner kr) ska beloppet inte ökas ytterligare utan hållas till dess att verksamheten avslutats och efterbehandling och erforderlig övervakning avslutats.

Eftersom den ekonomiska säkerheten endast täcker två aktiva deponietapper måste en etapp av de två aktiva etapperna vara efterbehandlad och klar innan en ny sedan kan tas i anspråk. Detta innebär att tillsynsmyndigheten måste godkänna efterbehandlingen inom en av de två etapperna innan en tredje kan öppnas för depnering. Det får alltså endast vara två aktiva etapper i drift samtidigt. Markförberedande åtgärder samt etablering av tätskikt och vallar mm kan dock bedrivas inom flera etapper samtidigt.

BOLAGETS KOMPLETTERING OCH BEMÖTANDE AV MOTPARTERNAS SYNPUNKTER

Komplettering

Bolaget har under målets handläggning getts anstånd med att komplettera ansökan genom att göra inventeringar avseende tjäder och salamander samt en åtföljande artskyddsutredning.

Bolaget har gett in komplettering av ansökan i oktober 2022, vilken inte återges i domen. I kompletteringen behandlas följande frågor:

- Påverkan på tjäder, baserat på tjäderinventering, artskyddsutredning och uppdaterad deponiplan.
- Påverkan på groddjur, baserat på en groddjursinventering och argumentation om bl.a. kompensationsåtgärder.
- Rimlighetsavvägning enligt miljöbalken.
- Uppsamling och rening av vatten med
 - redovisning av dimensionering

- beskrivning reningssteg avseende lakvatten, dammar från återvinningsytor och dagvatten
- uppdaterad fyllnadsplan
- Kulturmiljö, med hänvisning till ett beslut den 2 mars 2022 av länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kompletteringen innehåller även underlag (som inte återges i domen) avseende

- riksintresseprecisering för Stockholm Arlanda Airport
- geoteknisk utredning
- konstruktion av angränsande vall.

Bemötande av motparternas synpunkter

Motparternas synpunkter på ansökan är omfattande. I domen redovisas dessa synpunkter sammanfattningsvis genom den redovisning av bolagets bemötande som återges i

- bilaga 2 med bemötande av kommunen
- bilaga 3 med bemötande av länsstyrelsen
- bilaga 4 med bemötande av närboende och föreningar genom ombud J.C..

DOMSKÄL

Prövningens omfattning

Mark- och miljödomstolen har att pröva ansökan med de kompletterande yrkanden som bolaget framställt under målets handläggning. Ansökan omfattar att bedriva miljöfarlig verksamhet inom fastigheterna A och C och vattenverksamhet inom A och B.

Ansökan om miljöfarlig verksamhet omfattar i huvudsak tillstånd att

- *deponera* totalt högst 7 miljoner ton icke-farligt avfall i form av schaktmassor bestående av jord, grus, lera, skiffer, kalkstoft, kalksten eller annan sten, dock maximalt deponering av 400 000 ton icke-farligt avfall per år
- *bedriva återvinning* av maximalt 400 000 ton avfall per år i form av mekanisk bearbetning av jord och sten, betong, tegel, bitumenblandningar samt flisning av maximalt 20 000 ton trä per år, samt hantering av metall i form av armering i betong
- *bedriva täkt* av totalt 150 000 m³ torv med syfte att använda den för jordtillverkning

Genom komplettering av ansökan har förtydligats att den miljöfarliga verksamheten innefattar att

- föra in maximalt 600 000 ton massor för återvinning och deponering sammantaget under ett enskilt år
- vid varje enskilt tillfälle få lagra maximalt 10 000 ton farligt avfall inom en för ändamålet anlagd yta.

Ansökan om vattenverksamhet omfattar tillstånd att utföra

- *markavvattning* av myrmarkerna inom verksamhetsområdet genom tröskelsänkning och utpumpning
- *omdragning av del av ett vattendrag* som rinner igenom de östra delarna av A
- *höjning av myrmark* inom B genom uppförande av en tät vall

Förutsatt att vattenverksamheten medges omfattar ansökan vidare *omprövning av Hjälmsås dikningsföretag år 1953* på sådant sätt att delområde 3 inom dikningsföretaget rivs ut och läggs ned.

Miljökonsekvensbeskrivning

Samråd

Den ansökta verksamheten omfattas av krav på att göra en specifik miljöbedömning. Verksamheten utgör också en industriutsläppsverksamhet.

J.C.s huvudmän (närboende och naturskyddsföreningar) har ansett att samrådet inom ramen för den specifika miljöbedömningen inte har följt kraven i 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. De har gjort gällande bl.a. följande.

- Vid ett kort möte den 16 juni 2020 med 50 deltagare besvarade bolaget frågor som hade inkommit skriftligt. Frågor ställdes även muntligen av andra närboende. I protokollet från mötet redovisade bolaget inte sin syn på de frågor som framförts muntligt av andra närboende.
- Det första protokollet lades ut på Samrådsportalen en dag före utgången av svarsprocessen, vilket fick till följd att flera medborgare inte hade möjlighet att kommentera det då de inte kände till att svarstiden förlängts. Den korta tiden för att kommentera vad som skrivits uppfyller inte kravet på ett meningsfullt samråd och att det ska lämnas i god tid.
- Någon kontinuerlig och utökad dialog med närboende har inte förekommit. Det borde hållits flera och olika samrådsmöten med de närboende.
- Samråd har inte ägt rum med organisationer.

Bolaget har anfört att det har efterlevt alla formella formkrav för denna typ av samråd och dokumenterat samrådet.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Av samrådsredogörelsen framgår att bolaget har hållit ett samrådsmöte den 29 april 2020 med länsstyrelsen, Knivsta kommun och Uppsala kommun och ett samrådsmöte den 16 juni 2020 med närboende och allmänhet. Det senare mötet

hölls med hänsyn till pandemin utomhus vid Blå Wingens bygdegård, varvid 50 personer närvarade. Bolaget har vidare bjudit in allmänheten att delta i samrådsprocessen genom annons i lokalpressen (Knivstabygden). Information och inbjudan till samråd skickades den 2 juni 2020 till närboende (89 fastigheter). Under samrådet har även flera myndigheter blivit inbjudna att delta i processen. Skriftliga yttranden har getts in från bl.a. flera företrädare för allmänna intressen, tre miljöorganisationer och ett flertal närboende.

Enligt mark- och miljödomstolens mening har det inte varit olämpligt att inbjudan till allmänheten att delta i samrådet skett genom en annons i tidningen Knivstabygden. För att nå även en intresserad allmänhet i Uppsala kommun hade det varit lämpligt med en kungörelse även i Upsala Nya Tidning, vilken är den dagstidning som har störst spridning på orten. Bolaget har uppgett att länsstyrelsen och bolaget vid ett samrådsmöte varit överens om att kungöra i Knivstabygden men inte Upsala Nya Tidning, vilket länsstyrelsen har invänt mot. Domstolen finner det oklart vad som hände vid samrådsmötet.

Vid bedömningen av samrådet bör det framhållas att särskilt berörda fastighetsägare har bjudits in till samrådet och haft möjlighet att lämna synpunkter. Det noteras också att det till mark- och miljödomstolen inte har lämnats några synpunkter på ansökan från boende i Uppsala kommun, trots målets långa handläggningstid med kungörelser i Upsala Nya Tidning. Synpunkter utifrån allmänna intressen har lämnats av länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen i Uppsala län, genom J.C.. Avsaknaden av en annons om samrådet i Upsala Nya Tidning bedöms inte vara en brist som gör att samrådet formellt ska underkännas.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de formella krav som ställs på samråd enligt 6 kap. miljöbalken är uppfyllda. Det som anförts om hur mötet den 16 juni 2020 genomfördes, hur berörda informerades om samrådsprotokoll, vilket innehåll samrådsprotokoll har haft samt avsaknad av en kontinuerlig dialog med närboende

bedöms inte vara sådana brister som utgör skäl för att avslå eller avvisa ansökan om tillstånd.

Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen

J.C.s huvudmän har ansett att den ingivna miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar. De har gjort gällande bl.a. följande.

- Utredningar från 2017 och 2018, som togs fram inför den ansökan som avvisades i mark- och miljödomstolens mål M 5783-18, är föråldrade.
- Utredningen av alternativa lokaliseringar är bristfällig, eftersom den hänvisar till konkurrenters befintliga verksamheter och till ett alternativ som benämns ”oexplaterad mark” utan att någon plats specificeras. Inga egentliga försök har gjorts att identifiera andra alternativ än A. Bristerna gäller särskilt kraven på att finna en plats där en allsidig bedömning gjorts av anläggningens påverkan och intrång på människors och djurs levnadsvillkor och miljö. Det saknas beskrivningar av områdes-påverkan, skydd av områden och klimatanpassning.

Bolaget har bemött invändningarna mot miljökonsekvensbeskrivningen.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning i frågan om MKB:n innehåller ett tillräckligt underlag för att ansökan om tillstånd ska kunna prövas i sak.

Av MKB:n framgår bl.a. att bolaget har redovisat att det på befintliga anläggningar i Stockholms och Uppsala län inte finns kapacitet att ta emot de mängder avfall som omfattas av ansökan. Mark- och miljödomstolen anser att det kan antas att anläggningarna vid Högbysörp och Löt i Stockholms län inte inom de närmaste åren kan få tillstånd till en ökad kapacitet som motsvarar de ansökta mängderna. Det finns inte heller i övrigt uppgifter som visar att det finns en sådan befintlig eller tillkommande kapacitet i övriga delar av de två länen.

Bolaget har därutöver undersökt var en lämplig plats kan finnas inom Knivsta kommun, med beaktande av den kommunala översiktsplanen. Genom ytterligare avgränsningar har bolaget, med utgångspunkt från verksamhetens särskilda behov, snävat in det undersökta området till ett område som markerats med den gröna rektangel som syns i bilden nedan.

Bild från s. 29 i miljökonsekvensbeskrivningen. Grön rektangel visar närmare undersökt område vid lokalisering av ansökt verksamhet.

J.C. har framhållit att bolaget i MKB:n inte har redovisat en konkret alternativ lokalisering utöver de befintliga och otillräckliga avfallsanläggningarna. Mark- och miljödomstolen konstaterar också att det, såvitt gäller verksamhetens miljöeffekter, inte redovisats någon mer detaljerad jämförelse mellan det valda alternativet och något annat konkret alternativ.

Bedömningen av vilka krav som bör ställas på en alternativredovisning bör göras med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Mark- och miljödomstolen anser att redovisningen av alternativa platser är tillräcklig vid en bedömning enligt gällande praxis. Redovisningen på sidorna 23–31 i MKB:n är tydlig och förhållandevis

utförlig. Det är lätt att följa med i resonemanget. Domstolen godtar att redovisningen utgår från de särskilda krav som ställs på en deponi av det här slaget, såsom transportmöjligheterna och förutsättningarna att hantera inkommande och utgående vatten från området. På s. 30 görs det, även om texten är ganska kort, en jämförelse med en alternativ lokalisering någonstans inom det område som pekats ut genom den gröna rektangeln. Ett nollalternativ har också redovisats.

Enligt mark- och miljödomstolens mening har det inte framkommit omständigheter som medför att de utredningar som gjorts 2017 och 2018, exempelvis i fråga om de hydrogeologiska förhållandena, är så inaktuella att de inte kan godtas som underlag i MKB:n. Bolaget har kompletterat med utredningar om påverkan på vissa skyddade arter.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammanfattningsvis att MKB:n, med de kompletteringar som gjorts i målet, innehåller ett tillräckligt underlag för att ansökan om tillstånd ska kunna prövas i sak.

Rådighet

Bolaget har ansett att det har erforderlig rådighet för vattenverksamheten av följande skäl. Ett markavtal som medför rådighet att genomföra den planerade höjningen av myrmarken på fastigheten B har upprättats med fastighetsägaren. Rådighet att utföra vattenverksamhet inom A regleras i avtal med fastighetsägaren. Rådighet för vattenverksamhet inom C regleras i avtal med fastighetsägaren.

Mark- och miljödomstolen bedömer att bolaget har visat att det har den rådighet som behövs för den ansökta vattenverksamheten. När det gäller omprövningen framgår det att den ansökta verksamheten kommer i konflikt med båtadsområde 3 i Hjälmsås dikningsföretag 1953. Bolaget äger inte någon fastighet som deltar i markavvattningsföretaget och har inte heller behov av att delta i företaget framöver.

Enligt praxis bedöms dock bolaget ha rätt att ansöka om inträde i företaget i syfte att få en prövning av om det berörda båtadsområdet ska utgå ur företaget.

Tillåtlighet – miljöfarlig verksamhet (utom torvtäkt)

Lokalisering

Rättslig reglering

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 6 § första stycket miljöbalken).

Bolagets argumentation

Bolaget har sammanfattningsvis ansett att den valda platsen ger goda förutsättningar att hantera och kontrollera allt vatten från området med mycket lång rinnsträcka till närmaste vattenförekomst. Detta har varit ett viktigt skäl för det slutliga valet av lokalisering. Ett annat viktigt skäl har varit att platsens geologi liknar en höglänt gryta, vilket minimerar risken för inflöde, samtidigt som omgivande bergsryggar ger geoteknisk stabilitet. Dessutom eftersöktes ett bra kommunikationsläge och förutsättningar för en storskalig elanslutning. Enligt bolaget är området därmed sammantaget lämpligt med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Slutligen har bolaget i fråga om andra motstående intressen bedömt att intrånget kan begränsas med skyddsåtgärder och försiktighetsmått. Detta gäller i fråga om bl.a. områdets naturvärden och dess känslighet, påverkan på recipient och Natura 2000-område, risk för påverkan på vatten och risk för störningar för närboende.

Motparternas inställning

Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun har ställt sig positiv till ansökt återvinning av icke-farligt avfall men ifrågasatt deponiverksamheten med hänsyn till främst risken för påverkan på våtmarksområden. Länsstyrelsen har i första hand

yrkat att ansökan om tillstånd ska avslås. J.C.s huvudmän har ansett, som det måste förstås, att den valda lokaliseringen inte uppfyller kravet på lämplig lokalisering. Andra närboende har också invänt mot lokaliseringen av verksamheten.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen har ovan bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en redovisning av alternativa platser som är tillräckligt utförlig och tydlig. Redovisningen ger stöd för att området ger förutsättningar att kontrollera vatten och utföra de anläggningar som behövs för rening av vatten innan det släpps till recipient. Lokaliseringen innebär att det är begränsat med ovidkommande vatten som kommer in i området och sådant vatten är också lätt att samla upp och hantera. Avståndet till närmaste vattenförekomst är förhållandevis långt. Domstolen anser att det inte finns tillräckliga skäl att ställa krav på inventering av t.ex. asp i närliggande vattenområden. Det finns förutsättningar att skydda grundvatten genom tätskikt i deponibotten. De vägar som finns i närheten av området innebär att transporter till och från verksamheten kan ske utan betydande negativa konsekvenser för omgivningen. Sammantaget bedömer domstolen att lokaliseringen av den planerade deponiverksamheten på många sätt är att anse som lämplig.

Vid lokalisering av verksamheten ska även frågor om artskydd, närhet till skyddade områden och möjlighet att minimera omgivningspåverkan beaktas. Vilka slutsatser som kan dras av utredningen i denna del redovisas nedan.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik

Rättslig reglering

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma

syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken).

Bolagets argumentation

Bolaget har gett in kompletterande utredning avseende dimensionering av reningsåtgärder med förslag till förändringar i fråga om åtgärdernas utformning. I utredningen bedöms den förändrade anläggningen ha en god grundfunktion med avseende på avskiljning av sedimenterbart material och partikelbundna föroreningar, liksom näringsämnen. Anläggningen ska redan från början kompletteras med luftare för att öka förmågan till nedbrytning av organiskt material och minska risken för syrebrist. Om egenkontrollen visar att det i något avseende skulle finnas behov av ytterligare rening av vissa ämnen ska bolaget överväga kompletterande åtgärder eller anläggning med exempelvis filterteknik. Vilken typ av anläggning som skulle kunna vara aktuell, liksom vilket av delflödena som är i behov av förstärkt rening, kan inte preciseras i detta skede utan bör utredas särskilt vid behov, och beslutas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Motparternas inställning

Länsstyrelsen har lämnat i huvudsak följande synpunkter på bästa möjliga teknik vad gäller rening av lakvatten. Det bör förtydligas vilken teknik som kommer att användas för rening och provtagning av lakvatten, med en beskrivning av vilka reningssteg som faktiskt kommer att finnas på plats vid uppstarten. Rening ska utföras på ett så koncentrerat förorenat vatten som möjligt för att vara effektiv. Föreslagna tekniker ska därför förläggas vid lakvattendammen och inte efter dagvattendamm och översilningsytor. Utspädning är inte en reningsmetod. Bolagets konsult förordar långtgående rening med bl.a. filterenheter vid både lakvattendammarna och dagvattendammarna. Mätpunkten ska ligga direkt efter lakvattendammen. Det finns också behov av inventering av ytvattenrecipient.

J.C.s huvudmän har sammanfattningsvis anfört att den underliggande projekteringen inte är korrekt i flera delar och att detta leder till att funktionen för

den föreslagna vattenhanteringen kan ifrågasättas. Slutligen efterfrågas på samma sätt som länsstyrelsen inventeringar av nedströms recipienter.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att det för den prövning som ska göras har lagts fram en tillräckligt omfattande och tydlig utredning om hur deponin huvudsakligen kommer att utformas, hur anläggningen för omhändertagande och rening av vatten kommer att utformas, vilka övriga skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som planeras att vidtas samt vilken omgivningspåverkan som kan bli följden av verksamheten. Domstolen syftar här även på bolagets uppgift om avstånd till närmast nedströms belägna ytvattenförekomst (Sävjaån Almunge Långsjön) och bolagets översiktliga redovisning av vattendraget mellan verksamhetsområdet och ytvattenförekomstens utsläppspunkt. Utredningen visar att det inte finns några utpekade naturskyddsområden längs recipientsträckan. Domstolen bedömer vidare att det som anförts av J.C.s huvudmän, genom D.S., inte innebär att det förekommer sådana brister i utredningen att den inte kan läggas till grund för prövningen i målet.

Utredningen i målet bedöms visa att bolaget har förutsättningar att uppfylla de krav som följer av förordningen (2001:512) om deponering av avfall.

Med den utformning som slutligt redovisats kan den planerade vattenhanteringen, avseende såväl utformning som metodikval, förutses innebära en god effektivitet i fråga om rening av ingående vatten samt möjliggöra kontroll av utgående vatten. Med lämpliga skyddsvillkor och bolagets skyldighet att vid behov genomföra kompletterande åtgärder kan vattenhanteringen ske på sätt som innebär att det inte kan antas uppkomma en otillåten negativ omgivningspåverkan på mottagande vatten. Mark- och miljödomstolen bedömer således att det inte kommer att ske någon otillåten påverkan på en miljökvalitetsnorm för vatten.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det även i fråga om andra störningar för omgivningen, såsom buller och damning, finns förutsättningar att genom villkorsreglering uppfylla de krav som följer av försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik. Domstolen återkommer nedan till en mer utförlig bedömning av villkorsfrågorna.

Artskydd

Rättslig reglering

Enligt 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller b) återupprätta populationen till den nivån.

Inom det planerade verksamhetsområdet har det enligt bolagets utredning påträffats en spelplats för tjäder, med minst fem spelande tuppar. Den ansökta verksamheten innebär att spelplatsen inte kan vara kvar på platsen, i vart fall inte på sikt. Frågan är om störningen av tjäder innebär ett förbud enligt 4 § eller om störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. I det förra fallet krävs dispens från artskyddet för att få bedriva verksamheten och i det senare fallet gäller inte artskyddsförordningens förbud.

Motparternas inställning

Enligt länsstyrelsen gäller i detta fall förbud mot störning av tjäder enligt 4 § artskyddsförordningen. Länsstyrelsen har bedömt att den största effekten uppstår till följd av förlust av en värdekärna, inklusive en spelplats med ett större tjäderspel, och att denna konsekvens ensam är en störning som är förbjuden enligt artskyddsförordningen. Trafikbuller och väg 273 kan ha påverkan på tjäder. Länsstyrelsen har framhållit att det inte är känt vilken kvalitet övriga, tidigare kända, spelplatser i området har eller om de fortfarande är funktionella för arten.

Bolagets argumentation

Det är en spelplats med fem spelande tuppar, men förbudet enligt 4 § artskydds-förordningen aktualiseras inte.

- Det finns många lämpliga habitat inom ett större geografiskt område (HSI-analys).
- Extern utredning visar att verksamheten inte påverkar den nationella eller regionala tjäderpopulationen.
- Den lokala populationen bibehålls på en livskraftig nivå, till följd av andra spelplatser och andra lämpliga tjädermiljöer i närområdet. Ökat vattenflöde på myrmarken norr om verksamhetsområdet är en nettovinst för tjädrarna i den lokala populationen på sikt.

Reservationsvis finns det följande skäl för en dispens.

- Mycket stort allmänintresse av deponin.
- Mycket stort behov av deponier på grund av flera stora infrastruktur- och bostadsprojekt i regionen. Deponier behövs även för sanering av förorenade områden och kvittblivning av schaktmassor som inte kan återvinnas.
- Stor brist på deponier av planerad avfallsklass; i dagsläget endast två inom Stockholms och Uppsala län.
- Deponin har utformats för att rymma så stor mängd massor som möjligt och med syfte att samla upp och hantera lakvatten över mycket lång tid.
- Det har visats att verksamheten inte kommer att försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att förbudsbestämmelsen i 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen inte anger vilket område man ska relatera till när man bedömer om förbudet är tillämpligt i ett enskilt fall.

Fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar) anger i artikel 2 krav på att vidta

de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av, i detta fall, tjäder på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov.

I Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2023, mål M 11988-21, ges vägledning om hur bedömningen bör göras: Det anges att ”en tillfredsställande nivå som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov” innebär att en fågelart långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. Vidare anges att bedömningen av lokala förekomster och regional status behöver beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå, att en negativ påverkan på en livsmiljö för en fågelart kan utgöra en förbjuden störning och att exempel som kan tala för att nivån inte är tillfredsställande är att fågelarten är nationellt rödlistad.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att verksamheten kommer medföra att spelplatsen för tjäder, som är belägen inom verksamhetsområdet, inom några år inte finns kvar. Verksamheten kommer på det sättet att begränsa tjäderns nuvarande naturliga utbredningsområde.

Det som ska bedömas är om fågelarten långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. Mark- och miljödomstolen anser, med utgångspunkt från Mark- och miljööverdomstolens avgörande, att tolkningen av det naturliga utbredningsområdet i detta fall inte ska begränsas till just denna spelplats och dess omedelbara närhet. Denna bedömning görs med hänsyn till lokala förekomster och regional status i förhållande till förekomsten på nationell nivå.

Uppgifter från Artdatabanken visar enligt mark- och miljödomstolens uppfattning att det finns en population av tjäder inom i stort sett hela Uppsala län och den nordöstra delen av Stockholms län. Det framgår också att det finns en tydlig förekomst av tjäder i ett område öster om Knivsta och Uppsala tätorter. Rapporteringen av fynd per år är tydligt stigande oavsett om vald period är sedan 2008 (tre generationer) eller kortare än så. Förekomsten på länsnivå (i form av rapporterade observationer) visar på en viss koncentration till nu aktuella skogsområden såväl

väster som öster om verksamhetsområdet, samt i mindre grad även söder om detta. Några tendenser till vikande populationer lokalt eller regionalt kan inte ses i underlaget från Artdatabanken.

Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning står det klart att spelplatser förekommer även nära den nu aktuella. Det finns bl.a. en större spelplats på ett avstånd av cirka 0,6 km från den aktuella. Den ekologiska successionen i det naturliga skogsbeståndet innebär att spelplatser över tid blir mindre lämpliga eller mer lämpliga för spel samt att helt nya platser kan komma att väljas oavsett om en störning sker eller inte. Det moderna skogsbruket innebär i sig en många gånger avgörande orsak till att tjäder väljer att lämna en plats för att söka sig till en annan.

Av utredningen i målet framgår att det i såväl närområdet som på något större avstånd (mer än 1 000 m) finns god tillgång till skogsområden med en lämplig mosaik av hällmark, äldre skog och våtmarksbryn. Bolagets utredning visar enligt mark- och miljödomstolens mening att den aktuella lekplatsen har goda förutsättningar att återetableras i närområdet. Det finns därför inte skäl anta att den lokala populationen ska skadas på grund av att spelplatsen i det planerade deponiområdet försvinner. Vid en samlad bedömning av bolagets utredning och vad som i övrigt framkommit i målet bedöms störningen sakna betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Den ansökta verksamheten är därför inte förbjuden enligt 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen, vilket innebär att det inte krävs någon dispens från artskyddet avseende tjäder.

Slutsats om tillåtlighet av den miljöfarliga verksamheten

Mark- och miljödomstolen bedömer att lokaliseringen av deponiverksamheten är att anse som lämplig med utgångspunkt från bl.a. de naturgeografiska förhållandena på platsen och möjligheten till vägtransporter. Det finns förutsättningar att genom villkor om begränsningar, skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått begränsa verksamhetens påverkan på omgivningen. Verksamheten kommer, såvitt avser

påverkan på tjäder, inte i konflikt med bestämmelserna om artskydd. Verksamheten kommer inte heller i konflikt med miljökvalitetsnormer för vatten. Sammantaget bedömer domstolen att deponiverksamheten är tillåtlig vid en prövning enligt miljöbalken.

Tillåtlighet – torvtäkt

Bolaget har yrkat tillstånd att bedriva täkt av totalt 150 000 m³ torv under hela tillståndets giltighetstid, i syfte att använda den för jordtillverkning. Motparterna har inte invänt mot tillåtligheten av ansökan i denna del.

Täkt av torv får enligt 9 kap. 6 g § miljöbalken inte ske i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Brytningen av torv är, som det måste förstås, en följd av att deponiverksamheten kräver att det anläggs en geologisk barriär under det deponerade materialet. Torvtäkten är således inte en separat, självständig verksamhet. För att bedriva torvtäkt är det nödvändigt att avvattna torvmarken.

Utredningen i målet ger stöd för att det berörda våtmarksområdet inte hyser höga naturvärden. Samtliga delområden är bevuxna med relativt tät yngre skog och befinner sig i olika stadier av uttorkning. Igenväxningen i området kommer successivt att fortgå, vilket gör att karaktären av våtmark kommer att minska och området över tid istället få alltmer karaktär av skogsmark. Våtmarksområdet bedöms därmed inte utgöra en sådan värdefull naturmiljö som innebär att verksamheten inte är tillåtlig. Torvtäkten bedöms även i övrigt vara tillåtlig vid en prövning enligt miljöbalken.

Tillåtlighet – markavvattning

Ansökan

Bolaget har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet i form av markavvattning av de myrmarker som finns i verksamhetsområdet, genom tröskelsänkning och utpumpning av vatten.

Motparternas inställning

J.C.s huvudmän har anført att då den dispens för markavvattning som utfärdats av länsstyrelsen är villkorad med att kompensationsåtgärder ska genomföras är det deras uppfattning att tillstånd inte kan ges när riktade artinventeringar inte utförts, eftersom det omöjliggör relevant utformning av kompensationsåtgärder.

Länsstyrelsen har lämnat förslag till utformning av villkor för markavvattning inom myrmark, vilka godtagits av bolaget.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att arbetena för att avvattna myrmarken har till syfte att möjliggöra torvtäkt och anläggande av geologisk barriär under framtida deponikropp. Det kan därför ifrågasättas om syftet är kopplat till att varaktigt öka fastighetens lämplighet för något visst ändamål, jfr definitionen av markavvattning i 11 kap. 2 § miljöbalken. De arbeten som avses utföras bedöms dock utgöra vattenverksamhet enligt 11 kap. 3 § 5 miljöbalken. Det anförda innebär att det kan ifrågasättas om denna vattenverksamhet omfattas av det generella förbud mot markavvattning som gäller i hela Uppsala län. Domstolen konstaterar dock att bolaget ansökt om dispens från markavvattningsförbudet och att länsstyrelsen den 7 december 2018 beslutat att meddela dispens (ärende 531-8284-2018). Miljöpåverkan av vattenverksamheten ska oavsett detta prövas enligt relevanta bestämmelser i miljöbalken.

Sökanden har i ansökningshandlingarna med gjorda kompletteringar redovisat ett tillräckligt underlag för den prövning som ska göras. Utredningen gör det möjligt att genom villkor föreskriva de skyddsåtgärder som behövs. Mark- och miljödomstolen bedömer att ansökan i denna del är tillåtlig enligt miljöbalken. Det är inte aktuellt med någon särskild reglering avseende underhåll av den anläggning som bolaget utför för att avvattna myrmarken.

Tillåtlighet – övrig vattenverksamhet

Ansökan

Bolaget har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet i två ytterligare avseenden, nämligen omdragning av del av vattendrag inom fastigheten A och höjning av vattennivå inom B genom anläggande av tät vall.

Motparternas inställning

Länsstyrelsen har under målets handläggning och vid huvudförhandlingen efterfrågat mer detaljer kring de två vattenverksamheterna och även föreslagit ett antal skyddsåtgärder och villkor, vilka godtagits av bolaget. J.C.s huvudmän har, som det får förstås, anfört att det även i denna del saknas tillräcklig utredning.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Bolaget har genom ansökningshandlingarna med gjorda kompletteringar, tillsammans med vad som redovisats vid huvudförhandling, lämnat ett tillräckligt underlag för prövningen av vattenverksamheterna. Utredningen gör det möjligt att genom villkor föreskriva de skyddsåtgärder som behövs.

Tillstånd

Mot bakgrund av de bedömningar som gjorts ovan kommer mark- och miljödomstolen fram till att tillstånd ska lämnas till ansökt deponi- och

återvinningsverksamhet och torvtäkt samt till vattenverksamhet i form av avvattning av myrmark, omdragning av del av vattendrag inom A och höjning av vattennivå inom B genom anläggande av tät vall.

Omprövning av markavvattningsföretag

Bolaget har ansökt om omprövning av Hjälmssta dikningsföretag år 1953 och hänvisat till den utredning som markavvattningssakkunnige M.J. redovisat i mark- och miljödomstolens mål M 5783-18. Motparterna har inte invänt mot ansökan i denna del.

Mark- och miljödomstolen bedömer att underlaget i målet och M.J. utredning visar att det finns förutsättningar att bifalla yrkandet om omprövning av Hjälmssta dikningsföretag år 1953 på så sätt att delområde 3 inom dikningsföretaget rivs ut och utgår ur företaget. Hjälmssta dikningsföretag år 1953, som fortsättningsvis bör benämnas Hjälmssta dikningsföretag år 2023, befrias därmed från underhållsansvar av den ursprungliga sträckan F–G (med längdangivelser 40-47). Ny kostnadsfördelning ska för kvarvarande del bestämmas på det sätt som framgår av domslutet.

Villkor för miljöfarlig verksamhet

Mark- och miljödomstolen behandlar i det följande villkor för den tillståndsgivna deponi- och återvinningsverksamheten.

Deponins höjd: Bolaget har uppgett att det föreslagna villkoret inte omfattar sluttäckning av deponin. Länsstyrelsen har ansett att deponins höjd inklusive sluttäckning inte ska få överstiga 55 m.ö.h. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte framkommit tillräckliga skäl att neka bolaget att deponera till en höjd av 55 m.ö.h. och därutöver genomföra sluttäckning om ytterligare cirka 2 meters höjd. Villkoret ska därför bestämmas på det sätt som framgår av domslutet.

Verksamhetstid: Bolaget har föreslagit att det delegeras till tillsynsmyndigheten att bedriva mindre bullrande verksamhet även under annan tid än helgfri vardag kl. 06.00–17.00. J.C.s huvudmän har ansett att verksamheten endast ska få bedrivas från kl. 07.00 vardagar och motsatt sig att bullrande verksamhet bedrivs under helgdagar. Mark- och miljödomstolen bedömer att villkoret ska bestämmas utifrån att bolaget vid huvudförhandlingen accepterat att verksamhet påbörjas först kl. 06.30 vardagar. Det finns vidare skäl att godta en delegation om tillfälligt utökad verksamhetstid enligt vad bolaget föreslagit.

Buller och särskilt bullrande verksamhet: Mark- och miljödomstolen bedömer att villkoret i den del som gäller kontroll av buller ska utformas i huvudsak på det sätt länsstyrelsen har föreslagit och enligt vad som är praxis. Bolaget och länsstyrelsen har olika uppfattningar om begränsning av när skutknackning och krossning får förekomma under året. Mark- och miljödomstolen bedömer att det med beaktande av förekomsten av tjäder finns skäl att i villkor ange att skutknackning och krossning inte får bedrivas under perioden april–september.

Mottagningskontroll: Bolaget och länsstyrelsen har något olika uppfattning om vilka krav som ska ställas på inkommande externa massor. Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns en risk att syftet med återvinningsverksamheten skulle motverkas om det i villkor ställs krav på att innehållet av föroreningar i massorna som ska användas i denna verksamhet inte får överstiga nivåer för känslig mark-användning. Villkoret ska istället utformas på det sätt som framgår av domslutet, dvs. med en reglering som innebär framtagande av platsspecifika riktvärden, vilka ska anges i kontrollprogrammet. Vidare har bolaget ansett att de prover som ska tas av inkommande externa massor ska begränsas till ett prov per 5 000 ton. Domstolen bedömer emellertid att det är motiverat att i villkor ställa krav på löpande kontroll genom stickprovtagning avseende vart 30:e lastbilslass.

Elektrifiering av maskinpark: Länsstyrelsen har föreslagit en annan formulering i fråga om användning av fordon med fossilfria bränslen. Mark- och miljödomstolen

bedömer att den formulering som bolaget föreslagit är tillräcklig för att uppnå syftet med villkoret.

Antal transporter: Länsstyrelsen och närboende har ansett att det i villkor ska begränsas hur många transporter som får ske under en dag. Bolaget har uppgett bl.a. följande. Beräknat på en sammanlagd årlig införsel av 600 000 ton deponi- och återvinningsmassor blir antalet transportrörelser cirka 140 per dag (dvs. 70 tur och retur transporter), baserat på 250 arbetsdagar och en medellast på 35 ton/bil. Enstaka dag skulle det kunna bli fråga om högst 300–400 transportrörelser, men det kommer i praktiken vara svårt att ta hand om så många transporter. Enligt mark- och miljödomstolens mening visar utredningen att tillgängliga transportvägar inte kräver någon begränsning av antalet transporter och att det finns ett mindre antal bostadsfastigheter nära verksamhetsområdet. Med hänsyn till att bolagets ovan angivna uppgifter måste anses vara ett åtagande som omfattas av det allmänna villkoret, bedömer domstolen att det inte finns tillräckliga skäl för att i villkor reglera högsta antalet transporter.

Villkor för avvattning av myrmarker

Bolagets förslag till villkor

Bolaget har föreslagit villkor gällande avvattningen av myrmarker, vilka reglerar bl.a. släntlutning, anläggande av sedimentationsdamm och översilningsyta, tidpunkt för sänkning av tröskelpunkter och okulär kontroll av grumling nedströms. Mark- och miljödomstolen bedömer att villkoret är lämpligt för tillståndet i denna del.

Motparternas inställning

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor som anger att senast sex veckor innan arbetena påbörjas ska utformningen som framkommit i detaljprojekteringen av anläggningens dikessystem lämnas in till tillsynsmyndigheten. Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns skäl att förena tillståndet med ett sådant villkor.

Villkor för övrig vattenverksamhet

Bolagets förslag till villkor gällande höjning av myrmarker

Bolaget har vid huvudförhandlingen föreslagit villkor som gäller tätheten av den vall som planeras för höjningen av myrmark (kompensationsåtgärd nr 1). Mark- och miljödomstolen bedömer att det behövs ett villkor som säkerställer att den vall som förhindrar avrinning från myrmarken inom B har en fullgod funktion. Villkoret ska utformas på det sätt som framgår av domslutet.

Bolagets förslag till villkor gällande omledning av vattendrag

Bolaget har föreslagit villkor som gäller omledningen av vattendrag, vilka reglerar bl.a. den nya dikessträckningens utformning, tidpunkten för omledningen, vegetering av den nya dikesfåran och anläggande av en tillfällig sedimentationsdamm. Villkoret bedöms vara lämpligt för tillståndet i denna del.

Länsstyrelsens förslag till ytterligare villkor för omledningen

Länsstyrelsen har föreslagit ytterligare villkor kopplat till omledning av vattendrag. Förslaget gäller anläggande av minst en djuphåla med krav på att den får en utformning som gynnar groddjur. Mark- och miljödomstolen uppfattar att bolaget inte har motsatt sig det föreslagna villkoret och bedömer att tillståndet ska förenas med ett villkor enligt vad som framgår av domslutet.

Villkor om efterbehandling

Bolagets förslag till villkor

Bolaget har föreslagit villkor om att det i god tid inför att sluttäckningen påbörjas ska redovisa till tillsynsmyndigheten den närmare utformningen av täckningen inklusive beskrivning av de olika ingående skikten och hur kontroll av skikten ska ske samt upprätta en läggning- och kvalitetsplan över arbetet. Bolaget har också föreslagit att lutningen på sluttäckningen för deponin inte får vara brantare än 1:3.

Länsstyrelsen har därutöver föreslagit att lägnings- och kvalitetsplanen ska ange bl.a. höjder, släntlutningar, stabilitet och naturvårdsåtgärder som planeras i samband med sluttäckning och efterföljande kontroller. Dessutom har länsstyrelsen föreslagit en delegation om att meddela ytterligare villkor.

Mark- och miljödomstolen bedömer att tillståndet ska förenas med det av bolaget föreslagna villkoret om efterbehandling, med det av länsstyrelsen föreslagna tillägget.

Villkor om kontroll m.m.

Bolagets förslag till villkor

Bolaget har föreslagit ett villkor om att ett kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Tillståndet ska förenas med ett sådant villkor. Det bedöms inte vara nödvändigt att i villkoret ange att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten, eftersom myndigheten ändå har möjlighet att ställa krav på vilken ytterligare kontroll som behövs av verksamheten.

Länsstyrelsen har föreslagit att kontrollprogrammet ska ange bl.a. hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod samt uppföljning avseende buller och förekomst av tjäder. Enligt mark- och miljödomstolens mening finns det inte tillräckliga skäl att uttömmande reglera vilka frågor som ska tas upp i kontrollprogrammet. Det är i första hand tillståndshavarens skyldighet att ta fram ett fullständigt kontrollprogram, vilket efter hand kommer att behöva uppdateras med hänsyn till synpunkter från tillsynsmyndigheten och egna erfarenheter under projektering och drift.

Mark- och miljödomstolen bedömer dock att det finns skäl för ett villkor om att tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk, dvs. vilken dag detta sker. Det underlättar tillsynsmyndighetens arbete.

Övriga villkor och delegationer

Mark- och miljödomstolen bedömer att det i övrigt finns skäl att reglera villkor enligt vad som framgår av domslutet. Det finns också skäl att i två avseenden delegera till tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare villkor för tillståndet.

Ekonomisk säkerhet

Mark- och miljödomstolen bedömer att domen ska innehålla bestämmelser om ekonomisk säkerhet enligt vad bolaget har föreslagit i ansökningshandlingarna. Bestämmelserna ska utformas på det sätt som framgår av domslutet.

Igångsättningstid, arbetstid och oförutsedd skada

Igångsättningstid för miljöfarlig verksamhet, arbetstid för vattenverksamhet och oförutsedd skada avseende vattenverksamheten ska regleras på det sätt som framgår av domslutet.

Rättegångskostnader

Bolaget har medgett att ersätta länsstyrelsen för rättegångskostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 5](#) (MMD-01)

Överklagande senast den 6 juli 2023.

Anders Lillienau

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Lillienau, tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Anna Kuylenstierna och Sara McGowan.